MAREK CIEŚLAK, WALDEMAR DANIELEWICZ

ENCYKLOPEDIA OKRĘTÓW WOJENNYCH

23

KRĄŻOWNIKI TYPU K cz. 2

KÖNIGSBERG, KÖLN, KARLSRUHE

AJ-PRESS

Köln, 1941 rok Bałtyk
Koeln, Baltic Sea, 1941

Lützow, *Köln*, *Gneisenau*, 1941 rok, Gotenhafen (Gdynia)
Lutzow, *Koeln*, *Gneisenau*, 1941, Gotenhafen (Gdynia)

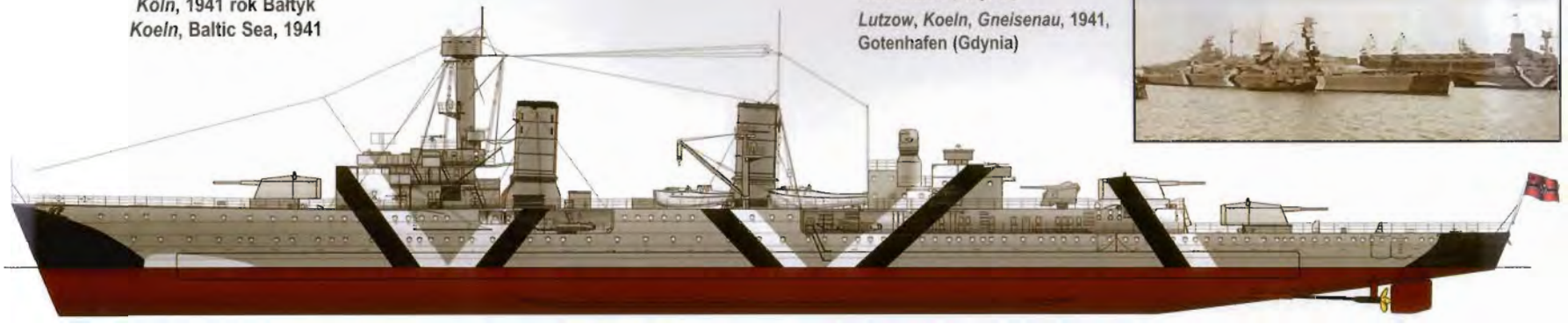

Köln, 1941 rok, Bałtyk
Koeln, Baltic Sea, 1941

Malował / Artwork:
Tadeusz Sławiot

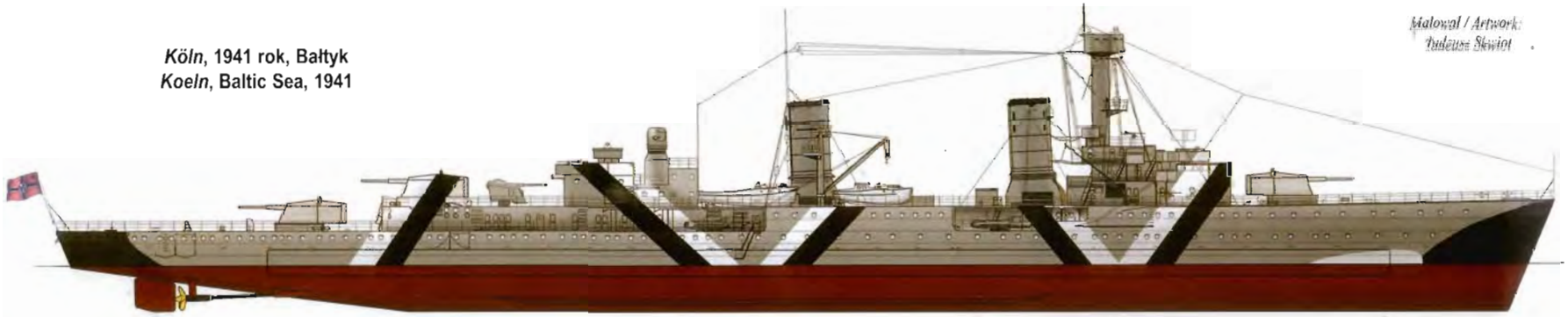

Köln, 1943 rok, Norwegia
Koeln, Norway, 1943

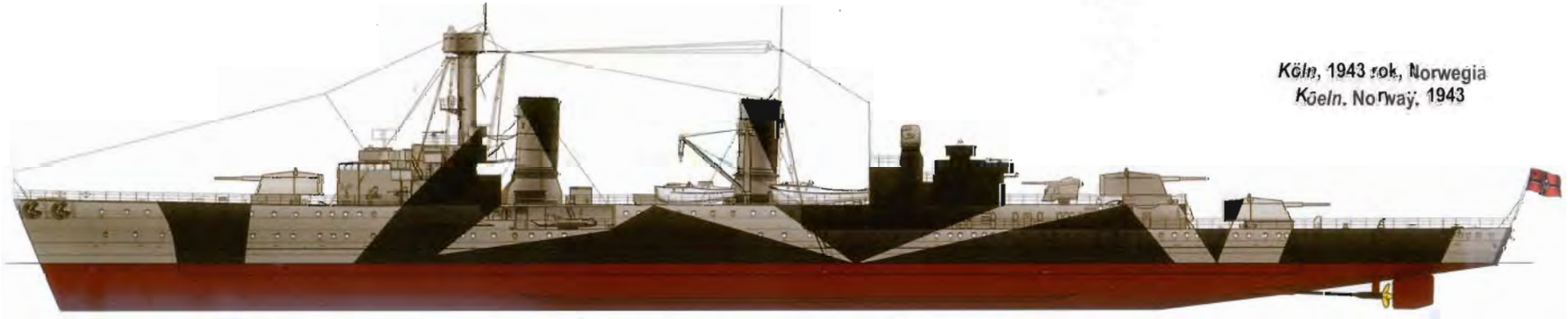

ENCYKLOPEDIA OKRĘTÓW WOJENNYCH

MAREK CIEŚLAK, WALDEMAR DANIELEWICZ

KRĄŻOWNIKI TYPU K cz. 2

KÖNIGSBERG, KÖLN, KARLSRUHE

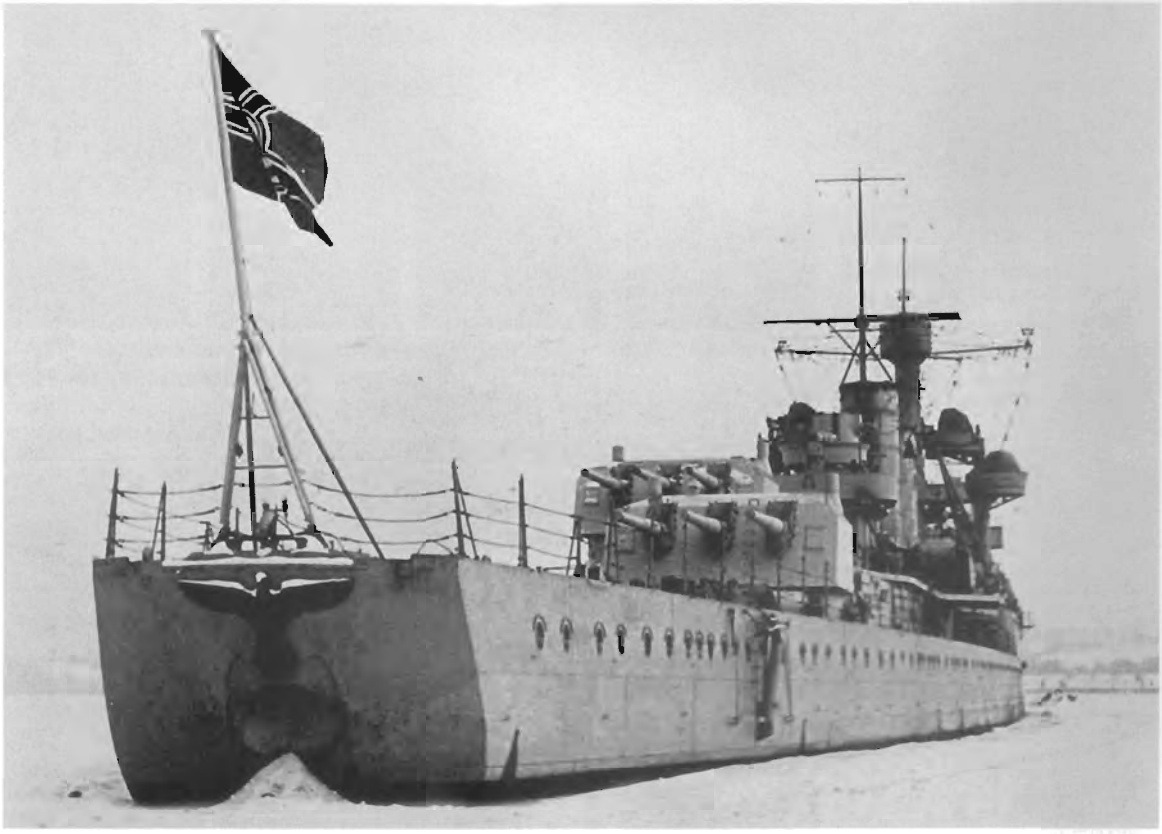

AJ-PRESS

AJ – PRESS
ul. Chrobrego 32
80–423 GDAŃSK
tel./fax: (+48–58) 344 99 73
tel. kom. 0–601 31 18 77
www: http://aj-press.home.pl
e-mail: aj-press@home.pl

Red. nacz. serii: Adam Jarski
Rys. na okładkę: Grzegorz Nawrocki
Plansze barwne: Tadeusz Skwiot
Rysunki i mapy: Tadeusz Skwiot
Proj. graf. okładki i strony tytułowej: Adam Jarski
Redakcja i korekta: Katarzyna B. Kwiatkowska
Przekład: Leszek Erenfeicht
Skład: Tadeusz Skwiot

Druk: Drukarnia POZKAL, ul. Cegielna 10/12, 88-100 Inowrocław tel. (0–52) 354 27 00

Dystrybucja krajowa i zagraniczna: IBG ul. Znicza 21, Warszawa tel./fax (0–22) 610 86 95

AJ–PRESS
P.O. Box 98
80-305 Gdańsk 5
tel./fax (0–58) 344-99-73
sklep@aj-press.home.pl

Dystrybucja zagraniczna: INTERMODEL
267 24 Hostomice,
Nadrazni 57
tel/fax: (+42) 0316 494491
CZECH REPUBLIC

„AIRCONNECTION"
Box 21227
R.P.O Meadowvale
Mississauga ON
L5N 6A2 CANADA
phone: (+1) 905 785–0016
fax: (+1) 905 785–0582
sale@airconnection.on.ca

ISBN 83 – 7237 – 104 – 0

dwieście piąta publikacja AJ-Pressu

COPYRIGHT
© AJ–PRESS, 2002

Wszelkie prawa zastrzeżone. Żadna część tej publikacji nie może być kopiowana w żadnej formie ani żadnymi metodami mechanicznymi i elektronicznymi, łącznie z wykorzystaniem systemów przekazywania i odtwarzania informacji bez pisemnej zgody właściciela praw autorskich. Nazwy serii wydawniczych oraz szata graficzna a także nazwa i znak firmy są zastrzeżone w UP RP.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form by any means electrical, mechanical or otherwise without written permission of the publisher. Names of all series, layout and logo are trademarks registered in UP RP and are owned by AJ–PRESS.

Jeśli posiadacie ciekawe zdjęcia samolotów, broni lub okrętów różnych państw, szczególnie z okresu wojen lub konfliktów zapraszamy do współpracy przy przygotowywaniu następnych publikacji wydawnictwa AJ–PRESS. Oryginały zdjęć zostaną zwrócone. Prosimy o kontakt w celu omówienia szczegółowych warunków.

If you have any photos of aircraft, armor or ships of any nation, particularly wartime snapshots, please share them with us and take part in preparing next AJ–PRESS books. All photos will be copied and returned to the owner. Please contact us to get further information about financial terms.

Na okładce / On the cover

Köln w norweskich fiordach, w okolicach Bergen, luty 1943 roku, przed powrotem do Niemiec.

Koeln in Norwegian waters, near Bergen, February 1943, prior to return to Germany.

(mal. / artwork Grzegorz Nawrocki)

Na stronie tytułowej / Photo on page 1

Krążownik *Königsberg* podczas surowej zimy 1939.1940 skuty lodem. Okręt ma zdemontowane tabliczki z nazwą okętru, za to widać wyraźnie godło nazistów.

Koenigsberg cruiser in ice during 1939/1940 harsh winter. The ship has its name plates taken off, but the nazi device is clearly visible.

(ze zbiorów W. Danielewicza / courtesy of W. Danielewicz)

Autorzy dziękują Pani Dagmarze Opackiej, dyrektor Muzeum Miasta Gdyni, Panu kmdr dr Zbigniewowi Wojciechowskiemu, szefowi Muzeum Marynarki Wojennej oraz całemu personelowi MMW za pomoc w zebraniu materiału ilustracyjnego, Witkowi Śliwińskiemu za pomoc w zdobyciu rysunków oraz Tadeuszowi Skwiotowi za pomoc w zgromadzeniu materiału do publikacji.

Nowości

W Twojej miejscowości nie możesz kupić naszych książek? Zamów je wysyłkowo:

tel./fax (058) 344-99-73

Zapraszamy też do korzystania z naszej księgarni internetowej pod adresem:

http://aj-press.home.pl

W przygotowaniu

Monografie Lotnicze:

nr 45 Me 109 cz. 4
nr 57 P–51 Mustang cz. 3 (ostatnia)
nr 60 Bell P–39, P–63 cz. 3 (ostatnia)

Malowanie i Oznakowanie:

nr 6 i 7 Luftwaffe 1935–45 cz. 6 i 7

Encyklopedia Okrętów Wojennych:

nr 18 Pancerniki typu Bismarck cz. 4 (z pięciu)

Tankpower:

nr 6 PzKpfw Panther vol. 6
nr 10 Japońska broń pancerna vol. 2

Bitwy i Kampanie:

nr 3 Polska Marynarka Wojenna w 1939 roku cz. 2 (ostatnia)
nr 5 Korea 1950–53. Działania lotnicze
nr 8 Falklandy 1982

Nowa seria o epizodach z dziejów wojen:

Ostatni lot admirała Yamamoto

Kalendarium / Chronicle

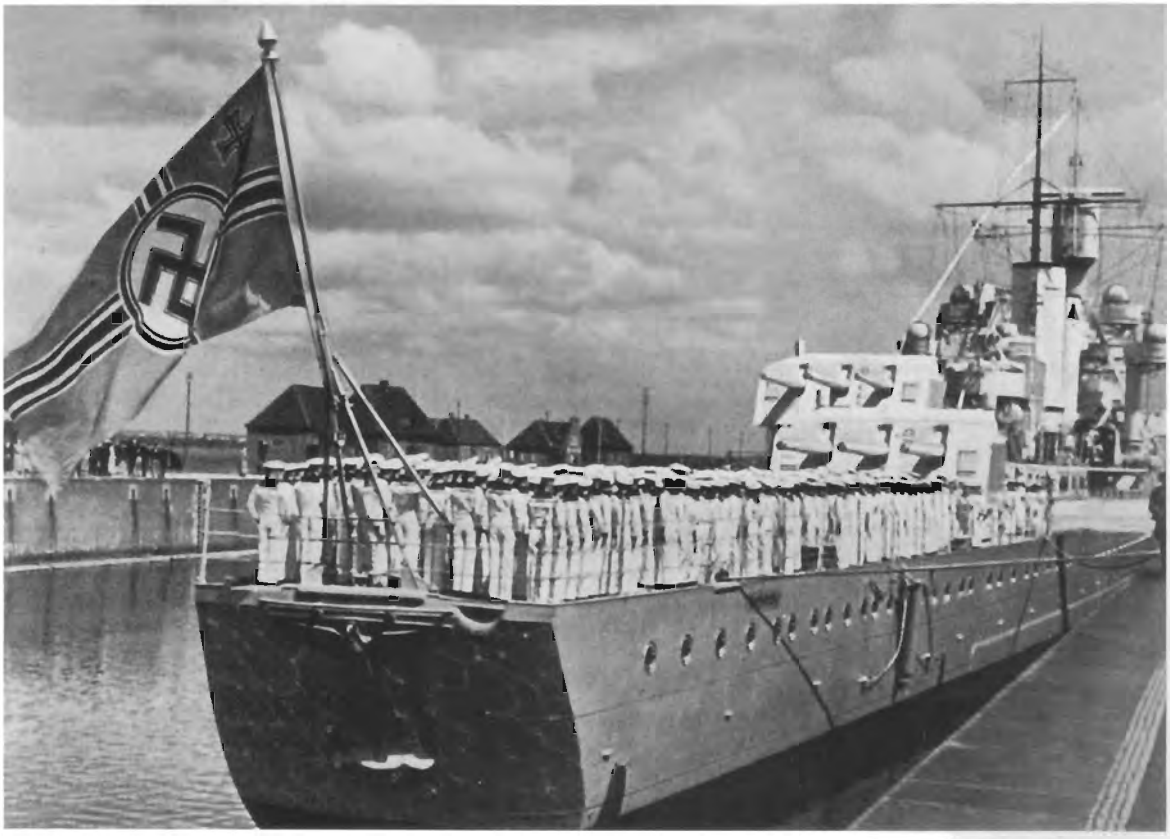

Krążownik *Karlsruhe* wchodzący do śluzy Holtenau na Kanale Kilońskim w 1936 roku.
Karlsruhe cruiser entering the Holtenau lock in Kiel Canal in 1936.

(ze zbiorów A. Jaskuły / courtesy of A. Jaskuła)

KARLSRUHE

1926

27 lipca

Położenie stępki w stoczni Deutsche Werke w Kilonii pod lekki krążownik „C" — Ersatz *Medusa*. Numer budowy — 207.

1927

20 sierpnia

Wodowanie okrętu, który otrzymał nazwę *Karlsruhe*.[1] Uroczystą mowę wygłosił nadburmistrz miasta Karlsruhe, dr Finter, a ceremonii chrztu dokonała wdowa po dowódcy pierwszego krążownika o tej nazwie, pani Köhler. Wśród zaproszonych gości byli między innymi: szef dowództwa Reichsmarine, admirał Zenker i minister Reichswery, dr Gessler.

1929

15 października

Okręt został odebrany oficjalnie przez komisję marynarki, a następnie wypłynął w pierwsze próby, jeszcze z banderą handlową i z pracownikami stoczni na pokładzie. Rejs prowadził przez Kanał Kiloński na Morze Północne, a następnie do stoczni w Wilhelmshaven, skąd okręt powrócił do Kilonii.

6 listopada

Podniesienie bandery. Załogę okrętu stanowili oficerowie i marynarze wycofanego ze służby krążownika *Berlin*. Krążownik miał pełnić rolę okrętu szkolnego dla kadetów marynarki.

listopad–grudzień

Szkolenie załogi, próby mechanizmów na Morzu Północnym i na Bałtyku.

1930

6 stycznia

Początek prób i pomiarów zużycia paliwa, okręt płynął przez sześć godzin z prędkością 17 węzłów.

13 stycznia

Dalsze pomiary zużycia paliwa, rejs z prędkością 25 węzłów przez sześć godzin.

14 stycznia

Próby przechyłów i określanie promienia cyrkulacji na mili pomiarowej Neukrug niedaleko Pillau (Bałtyjsk).

15 stycznia

Kolejne pomiary zużycia paliwa — krążownik utrzymywał prędkość 29 węzłów przez trzy godziny oraz 14 węzłów przez sześć godzin.

28–29 stycznia

Dalsze pomiary, 12-godzinne próby w marszu z prędkością 10 węzłów.

luty–maj

Intensywne szkolenie załogi, strzelania artyleryjskie i torpedowe; ćwiczenia zespołowe z torpedowcami. Przygotowania do pierwszego rejsu szkoleniowego z kadetami marynarki.

24 maja

Karlsruhe opuścił Wilhelmshaven i udał się w szkoleniowy rejs zagraniczny. Jego trasa wiodła na Morze Śródziemne, następnie okręt miał odwiedzić porty Afryki Wschodniej, minąć Przylądek Dobrej Nadziei, Zatokę Lüderitza, Zatokę Wielorybów, docierając na południowy Atlantyk do portów Ameryki Południowej. Powrót przez Atlantyk do hiszpańskiego portu Vigo.

czerwiec

Krążownik odwiedził Cagliari na Sycylii, kotwiczył w zatoce Suda na Krecie, przepłynął Kanał Sueski i Morze Czerwone.

lipiec

Na początku lipca wizyta w porcie Massaua w Erytrei Włoskiej. Od 7 do 21 lipca okręt cumował w Port Victoria na Seszelach, skąd wypłynął do zatoki Tanga w byłej Niemieckiej Afryce Wschodniej. Potem stanął na redzie portu Mombasa w Kenii.

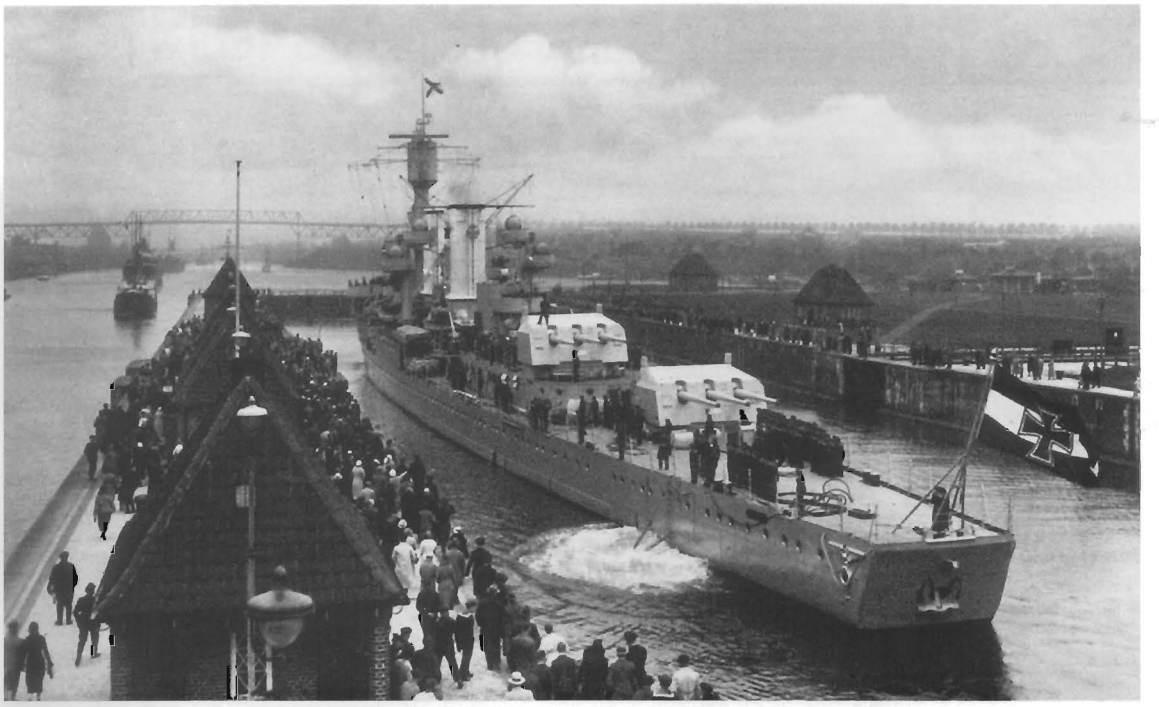

Karlsruhe podczas wchodzenia do śluzy Holtenau na Kanale Kilońskim. Wyraźnie widoczne jest, że maszyny główne pracują na biegu wstecznym. Zwraca uwagę flaga sygnalizująca pobyt oficera w randze kontradmirała na pokładzie okrętu.

Karlsruhe entering the Holtenau lock on Kiel Canal. It is clear that main machinery is back running. Note a flag indicating that a rear-admiral is on board.

(ze zbiorów A. Jarskiego / courtesy of A. Jarski)

26 lipca–4 sierpnia
Wizyta w Zanzibarze.
sierpień
Wizyty w portach: Laurenco Marques (Mozambik), Durban i Capetown (Afryka Południowa), nocne strzelanie artyleryjskie przeprowadzone na redzie Capetown, mimo powiadomienia władz angielskich, spowodowało panikę wśród mieszkańców miasta.
wrzesień
Okręt wpłynął do Zatoki Lüderitza, następnie Zatoki Wielorybów. Ostatnim portem w Afryce było Lobito w Angoli.
7 października
Po przejściu Południowego Atlantyku, okręt zakotwiczył na redzie Rio de Janeiro; z powodu zamieszek w Brazylii skrócono czas wizyty.

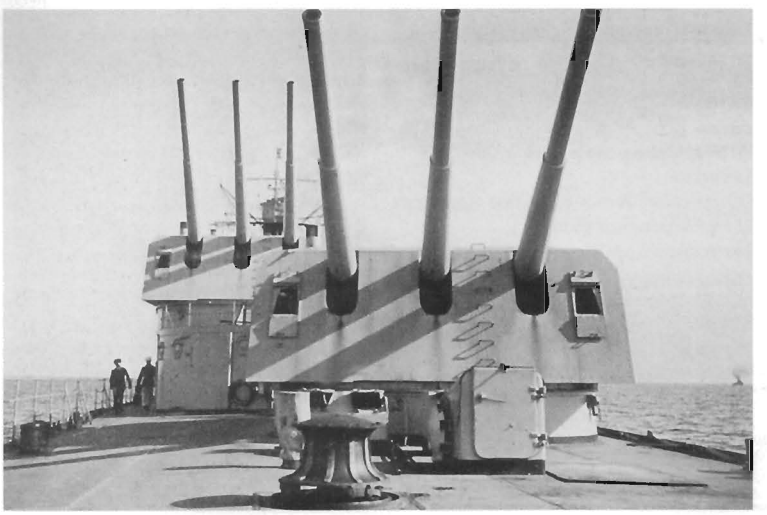

4–7 listopada
Wizyta w Pernambuco, uzupełnienie zapasów paliwa.
12–13 listopada
Wspólnie z *Kölnem* okręt kotwiczył na redzie Lao Vicente (Wyspy Zielonego Przylądka), w tym rejonie oba krążowniki odbyły wspólne ćwiczenia, skąd *Karlsruhe* udał się do Santa Cruz de Tenerifa na Wyspach Kanaryjskich.
26 listopada
Wizyta w hiszpańskim porcie Vigo.
12 grudnia
Krążownik zacumował w Kilonii: wyokrętowanie kadetów, następnie zdanie amunicji do arsenału i przejście do stoczni na remont.

1931

styczeń–październik
Szkolenia załogi, strzelania artyleryjskie i torpedowe, próby przechyłów oraz próby związane z manewrowością okrętu. W kwietniu krążownik brał udział w ćwiczeniach zespołowych floty.
30 listopada
Krążownik wypłynął z Wilhelmshaven, rozpoczynając swój drugi rejs zagraniczny. Trasa rejsu wiodła przez Karaiby, Meksyk, Wenezuelę. Po przejściu Kanału Panamskiego *Karlsruhe* złożył wizytę w Honolulu na Hawajach. Następnie skierował się ku portom Kanady i Stanów Zjednoczonych na zachodnich wybrzeżach Ameryki Północnej. Później krążownik po-

Rufowe wieże artylerii głównej na jednym z krążowników typu K. Wyraźnie widoczne są spawy na pokładzie.

Main artillery aft turrets on one of the type K cruisers. Note the welds on her deck.

(ze zbiorów A. Jarskiego / courtesy of A. Jarski)

dążył wzdłuż wybrzeży obu Ameryk na południe, opłynął przylądek Horn i znów wzdłuż wybrzeży Atlantyku udał się do Nowego Jorku.

1932

8 grudnia

Po przepłynięciu około 38.000 Mm *Karlsruhe* zacumował w Kilonii. Tam był wizytowany przez Szefa Kierownictwa Reichsmarine, admirała Raedera, oraz szefa inspektoratu wyszkolenia floty, kontradmirała Schultze. Po inspekcjach okręt udał się do Flensburga, gdzie odbyły się końcowe egzaminy kadetów.

1933

styczeń–wrzesień

Szkolenia załogi, strzelania artyleryjskie i torpedowe, ćwiczenia w pływaniach zespołowych. W okresie letnim *Karlsruhe* złożył krótkie wizyty na redach małych portów bałtyckich. Od września na okręcie trwały przygotowania do kolejnego rejsu zagranicznego.

6 października

Wizytacja okrętu przez nowego szefa inspektoratu wyszkolenia floty, kontradmirała Saalwächtera.

14 października

Pożegnanie okrętu przez dowódcę floty, admirała Foerstera. Krążownik opuścił Wilhelmshaven, rozpoczynając trzeci rejs zagraniczny. Trasa rejsu wiodła przez Morze Śródziemne, Kanał Sueski, Ocean Indyjski (Kalkuta, Padang i Sorebaja), Pacyfik (Brisbane w Australii, Apia na wysokości wysp Samoa, Honolulu na Hawajach).

1934

27 marca–2 czerwca

Karlsruhe wpłynął do San Diego na zachodnim wybrzeżu Stanów Zjednoczonych w związku z potrzebą usunięcia uszkodzeń, jakich okręt ten doznał w czasie silnego sztormu.

Po dokonaniu niezbędnych napraw krążownik poprzez Kanał Panamski dopłynął do Bostonu. Następnie po przepłynięciu Atlantyku odwiedził hiszpański port Caramintal, skąd udał się na wody ojczyste.

15 czerwca

Krążownik rzucił kotwicę na redzie Schillig, na pokład przybył Szef Kierownictwa Reichsmarine, adm. Raeder. Po inspekcji *Karlsruhe* udał się na Bałtyk.

16 czerwca

Okręt zacumował w Kilonii.

lipiec

Krótki pobyt w stoczni Deutsche Werke w Kilonii, wymiana części załogi.

5 października

Pomiary wielkości przechyłów.

22 października

Rozpoczęcie czwartego rejsu zagranicznego. Po opuszczeniu Kilonii krążownik minął półwysep Skagen i skierował się na Atlantyk. Kolejne etapy to Azory, Trynidad, Przylądek Horn i rejs wzdłuż zachodnich wybrzeży Ameryki Południowej.

1935

5–9 stycznia

Wizyta w porcie Puerto Montt w Chile.

25 stycznia–6 lutego

Wizyta w porcie Callao związana z 400-leciem Peru.

11–16 lutego

Wizyta w kolumbijskim porcie Buenaventura.

Powyżej: *Karlsruhe* sfotografowany w początkowym okresie służby — około 1932/33 roku.

Above: Picture of *Karlsruhe* taken during her early period of service — around 1932 or 1933.

(ze zbiorów A. Jaskuły / courtesy of A. Jaskuła)

Powyżej i poniżej: *Karlsruhe* podczas jednego z kilku rejsów szkoleniowych, jakie ten okręt odbył w okresie międzywojennym — tu u wybrzeży Wenezueli w La Guaira.

Above and below: *Karlsruhe* on one of her training trips taken by the ship between the I and II World War. In this picture — near the coast of La Guaira, Venezuela.

(ze zbiorów M. Cieślaka / courtesy of M. Cieślak)

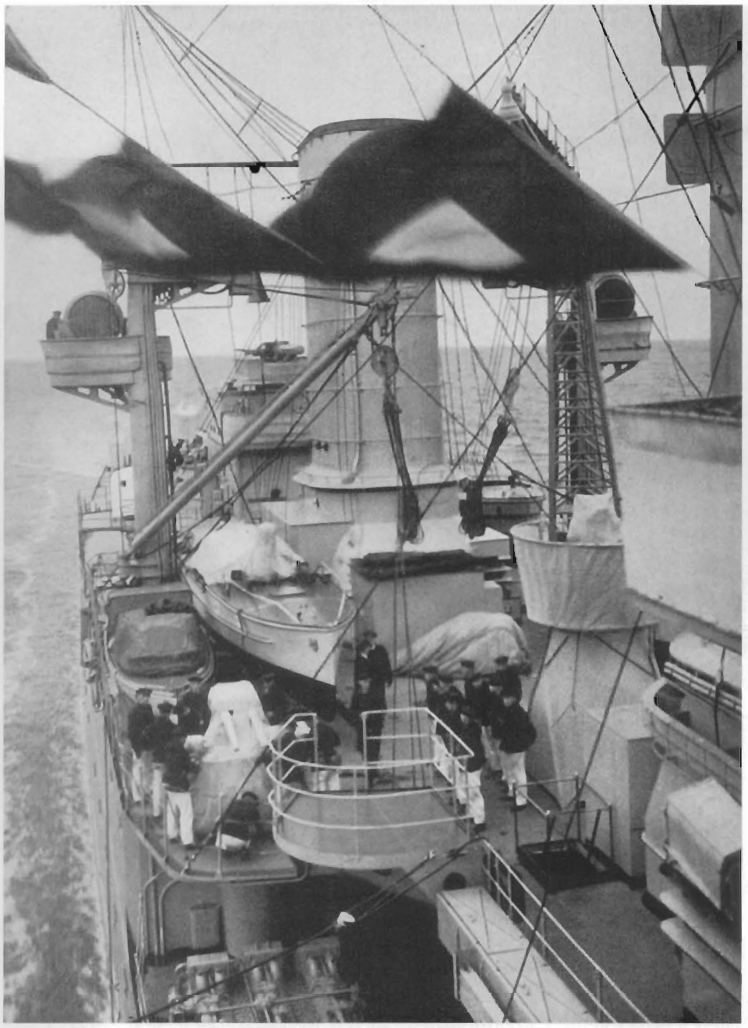

Śródokręcie jednego z krążowników typu K. Wyraźnie widać dźwig kratownicowy, który znajdował się tylko na *Karlsruhe* i *Königsbergu*. Zdjęcie pochodzi najprawdopodobniej z początku lat 1930.

Midship of one of type K cruisers. Truss cranes, like the one in the picture, were only on *Karlsruhe* and *Königsberg* vessels. The photo was most probably taken in the early 30's.

(ze zbiorów A. Jaskuły / courtesy of A. Jaskuła)

26 lutego
Krążownik wpłynął do bazy morskiej USA San Pedro. W ciągu następnych dni przeprowadzono na wodach w pobliżu bazy intensywne strzelania artyleryjskie, również nocne.
2–12 marca
Wizyta w San Francisco.
15–21 marca
Wizyta w Vancouver w Kanadzie.
1–8 kwietnia
Wizyta w meksykańskim porcie Acapulco, skąd po przejściu Kanału Panamskiego, 26 kwietnia, *Karlsruhe* dotarł i zawinął do Houston.
10–18 maja
Wizyta w Charleston.
1–8 czerwca
Uzupełnienie paliwa w Vigo.
15 czerwca
Powrót do Kilonii, przegląd stoczniowy związany między innymi z zamontowaniem katapulty dla wodnosamolotu.
23 września
Na wodach Zatoki Kilońskiej okręt odbył pierwsze próby i ćwiczenia w obsłudze katapulty.
3–4 października
Próby maszyn i pomiary prędkości na mili pomiarowej w Zatoce Kilońskiej.
7–8 października
Kolejne pomiary prędkości na wodach środkowego Bałtyku.
9–20 października
Okręt cumował przy nabrzeżu Blücherbrücke w Kilonii, dokonano kalibracji urządzeń radiowych i kompensacji kompasów, uzupełniono prowiant i paliwo.
21 października
Karlsruhe wypłynął w swój piąty rejs zagraniczny z 606 osobami załogi.
30 października–7 listopada
Wizyta na Teneryfie. 7 listopada na krążowniku uroczyście podniesiono nową banderę Kriegsmarine.
18 listopada
Okręt rzucił kotwicę na redzie São Thomé (portugalska wyspa w Zatoce Gwinejskiej); pobyt trwał do 21 listopada.
25–27 listopada
Wizyta na redzie portu Lobito (Angola).
6–12 grudnia
Wizyta okrętu w Durbanie (Afryka Południowa).
19–28 grudnia
Pobyt na redzie Port Victoria (Seszele).

1936

10–16 stycznia
Wizyta w Batawii (Indie Holenderskie).
23 stycznia–3 lutego
Wizyta w filipińskim porcie Ilo-Ilo.
7–17 lutego
Wizyta w Hongkongu.
21 lutego–2 marca
Pobyt w japońskim porcie Nagasaki.
3–4 marca
Rejs po Morzu Japońskim.
4–12 marca
Wizyta w Kobe — bazie japońskiej marynarki wojennej.
13 marca
Po opuszczeniu Kobe krążownik udał się przez Pacyfik do portów amerykańskich.
14 marca
Karlsruhe wszedł w strefę silnego sztormu.
18–21 marca
Wiatr osiągnął 12° w skali Beauforta (huragan), okręt odniósł znaczne uszkodzenia elementów kadłuba: pękło kilka wręg i pojawiła się szczelina na pokładzie łodziowym. Po uspokojeniu się wiatru *Karlsruhe* obrał kurs na Aleuty.
23 marca
Krążownik wpłynął do Dutch Harbor na Aleutach, gdzie dokonano prowizorycznych napraw.
29 marca
Karlsruhe opuścił Dutch Harbor i skierował się do San Diego celem wydokowania i dokonania dalszych napraw.
7 kwietnia
Okręt zawinął do San Diego, dużej bazy floty amerykańskiej, gdzie dokonano dalszych niezbędnych napraw po uprzednim wydokowaniu okrętu.
17 kwietnia
Po opuszczeniu San Diego okręt udał się w kierunku Panamy.
27 kwietnia–2 maja
Postój w Balboa (strefa Kanału Panamskiego). Następnie przez Kanał Panamski i Atlantyk krążownik skierował się do Niemiec.
6–15 maja
Krążownik zakotwiczył na redzie St. Thomas (posiadłość USA na Karaibach).
29 maja–4 czerwca
Postój w zatoce Ria de Pontevedra na redzie portu Pontevedra (Hiszpania).
8 czerwca
Okręt rzucił kotwicę na redzie Schillig.

Karlsruhe podczas przechodzenia Kanału Kilońskiego w 1929 roku. Wyraźnie widoczna jest na rufie bandera cywilna (*Handelsmarine*), co świadczyłoby, że okręt nie został jeszcze wcielony do Reichsmarine. Na jednostce wciąż brakuje uzbrojenia przeciwlotniczego. Widać także jedną szalupę dziobową, lecz brak jest szalup na śródokręciu (loża pod nie są puste) oraz łodzi komunikacyjnych.

Karlsruhe going through Kiel Canal in 1929. The ship was probably not in Reichsmarine yet; she has a civil flag (*Handelsmarine*) on the aft. The vessel also lacks anti-aircraft weaponry. One bow ship's boat can be seen, but there are no midship boats (their cradles are empty), and no communication boats.

(ze zbiorów A. Jarskiego / courtesy of A. Jarski)

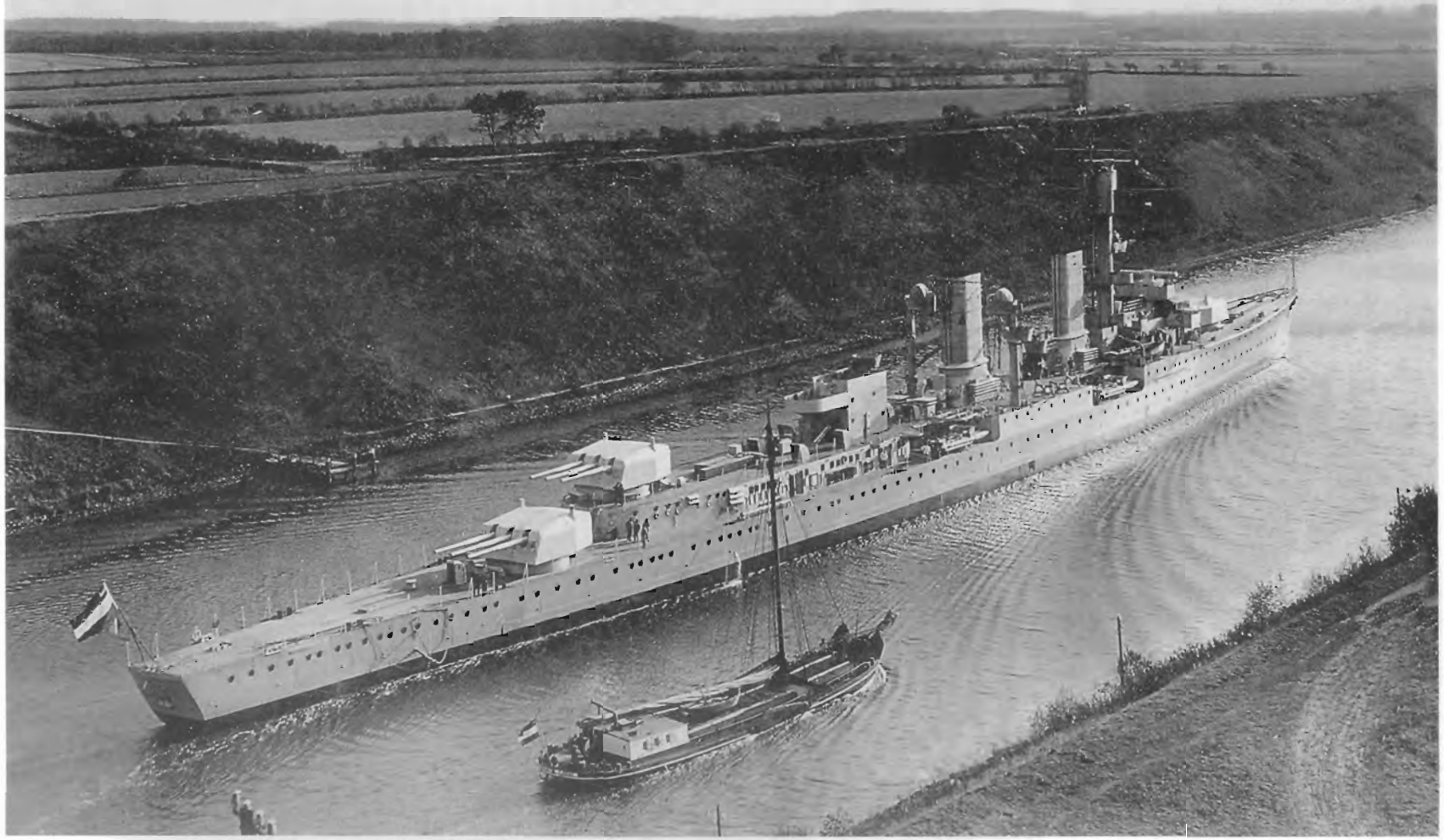

Krążownik *Karlsruhe* powracający do bazy w Kilonii około 1930 roku.

Karlsruhe cruiser returning to the base in Kiel, around 1930.

(ze zbiorów M. Cieślaka / courtesy of M. Cieślak)

Karlsruhe w drodze do stoczni Wilhelmshaven, sfotografowany w dniu 15 października 1929 roku. Na topie powiewa bandera stoczniowa, natomiast na rufie — cywilna.

Karlsruhe photographed on 15 of September 1929 on the way to Wilhelmshaven shipyard. The flag on masthead is of the shipyard, while on aft — civil.

(ze zbiorów W. Danielewicza / courtesy of W. Danielewicz)

10 czerwca
Karlsruhe wizytowany był przez oficerów z inspektoratu wyszkolenia floty.
11 czerwca
Okręt wizytowany był przez kanclerza Niemiec, Adolfa Hitlera. Po nocnym przejściu Kanału Kilońskiego zacumował przy Blücherbrücke w Kilonii.
17–19 czerwca
Karlsruhe odpłynął do Flensburga, gdzie wyokrętowano kadetów Akademii Morskiej w Mürwik, a następnie powrócił do Kilonii.
22 czerwca–9 września
Planowy remont w stoczni Deutsche Werke w Kilonii, jak również zakończenie napraw szkód wyrządzonych przez marcowy huragan na Pacyfiku. W dniu 30 czerwca *Karlsruhe* przestał pełnić rolę okrętu szkolnego i dzień później rozpoczął służbę we flocie. Podporządkowany został dowódcy sił rozpoznawczych (BdA).
10–22 września
Okręt przechodził różnego typu próby postoczniowe.
22–24 września
Załadunek amunicji.
29 września
Rozpoczęcie prób na mili pomiarowej, początkowo w zatoce Eckernförde, następnie na wodach zachodniego i środkowego Bałtyku. W czasie prób okręt bazował w Swinemünde (Świnoujście).
9 października
Zakończenie prób i powrót do Kilonii.
21–23 października
Krótki przegląd w stoczni Deutsche Werke w Kilonii.
29 października
Okręt przeprowadził strzelania artyleryjskie.
10–13 listopada
Karlsruhe uczestniczył w strzelaniach torpedowych na wodach Zatoki Meklemburskiej, pełnił również rolę okrętu-celu dla 4. flotylli torpedowców.

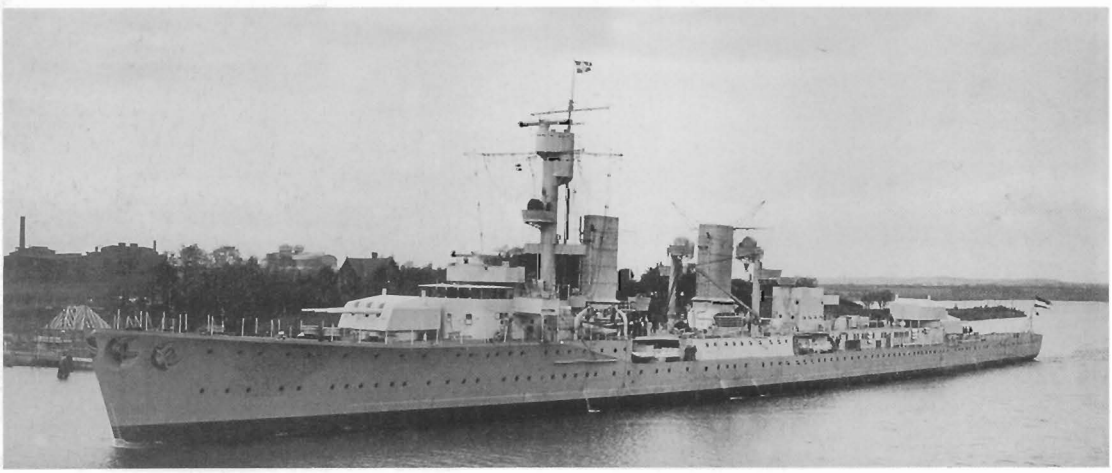

Karlsruhe — zdjęcie wykonane zostało przed 1935 rokiem.

Karlsruhe, before 1935.

(ze zbiorów W. Danielewicza / courtesy of W. Danielewicz)

16–17 listopada
Krążownik uczestniczył w kolejnych strzelaniach torpedowych.

19 listopada
Karlsruhe służył jako okręt-cel dla siostrzanego okrętu, krążownika *Königsberg*.

23–27 listopada
Krążownik pełnił rolę okrętu-celu dla potrzeb strzelań torpedowych flotylli torpedowców.

30 listopada–4 grudnia
Karlsruhe ponownie działał jako okręt-cel dla flotylli torpedowców.

6–11 grudnia
Okręt odbył własne ćwiczebne strzelania torpedowe na wodach zachodniego Bałtyku.

15–18 grudnia
Krążownik po raz kolejny był celem podczas szkolenia elewów szkoły broni podwodnej, następnie powrócił do Kilonii, gdzie uzupełniono prowiant.

27 grudnia
Karlsruhe wypłynął na wody hiszpańskie w ramach międzynarodowej kontroli w związku z trwającą wojną domową w Hiszpanii.

1937

1 stycznia
Karlsruhe wpłynął do hiszpańskiego portu El Ferrol, gdzie dokonano uzupełnienia paliwa.

5–9 stycznia
Krążownik przybył na redę portu Melilla (Afryka Hiszpańska), postój na kotwicy.

10 stycznia
Okręt złożył wizytę w Tangerze (Maroko), skąd wypłynął następnie na Atlantyk celem odbycia ćwiczeń, które przeprowadzono na zachód i południe od wybrzeży portugalskich.

13 stycznia
Krążownik powrócił do Tangeru.

14 stycznia
Ponowne wyjście na Atlantyk.

19–20 stycznia
Okręt zakotwiczył w zatoce Corcubión u przylądka Trafalgar.

21 stycznia
Karlsruhe udał się na redę hiszpańskiego portu La Coruña, skąd następnie wypłynął na rekonesans na wody północno-zachodniej Hiszpanii.

23 stycznia
Powrót do La Coruña. Okręt po krótkim postoju udał się do El Ferrol, gdzie na redzie stał na kotwicy do 26 stycznia.

Karlsruhe w czasie przechodzenia Kanału Panamskiego, prawdopodobnie w drodze do Bostonu.

Karlsruhe going through The Panama Canal, probably on the way to Boston.

(ze zbiorów A. Jaskuły / courtesy of A. Jaskuła)

Karlsruhe sfotografowany najprawdopodobniej w Hamburgu.

Karlsruhe, photograph taken most probably in Hamburg.

(ze zbiorów W. Danielewicza / courtesy of W. Danielewicz)

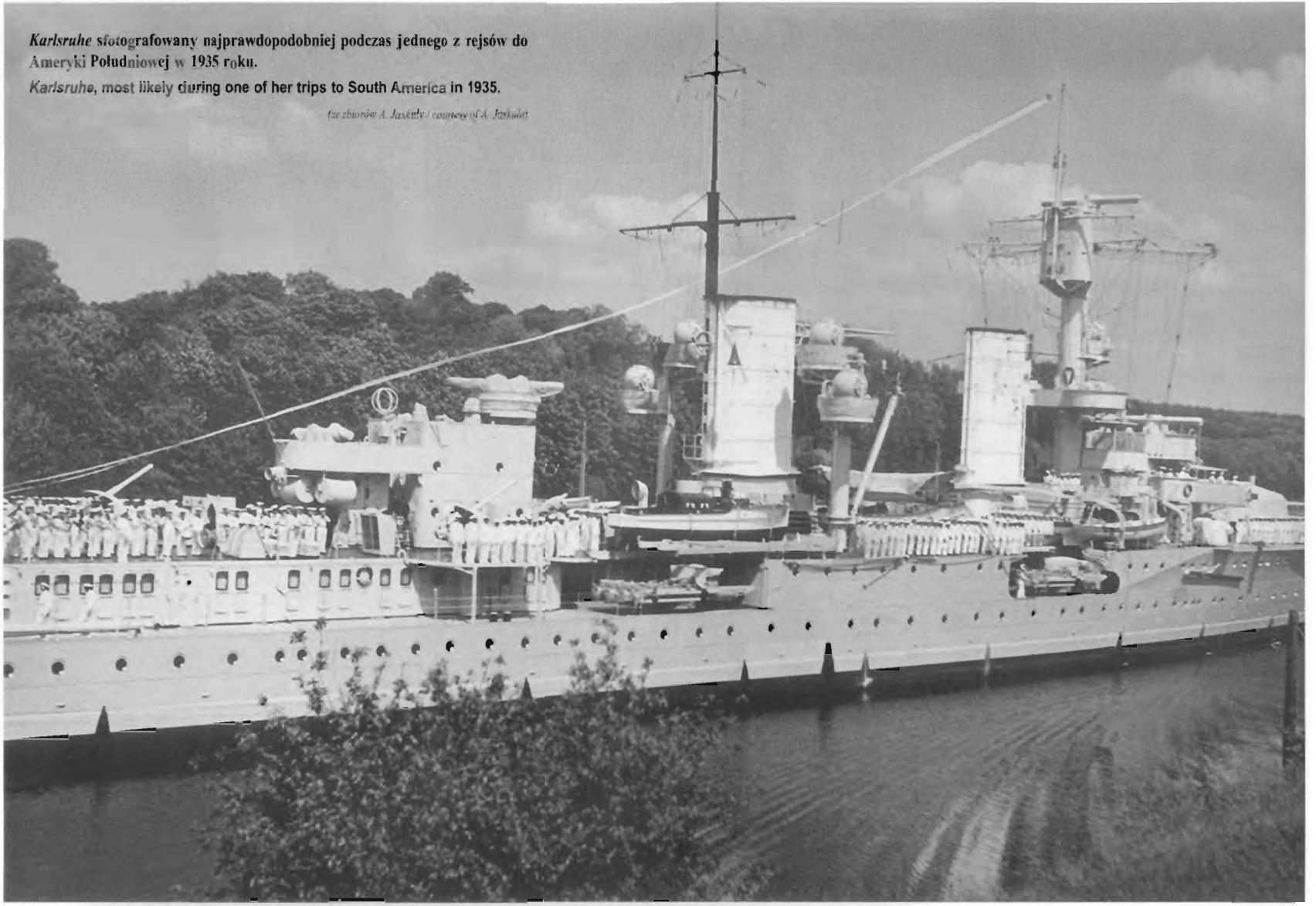

Karlsruhe **sfotografowany najprawdopodobniej podczas jednego z rejsów do Ameryki Południowej w 1935 roku.**

Karlsruhe**, most likely during one of her trips to South America in 1935.**

(ze zbiorów A. Jaskuły / courtesy of A. Jaskuła)

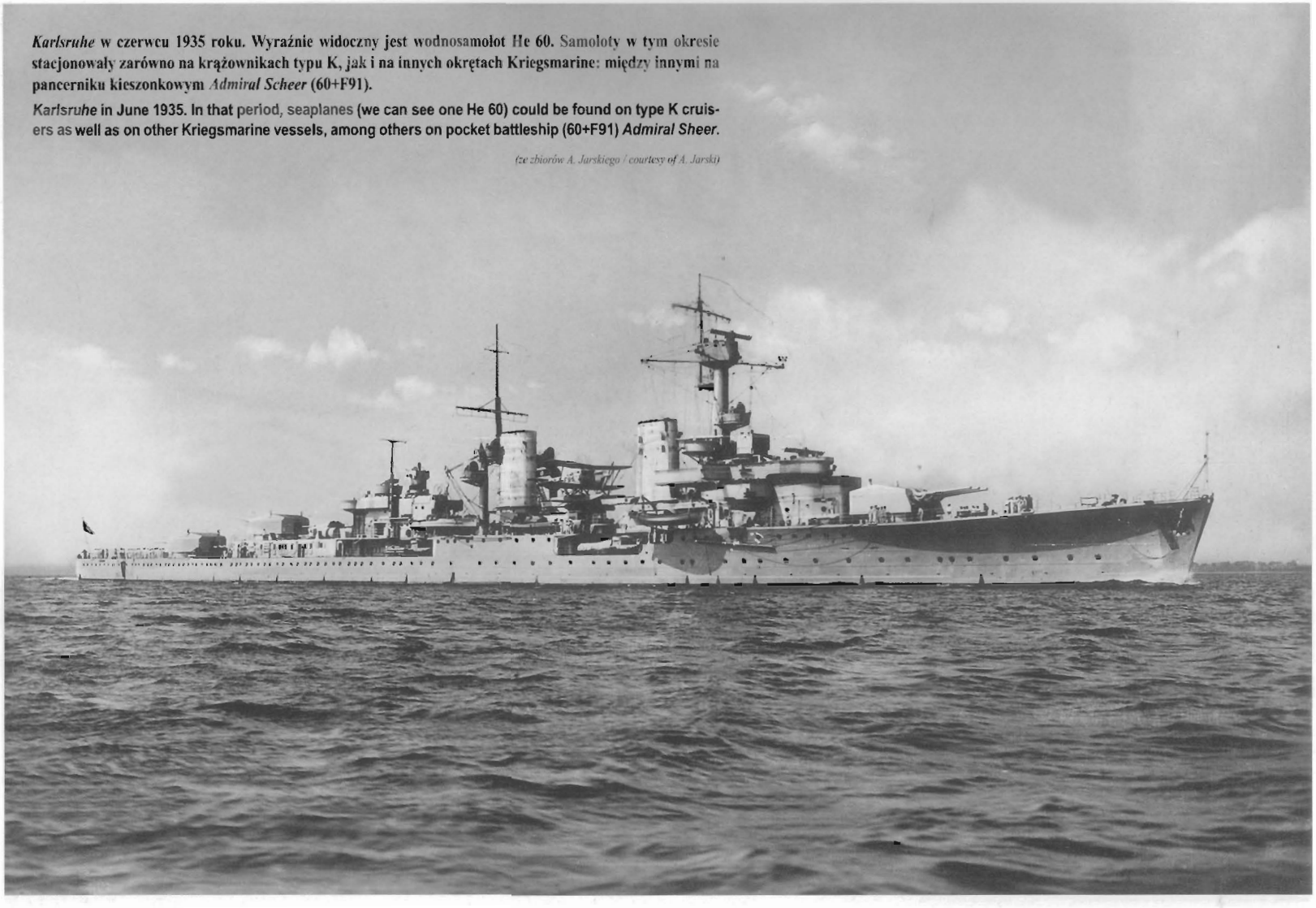

Karlsruhe w czerwcu 1935 roku. Wyraźnie widoczny jest wodnosamolot He 60. Samoloty w tym okresie stacjonowały zarówno na krążownikach typu K, jak i na innych okrętach Kriegsmarine: między innymi na pancerniku kieszonkowym *Admiral Scheer* (60+F91).

Karlsruhe in June 1935. In that period, seaplanes (we can see one He 60) could be found on type K cruisers as well as on other Kriegsmarine vessels, among others on pocket battleship (60+F91) *Admiral Sheer*.

(ze zbiorów A. Jarskiego / courtesy of A. Jarski)

Karlsruhe podczas rejsu szkoleniowego u wybrzeży Norwegii.

Karlsruhe on a training trip, near Norwegian shores.

(ze zbiorów M. Cieślaka / courtesy of M. Cieślak)

27 stycznia
Karlsruhe przybył na redę portu Passajes niedaleko San Sebastian.
28 stycznia
Powrót do El Ferrol.
3 lutego
Krążownik przepłynął na redę La Coruña, gdzie kotwiczył do 5 lutego.
6 lutego
Powrót na redę El Ferrol.
13 lutego
Wyjście do La Coruña.
14 lutego
Postój na redzie portu.
16 lutego
Powrót do El Ferrol.
18 lutego
Wyjście w morze, gdzie 19 lutego przeprowadzono kilka alarmów bojowych. Po ich zakończeniu *Karlsruhe* obrał kurs na wody ojczyste.
21 lutego
Krążownik minął trawers Dover.

Po lewej: Czyszczenie luf rufowej wieży artylerii głównej kalibru 150 mm przez załogę. Doskonale widoczny jest fragment pokładu rufy wraz z miejscami spawów płyt pancernych — brak deskowania.

Left: Barrels of the main aft 150 mm artillery are being cleaned by the crew. There are welds between armour plates on the visible part of aft — no planking is covering them.

(ze zbiorów A. Jaskuły / courtesy of A. Jaskuła)

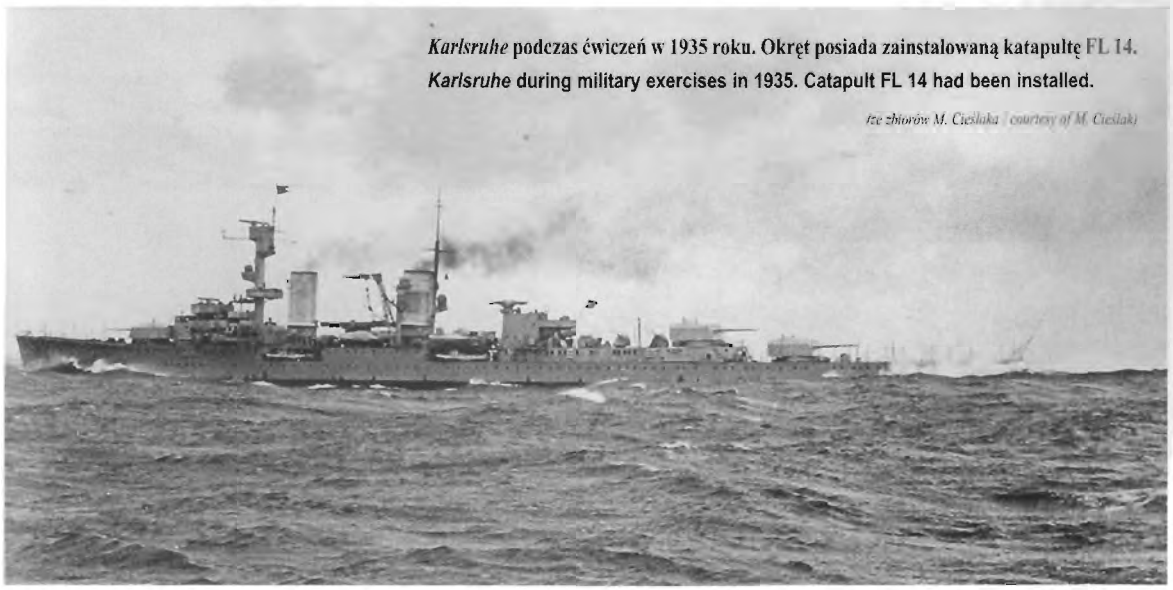

***Karlsruhe* podczas ćwiczeń w 1935 roku. Okręt posiada zainstalowaną katapultę FL 14.**

***Karlsruhe* during military exercises in 1935. Catapult FL 14 had been installed.**

(ze zbiorów M. Cieślaka / courtesy of M. Cieślak)

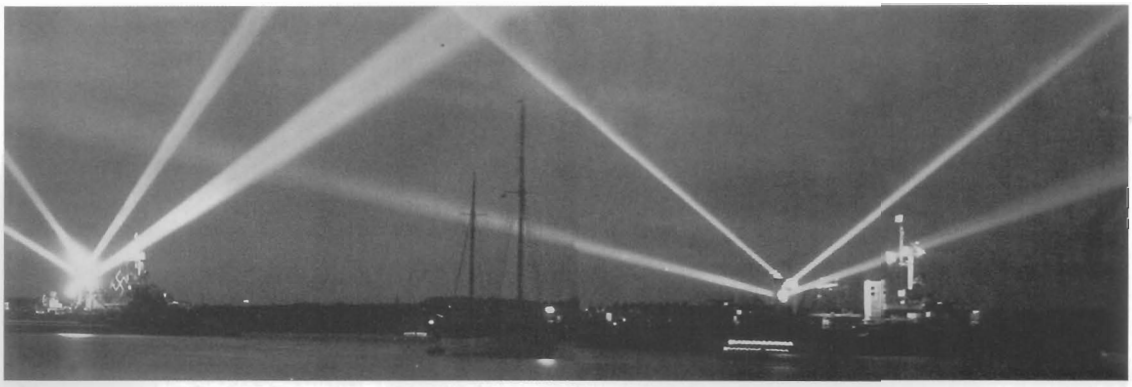

Powyżej: Jeden z krążowników typu K podczas iluminacji nocnej z okazji tzw. Kielerwoche. Po lewej stronie fotografii widoczny jest prawdopodobnie pancernik kieszonkowy *Deuschland*.

Above: One of type K cruisers, night illumination on the occasion of Kielerwoche. The ship on the left is probably *Deutschland* pocket battleship.

(ze zbiorów W. Danielewicza / courtesy of W. Danielewicz)

22 lutego

Karlsruhe przycumował do beczki A6 w Kieler Förde, następnie przeszedł do stoczni Deutsche Werke na remont, który zakończył się na początku kwietnia.

6 kwietnia

Pobranie amunicji.

11–26 kwietnia

Próby stoczniowe i szkolenie załogi na wodach zachodniego Bałtyku. Po ich zakończeniu krążownik dwukrotnie, w dniach od 16 do 19 kwietnia oraz od 21 do 24 kwietnia, służył jako okręt cel-dla flotylli okrętów podwodnych „Saltzweld". Następnie okręty przeniosły się na wody Zatoki Meklemburskiej, gdzie 26 kwietnia zakończono ćwiczenia.

29–30 kwietnia

Krążownik kotwiczył na redzie Sassnitz.

30 kwietnia–3 maja

Karlsruhe cumował przy nabrzeżu Hohenzollernbollwerk w Swinemünde (Świnoujście), skąd ponownie wyszedł na ćwiczenia z flotyllą okrętów podwodnych, które odbyły się w dniach od 3 do 5 maja i 7 maja na Zatoce Lubeckiej.

8 maja

Krążownik przepłynął Kanał Kiloński, udał się do Wilhelmshaven i zacumował przy stanowisku A3.

10–13 maja

Karlsruhe brał udział w ćwiczeniach na wodach Zatoki Niemieckiej, a po ich zakończeniu powrócił do Kilonii.

18–22 maja

Okręt przeprowadził intensywne szkolenie w strzelaniu artyleryjskim.

24 maja

Ćwiczenia w strzelaniu artylerii plot. Po ich zakończeniu *Karlsruhe* zacumował przy stanowisku 16. stoczni Deutsche Werke w Kilonii, a następnie został wydokowany w doku nr IV.

1 czerwca

Okręt opuścił stocznię i po przejściu Kanału Kilońskiego udał się na Morze Północne, gdzie w dniach od 2 do 6 czerwca brał udział w ćwiczeniach w stawianiu min.

6–9 czerwca

Po wypłynięciu z Wilhelmshaven *Karlsruhe* podczas rejsu wokół Skagen do Kilonii służył jako okręt-cel oraz przeprowadzał próby prędkości.

Poniżej: Śródokręcie krążownika — na katapulcie samolot Heinkel He 60.

Below: Cruiser's midship, note Heinkel He 60 aircraft sitting on the catapult.

(ze zbiorów S. Breyera / courtesy of S. Breyer)

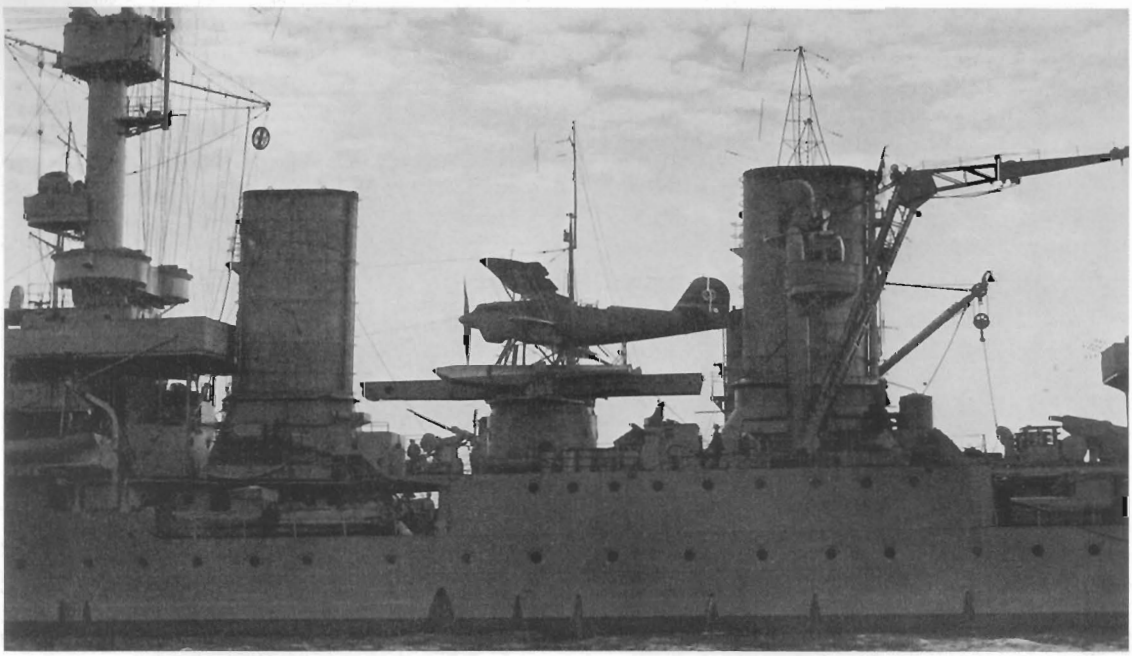

9–11 czerwca
Krążownik przeprowadził szkolenia w strzelaniu artyleryjskim.

11–13 czerwca
Karlsruhe został wydokowany na doku nr VI w stoczni Deutsche Werke w Kilonii.

17 czerwca
Po uzupełnieniu zapasów okręt wypłynął po raz drugi na wody hiszpańskie.

19 czerwca
Okręt przeszedł kanał La Manche.

21 czerwca
W hiszpańskim porcie El Ferrol uzupełniono paliwo i wodę.

23–24 czerwca
Okręt kotwiczył w zatoce Lagos.

25–27 czerwca
Powrót na redę El Ferrol, przygotowania do powrotu na wody ojczyste.

29 czerwca
Okręt minął trawers Dover.

30 czerwca
Karlsruhe zacumował do beczki A6 w Kieler Förde.

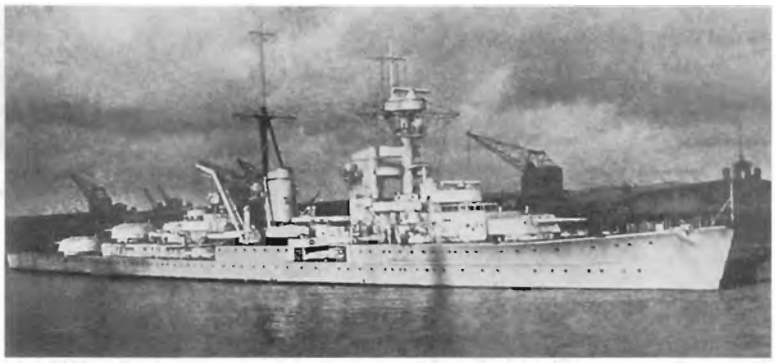

Powyżej: *Karlsruhe* w czasie modernizacji w latach 1939/40 w basenie stoczniowym. Okręt posiada nowe kapy kominów i zmodernizowaną nadbudówkę dziobową. Dodano nowy, trójnożny maszt oraz nowy dźwig do podnoszenia wodnosamolotu Arado 196.

Above: *Karlsruhe* undergoing modernisation works (1939/40) in wet dock. She has new stack canopies and modernised bow superstructure. A new tripod mast has been mounted as well as new lifter for Arado 196 seaplane.

(ze zbiorów W. Danielewicza / courtesy of W. Danielewicz)

Powyżej i poniżej: *Karlsruhe* po modernizacji w latach 1939/40. Zwraca uwagę nowy, trójnożny maszt oraz zmienione kapy kominów. Dodano także jeden pomost na nadbudówce dziobowej, a górny zmodernizowano. Na rufowej nadbudówce zainstalowano nowy dalmierz. Ze względu na inny dźwig reflektory umieszczono na platformach na obu kominach (dotąd znajdowały się one na platformach dźwigu). Na górnym zdjęciu na katapulcie jest jeszcze stary wodnosamolot Heinkel He 60. Po moderniazcji na całym okręcie zmieniono również uzbrojenie przeciwlotnicze.

Above and below: *Karlsruhe* after modernisation in 1939/40. Note the new tripod mast and new stack canopies. Bow superstructure has one more bridge and the upper bridge was modified, on the aft superstructure there is a new range-finder. Due to different hoisting capacity, lights were installed on platforms on both stacks (they were on crane platforms before). Note, in the upper picture, an old He 60 seaplane on the catapult.

All anti-aircraft weaponry was changed after the modernisation.

(ze zbiorów W. Danielewicza / courtesy of W. Danielewicz)

Powyżej i poniżej: *Karlsruhe* po dokonanej na przełomie lat 1939/40 przebudowie.
Above and below: *Karlsruhe* after 1939/40 refit.

(ze zbiorów AJ-Pressu / courtesy of AJ-Press)

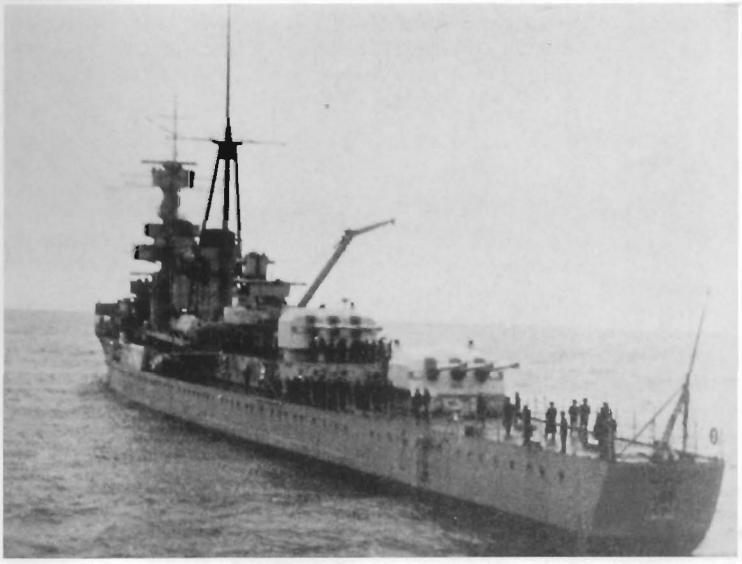

12–16 lipca
Załoga okrętu uczestniczyła w strzelaniach artyleryjskich, które odbyły się na wodach zachodniego Bałtyku. W przerwie ćwiczeń, 14 i 15 lipca, *Karlsruhe* kotwiczył na redzie Brunshaupten, a 15 i 16 lipca na redzie Grömitz.

16 lipca
Okręt przeszedł Kanał Kilońskí i udał się na Morze Północne.

17–19 lipca
Okręt cumował przy stanowisku A4 w Wilhelmshaven.

20–21 lipca
Przeprowadzono ćwiczenia w strzelaniu artylerii głównej w pobliżu Helgolandu.

21 lipca
Powrót do Kilonii przez Kanał Kilełiski. Na wodach Zatoki Kilońskiej *Karlsruhe* służył jako okręt-cel dla siostrzanego krążownika *Köln* podczas ćwiczeń w strzelaniu torpedowym (do 22 lipca).

26 lipca
Przejście okrętu na Morze Północne przez Kanał Kiloński, gdzie do 29 lipca uczestniczył w ćwiczeniach kierowanych przez dowódcę pancerników (BdA).

30 lipca
Powrót do Kilonii.

2–5 sierpnia
Okręt kotwiczył na redzie Glücksburga.

5–6 sierpnia
Kotwiczył na wodach zatoki Strande.

10–20 sierpnia
Okręt wziął udział w zespołowych strzelaniach torpedowych na wodach Zatoki Meklemburskiej.

5–16 września
Po przejściu na Morze Północne wziął udział w ćwiczeniach pod dowództwem BdA. W przerwie ćwiczeń, 11–13 września, krążownik kotwiczył na redzie Wilhelmshaven.

16 września
Powrót do Kilonii.

17 września
Karlsruhe opuścił Kilonię i udał się na wody wschodniego Bałtyku.

18–20 września
Okręt zacumował przy nabrzeżu Kanaldamm w Pillau (Bałtyjsk).

20–25 września
Uczestniczył w manewrach floty na wodach środkowego Bałtyku. W przerwie ćwiczeń — w dniach 21–22 września — kotwiczył na redzie Sassnitz, natomiast w dniach 22–24 września ponownie w Pillau.

25 września
Po skończonych ćwiczeniach *Karlsruhe* wpłynął do Swinemünde (Świnoujście).

27 września
Krążownik opuścił Swinemünde i udał się do Kilonii, gdzie 28 września wszedł do doku nr VI w stoczni Deutsche Werke, gdzie przebywał do 29 października.

29–30 października
Okręt przeprowadził próby prędkości na mili pomiarowej w zatoce Eckernförde.

1–3 listopada
Szkolenia załogi w ćwiczeniach artyleryjskich w Zatoce Kilońskiej.

9–11 listopada
Dalsze szkolenia załogi, tym razem w strzelaniu artylerii głównej.

12 listopada
Przeprowadzono dewiację kompasów magnetycznych.

15–18 listopada
Okręt zacumował przy pomoście nr 4 Urzędu Środków Zaporowych w porcie kilońskim.

18–19 listopada
Przeprowadzono próby prędkości i ćwiczenia w zrzucaniu min na wodach zatoki Eckernförde.

21 listopada
Karlsruhe przepłynął Kanałem Kilońskim na Morze Północne, gdzie na wodach Skagerraku i Kattegatu wziął udział w ćwiczeniach z 106. eskadrą lotniczą; równocześnie dokonywano pomiarów zużycia paliwa przy różnych prędkościach.

28 listopada
Powrót do Kilonii.

2–10 grudnia
Krążownik służył jako okręt-cel dla 1. dywizjonu niszczycieli na wodach Zatoki Kilońskiej i Meklemburskiej. W dniach od 4 do 5 grudnia w ćwiczeniach odbyła się przerwa.

13–18 grudnia
Karlsruhe służył jako okręt-cel podczas strzelań torpedowych krążownika *Köln*.

18 grudnia
Okręt zacumował w Kilonii.

1938

styczeń–maj
Okręt odbywał liczne szkolenia załogi na wodach Morza Bałtyckiego i Północnego.

20 maja
Karlsruhe został wycofany ze służby i skierowany do stoczni Kriegsmarine Werft w Wilhelmshaven celem dokonania przebudowy i modernizacji okrętu.

Karlsruhe w dniu 9 kwietnia 1940 roku podczas wejścia do Kristianfiordu.

Karlsruhe entering Kristianfiord on 9 of April 1940.

(ze zbiorów W. Danielewicza / courtesy of W. Danielewicz)

czerwiec

Rozpoczęcie prac stoczniowych. Podczas przebudowy dokonano między innymi następujących zmian:

- w kadłub okrętu wbudowano pasy stali pancernej, aby wzmocnić wiązania kadłuba,
- wzmocniono pokład wzdłuż burt poprzez zamontowanie pasów ze stali o grubości 16 mm,
- kadłub otrzymał w części dziobowej niewielką gruszkę, która miała zmniejszyć opory stawiane przez wodę,
- przebudowano kluzę kotwiczną na prawej burcie,
- przebudowano nadbudówkę dziobową,
- zamontowano po obu stronach tylnego komina nowe dźwigi,
- przebudowano tylny komin,
- na obydwu kominach zamontowano kapy,
- zmieniono maszt za tylnym kominem na trójnożny,
- wymieniono artylerię plot. kalibru 88 mm na działa kalibru 105 mm.

1939

13 listopada

Wejście okrętu do służby.

1940

styczeń–luty

Szeroko zakrojony program prób stoczniowych nie został w pełni zrealizowany ze względu na trwającą wojnę. Wyjścia na Morze Północne, a tym bardziej na Atlantyk, były niebezpieczne i groziły zatopieniem okrętu przez lotnictwo lub okręty podwodne nieprzyjaciela. Dodatkową przeszkodą stała się mroźna zima, która spowodowała zalodzenie uniemożliwiające przejście okrętu na Bałtyk. Stara załoga została rozdzielona na inne jednostki pływające.

marzec

Dowódca sił rozpoznawczych (BdA) zgłosił gotowość *Karlsruhe* do działań bojowych. Na krążowniku przystąpiono do przygotowań w związku z operacją „Weserübung". Przez ten czas okręt cumował w Bremerhaven.

7 kwietnia

O godzinie 12.30 krążownik był gotów do wyjścia w morze. Przy pomocy holowników prześluzował się i przycumował do nabrzeża Columbuskai, gdzie na okręt zaokrętował się przyszły admirał południowych wybrzeży Norwegii (Admiral Norwegische Südküs-

Ostatnie dni *Karlsruhe* w norweskich fiordach w 1940 roku. Okręt eskortowany jest prawdopodobnie do nabrzeża stoczniowego — właśnie tam otrzymał pierwsze trafienia. Dostrzec można trójnożny maszt oraz zmienione kapy kominów.

***Karlsruhe*'s last days in Norwegian fiords. The vessel is being escorted probably to the shipyard berth, where she got first hits. Note the tripod mast and new stack covering.**

(ze zbiorów A. Jaskuły / courtesy of A. Jaskuła)

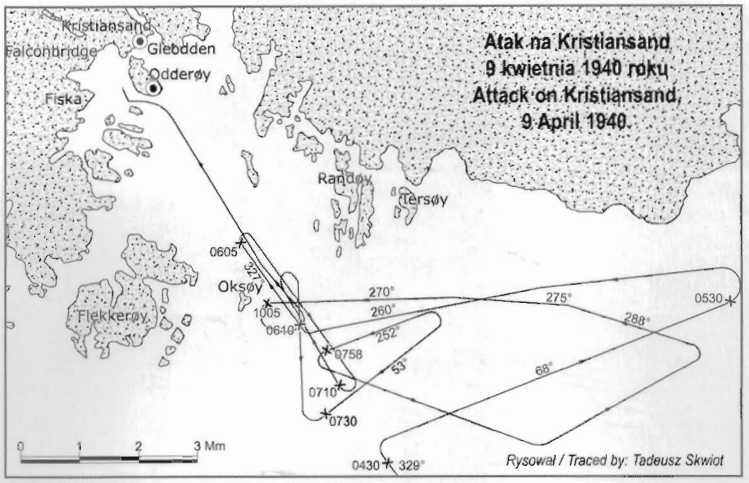

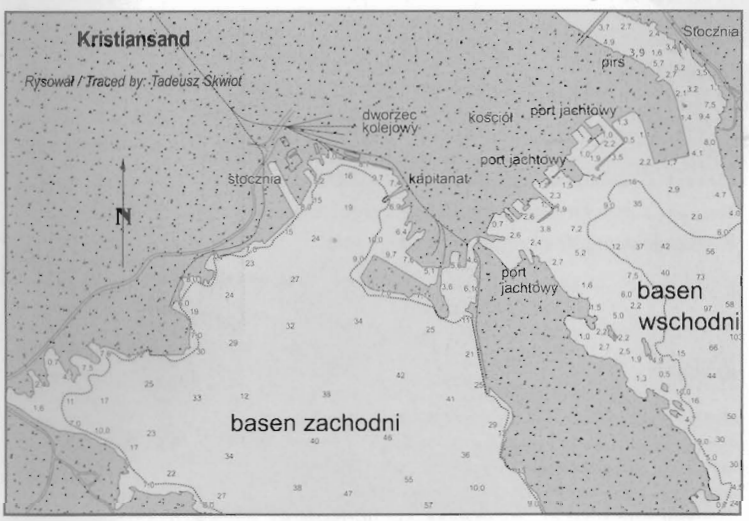

te), kontradmirał Schenk. *Karlsruhe* wyznaczony został flagową jednostką „Grupy 4", której zadaniem było opanowanie norweskich portów Kristiansand i Arendal. W skład grupy poza *Karlsruhe* wchodziły torpedowce z 5. flotylli: *Greif*, *Seeadler* i *Luchs* pod dowództwem kmdr. Bütowa, oraz siedem kutrów torpedowych z 2. flotylli wraz z ich bazą *Tsingtau*. Do zespołu przydzielono również statki transportowe: *Wiegand*, *Kreta*, *August*, *Leonhardt* i *Westsee*, które już 6 kwietnia opuściły port w Szczecinie, kierując się do Kristiansand. O godzinie 22.30 rozpoczęto załadunek sprzętu i wojska na pokłady okrętów.

8 kwietnia

Około godziny 05.00 krążownik opuścił Bremerhaven (inne jednostki miały dołączyć później na wysokości Jütland). Panujące początkowo dobre warunki atmosferyczne szybko pogorszyły się — podniosła się gęsta mgła i widzialność spadła do około 300 m. O godzinie 17.58 okręty zespołu obrały kurs na punkt spotkania z transportowcami, który wyznaczony był na północ od Hantsholm. Gęstniejąca mgła spowodowała, że i tak słaba widzialność pogorszyła się jeszcze bardziej, ograniczając pole widzenia do 50 m. Około 23.20 *Karlsruhe* nawiązał łączność z torpedowcem *Greif*, a tuż przed północą z bazą *Tsingtau* i kutrami torpedowymi; pozostałe dwa torpedowce, *Seeadler* i *Luchs*, podążały w szyku torowym za krążownikiem.

9 kwietnia

Ustalono, że spotkanie wszystkich jednostek zespołu nastąpi o godzinie 03.45 u wejścia do fiordu prowadzącego do Kristiansand. Natomiast na godzinę 05.15 przewidywano wyokrętowanie oddziałów wojska. Około godziny 03.45 *Karlsruhe* — nadal w gęstej mgle — znalazł się 3 Mm na południe od wejścia do fiordu. Przewidywany na godziny 04.15–05.00 przeładunek żołnierzy na kutry torpedowe nie odbył się. Na przeszkodzie stanęła duża fala i gęsta mgła. O godzinie 04.42 na okrętach ogłoszono alarm bojowy. Mgła stopniowo zaczęła zanikać, tak że o godzinie 05.17 okręty wzięły kurs na wejście do portu. Po przeszło półgodzinie można było już rozróżnić szczegóły linii brzegowej fiordu. Krótko po godzinie 06.00 nad zespołem na niskim pułapie przeleciał norweski wodnosamolot, okręty zostały wykryte i bardzo ważny atut, jakim było planowane zaskoczenie Norwegów, został utracony.

Port Kristiansand był silnie ufortyfikowany — posiadał baterię dział „Odderøy", na uzbrojenie której wchodziły cztery haubice o kalibrze 240 mm, dwa działa 210 mm, sześć dział 150 mm i sześć dział 65 mm. Druga bateria, nosząca nazwę „Gleodden", posiadała trzy działa 150 mm i dwa działa 65 mm. W wąskim fiordzie zespół niemiecki, mając ograniczone możliwości manewrowania, dostał się pod ogień norweskich baterii. *Karlsruhe* został przykryty ogniem dział 210 mm baterii „Odderøy". Pierwsza próba desantu nie powiodła się i okręty niemieckie wycofały się. Podczas pierwszego podejścia kurs zespołu przeciął statek handlowy, rozpoznany jako jednostka niemiecka.

Podczas czwartego podejścia, około godziny 09.25, *Karlsruhe* o mało nie wpadł na podwodne skały i tylko dzięki natychmiastowym manewrom sterem i maszynami okręt uniknął katastrofy. Po zbombardowaniu przez Luftwaffe norweskich baterii na kutry torpedowe przeszły oddziały wojska i o godzinie 10.00 rozpoczął się ostateczny szturm na port. W tym samym czasie na krążownik dotarła z torpedowca *Greif* wiadomość o zajęciu portu Arendal. Po godzinie *Karlsruhe* zakotwiczył w Kristiansand i rozpoczęto wyokrętowanie wojska. Około godziny 12.20 nadeszły meldunki o opanowaniu obu norweskich baterii, natomiast oddziały pryzowe z *Tsingtau* zajęły wszystkie znajdujące się w porcie norweskie jednostki, jak również internowany wcześniej przez Norwegów niemiecki okręt podwodny U 21. O godzinie 19.00 *Karlsruhe* w eskorcie torpedowców *Greif*, *Seeadler* i *Luchs* odcumował od nabrzeża i skierował się w drogę powrotną do Niemiec. Po wyjściu z fiordu o godzinie 19.51 zespół obrał kurs 147° i zwiększył prędkość do około 21 węzłów zygzakując, ponieważ dowódcy wiedzieli o możliwości napotkania brytyjskich okrętów podwodnych (ich obecność potwierdził wywiad lotniczy). Torpedowce zajęły pozycje 600 do 800 m przed krążownikiem. Wtedy też niemiecki zespół został zauważony przez brytyjski okręt podwodny *Truant* (d-dca: kmdr. por. Hutchinson), który wystrzelił w kierunku krążownika cztery torpedy. Ślad torowy torped w namiarze 90°–100° w stosunku do dziobu krążownika dostrzegła załoga torpedowca *Luchs* ogłaszając alarm przeciwpodwodny. *Karlsruhe* natychmiast zwiększył prędkość i zmienił kierunek lewo na burt, celem wyminięcia zbliżających się torped. Manewr nie powiódł się i o godzinie 19.58 jedna torpeda trafiła *Karlsruhe* na styku przedziałów V i VI, gdzie mieściły się maszyny główne, elektrownia i inne mechanizmy pomocnicze. Wdzierająca się do wnętrza okrętu woda unieruchomiła maszyny, przestał działać ster i system pomp zęzowych, co uniemożliwiło wypompowanie wody z zalanych przedziałów. W wyniku eksplozji zginęło 11 członków załogi. Okręt utracił prędkość, a woda stopniowo zalewała dalsze przedziały. Krążownik nabrał 12-stopniowego przechyłu i powoli się zanurzał. Mimo podjętej akcji nie udało się uruchomić pomp (z powodu braku prądu) i do wnętrza okrętu nadal dostawała się woda. Nie widząc szansy na uratowanie okrętu dowódca polecił torpedowcom *Luchs* i *Seeadler* przejąć załogę, co nastąpiło pomiędzy godziną 20.45 a 21.10. O godzinie 22.45 dowódca krążownika wydał rozkaz zatopienia okrętu. Pięć minut później torpedowiec *Greif* wystrzelił jego kierunku dwie torpedy. Pierwsza trafiła w dziób, a druga w śródokręcie. *Karlsruhe* dziobem zanurzył się pod wodę, z przechyłem na prawą burtę, aby w parę minut później zniknąć całkowicie z powierzchni w pozycji 58°04'N, 08°04'E.

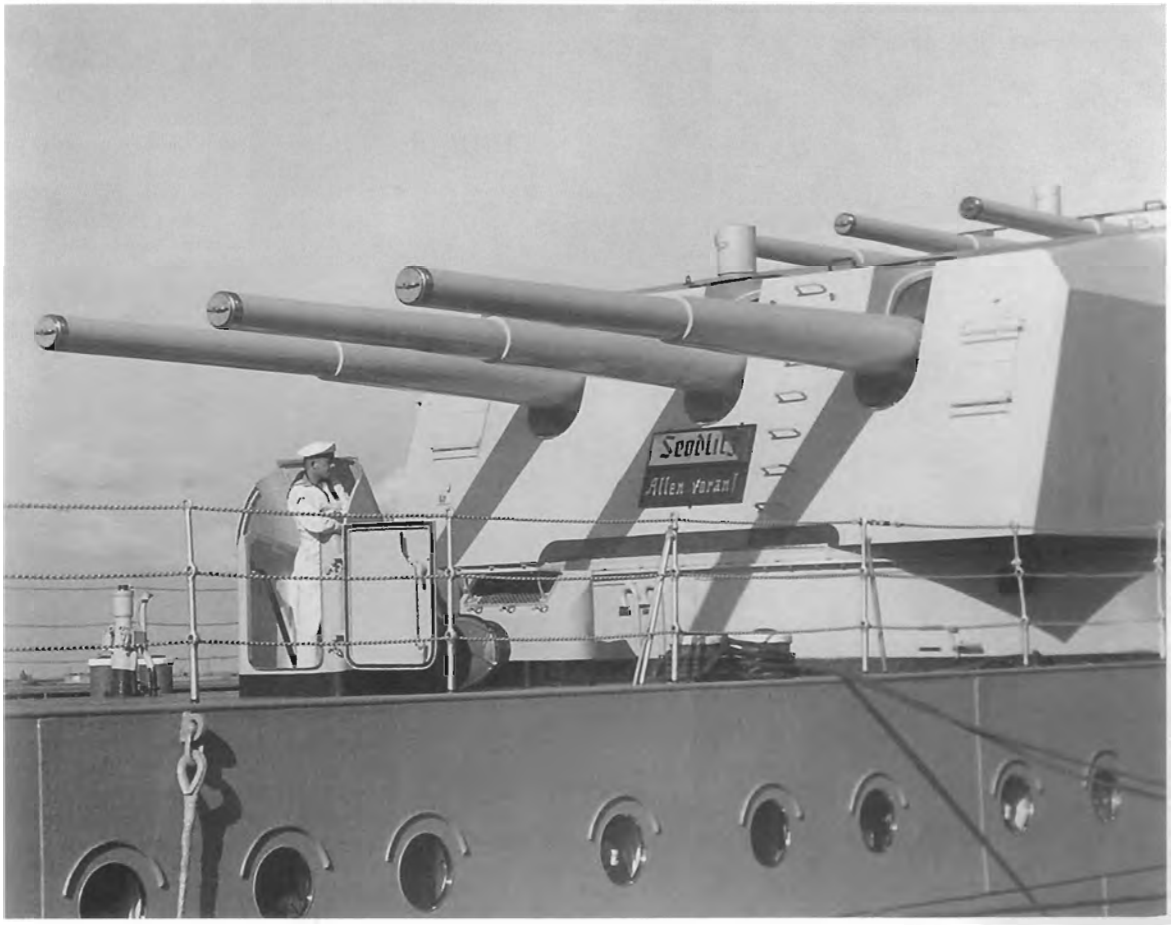

Rufowa wieża „C" artylerii głównej kalibru 150 mm o nazwie *Seydlitz* z krążownika *Königsberg*. *Koenigsberg* cruiser: the 150 mm main artillery aft turret "C" named *Seydlitz*.

(ze zbiorów MMW / courtesy of MMW)

1926

12 kwietnia

Położenie stępki pod lekki krążownik „B" — Ersatz *Thetis* na pochylni nr 1 w stoczni Marinewerft w Wilhelmshaven. Numer budowy — 108.

1927

26 marca

Wodowanie okrętu, który otrzymał nazwę *Königsberg*.[2] Uroczystą mowę wygłosił nadburmistrz miasta Königsberg, dr Lohmeyer, a ceremonii chrztu dokonała wdowa po dowódcy pierwszego okrętu o tej nazwie, pani Looff.

1929

17 kwietnia

Podniesienie bandery. Załogę okrętu stanowili oficerowie i marynarze z wycofanego ze służby dzień wcześniej krążownika *Nymphe*.

27 maja

Krążownik udał się w pierwszy rejs próbny w rejonie Helgolandu.

12 czerwca

Przejście okrętu na Bałtyk.

22 czerwca

Wizytacja krążownika przez Szefa Kierownictwa Reichsmarine, adm. Raedera, podczas postoju okrętu w porcie Swinemünde (Świnoujście).

lipiec

Okręt przechodził liczne próby i szkolenia załogi.

7 sierpnia

Końcowe testy okrętu na wodach zatoki Eckernförde.

22–26 sierpnia

Krążownik złożył wizytę w Königsbergu (obecnie Kaliningrad).

wrzesień–październik

Okręt przybył do stoczni w Wilhelmshaven, gdzie przeszedł prace wykończeniowe, uzupełniono również wyposażenie i prowiant.

12 października

Na *Königsbergu* zaokrętował się Dowódca Sił Morza Bałtyckiego (dalej BSO), kontradmirał Gladisch. Okręt opuścił Wilhelmshaven i udał się na wody hiszpańskie.

18–26 października

Okręt reprezentował Niemcy podczas światowej wystawy w Barcelonie i udostępniono go do zwiedzania.

1 listopada

Okręt zacumował w Wilhelmshaven.

listopad–grudzień

Königsberg przechodził dalsze próby i odbyło się szkolenie załogi.

7 grudnia

Oficjalne zakończenie prób.

17 grudnia

Początek służby we flocie — krążownik został okrętem flagowym BSO i Dowódcy Zespołów Sił Rozpoznawczych (dalej BdA).

1930

1 stycznia

Przemianowanie BSO i BdA w jednolite dowództwo: BdA. W skład sił rozpoznawczych weszły krążowniki *Königsberg* i *Amazone*, 1. i 2. Flotylla Torpedowców oraz I. Półflotylla Trałowców.

1–4 lutego

Okręt został podporządkowany Dowódcy Sekcji Doświadczeń z Artylerią Okrętową (dalej AVKS). Trwało szkolenie załogi w Szkole Specjalistów Morskich.

marzec

Przygotowania do pierwszego rejsu zagranicznego.

2 kwietnia

Jednostki floty — pancerniki: *Hannover*, *Schlesien*, *Schleswig-Holstein* i *Hessen*, krążownik *Königsberg* oraz 11 torpedowców — skoncentrowały się w rejonie latarniowca *Weser*, gdzie odbyły wspólne ćwiczenia. Potem krążownik rozpoczął swój pierwszy rejs zagraniczny. Na *Königsbergu* zaokrętowany był dowódca BdA, kontradmirał Gladisch. Odwiedzono po-

Königsberg jeszcze przed wcieleniem do służby. W tym okresie okręt nie posiadał jeszcze katapulty oraz dźwigu do podnoszenia wodnosamolotów.

Koenigsberg **before the beginning of her service in the navy. The vessel had neither catapult nor seaplanes lift then.**

(ze zbiorów M. Cieślaka / courtesy of M. Cieślak)

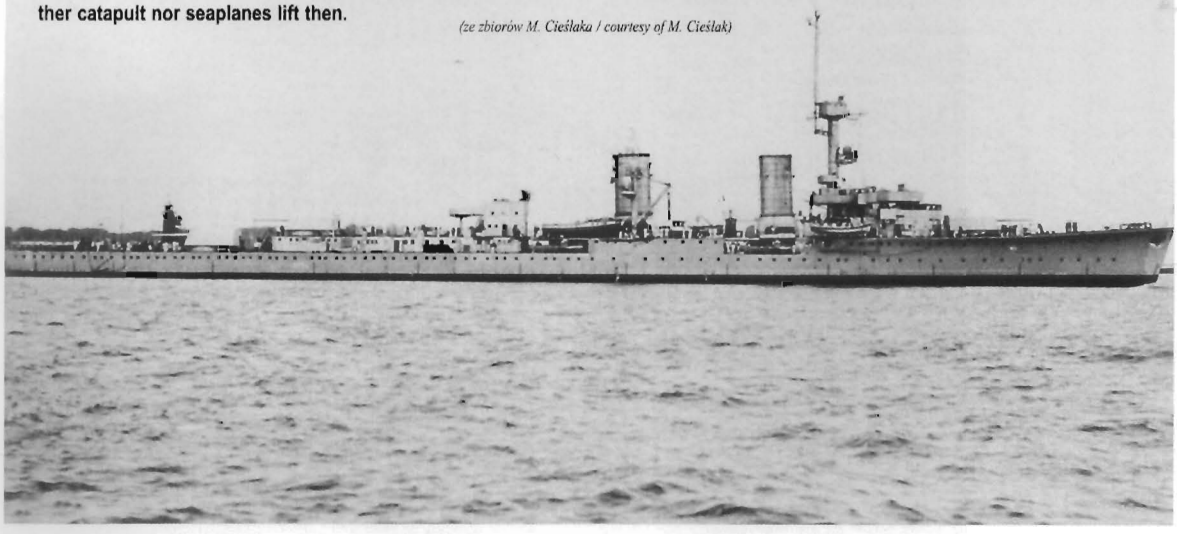

rty: Vigo, Almerię, Catrnię, Argostólion, Split, Port Mahon i Lizbonę.

19 czerwca
Powrót do Kilonii.

sierpień
Königsberg wziął udział w intensywnych próbach artylerii okrętowej.

wrzesień
Udział w jesiennych manewrach Reichsmarine.

26 września–8 listopada
Załoga okrętu przeszła szkolenie w Szkole Specjalistów Morskich w Kilonii.

grudzień
Okręt znajdował się w dyspozycji Szkoły Broni Torpedowej i Środków Łączności.

1931

styczeń–marzec
Przegląd i usuwanie usterek przy nabrzeżu stoczni Deutsche Werke w Kilonii. Pod koniec marca krążownik odbył szkolenie artyleryjskie.

13 kwietnia
Okręt wziął udział w wiosennych manewrach Reichsmarine.

18–19 kwietnia
Pobyt okrętu w Swinemünde, następnie powrót do Kilonii.

18 maja
Koncentracja jednostek floty na redzie Kilonii z okazji wodowania pancernika *Deutschland*.

19 maja
Na krążowniku podniesiono wielką galę banderową.

20 maja
Königsberg wziął udział w paradzie morskiej na cześć prezydenta Niemiec, marszałka von Hindenburga. Po południu von Hindenburg zaokrętował się na krążownik, który wziął udział w bojowych manewrach floty.

27 maja
Po zakończeniu manewrów Reichsmarine krążownik udał się do stoczni Deutsche Werke w Kilonii, gdzie został wydokowany.

10–12 kwietnia
Wizyta w Libawie wraz z torpedowcami *Albatros*, *Falke*, *Greif* i *Möwe* z okazji 10-lecia powstania łotewskiej marynarki wojennej.

15 czerwca–3 lipca
Udział w ćwiczeniach floty na wodach Skagerraku.

18–19 lipca
Wizyta okrętu w Swinemünde.

22–23 lipca
Wizyta w Königsbergu.

3–6 sierpnia
Krążownik wziął udział w konkursie strzeleckim załóg jednostek floty

8 sierpnia
Udział załogi w regatach łodzi okrętowych na redzie Kilonii.

15–16 sierpnia
W ramach corocznych, tradycyjnych odwiedzin małych miejscowości nadmorskich przez okręty marynarki, kotwiczył na redzie uzdrowiska morskiego Scharbeutz.

3–11 września
Udział w rutynowych jesiennych manewrach floty, zakończonych paradą przed ustępującym dowódcą floty, wiceadmirałem Oldekopem.

październik
Przeszkolenie załogi w Szkole Specjalistów Morskich w Kilonii.

8 listopada
Zakończenie szkolenia i wyjście w morze z dowódcą BdA na pokładzie, kontradmirałem Albrechtem.

28 grudnia
Rozpoczęcie prac remontowych przy nabrzeżu stoczni Deutsche Werke w Kilonii.

1932

13 lutego
Krążownik opuścił stocznię.

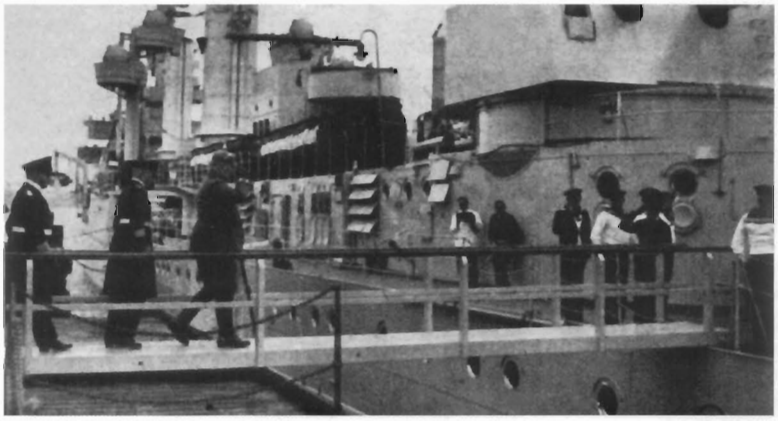

Wizyta Hindenburga, prezydenta Niemiec w dniu 20 maja 1931 roku na *Königsberga*.

On 20 of May 1931: Hindenburg, the president of Germany, is visiting *Koenigsberg*.

(ze zbiorów A. Jaskuły / courtesy of A. Jaskuła)

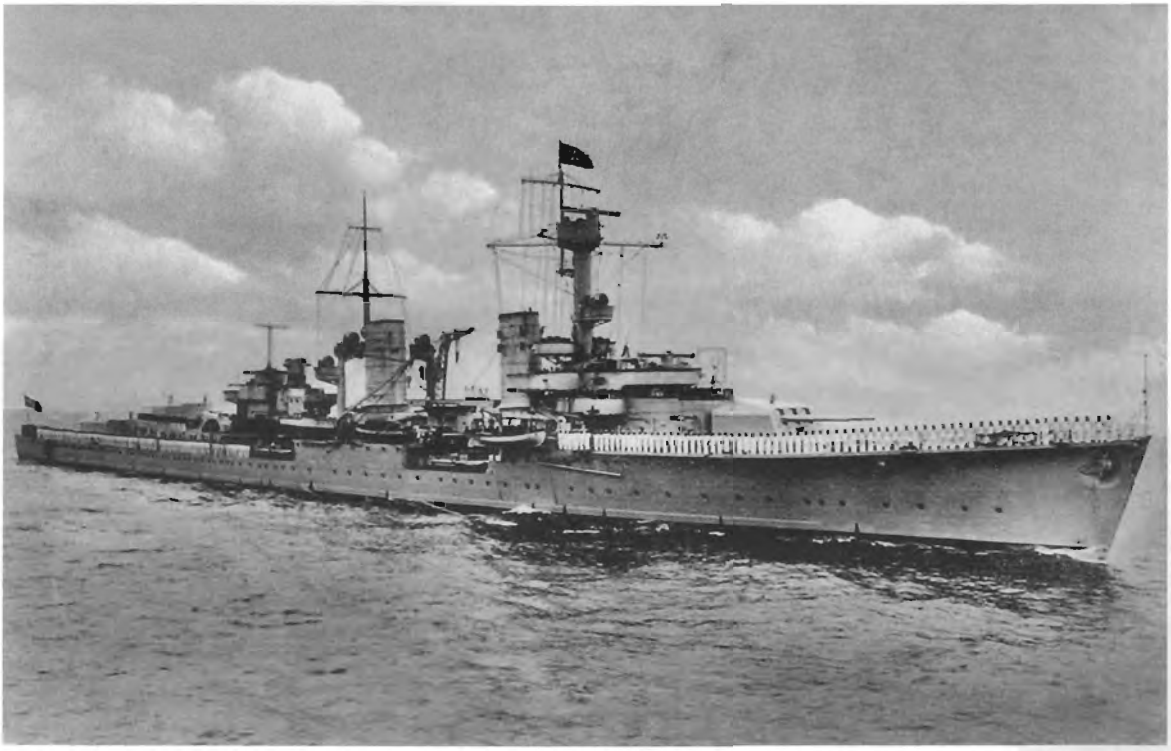

15–20 lutego
Próby na mili pomiarowej.
22 lutego
Königsberg służył tego dnia jako okręt-cel dla pancerników *Schlesien* i *Hessen* oraz torpedowców 4. półflotylli.
18 marca
Zakończenie ćwiczeń artyleryjskich, głównie artylerii plot.

Krążownik *Königsberg* podczas marszu z niewielką prędkością. Zdjęcie wykonane zostało około 1939 roku.

Koenigsberg cruiser at economic speed. The photograph was taken around 1939.

(ze zbiorów A. Jarskiego / courtesy of A. Jarski)

Königsberg w początkowym okresie służby; okręt porusza się na silnikach marszowych.

Koenigsberg in her early period of service. She is moving on her Diesels.

(ze zbiorów A. Jarskiego / courtesy of A. Jarskiego)

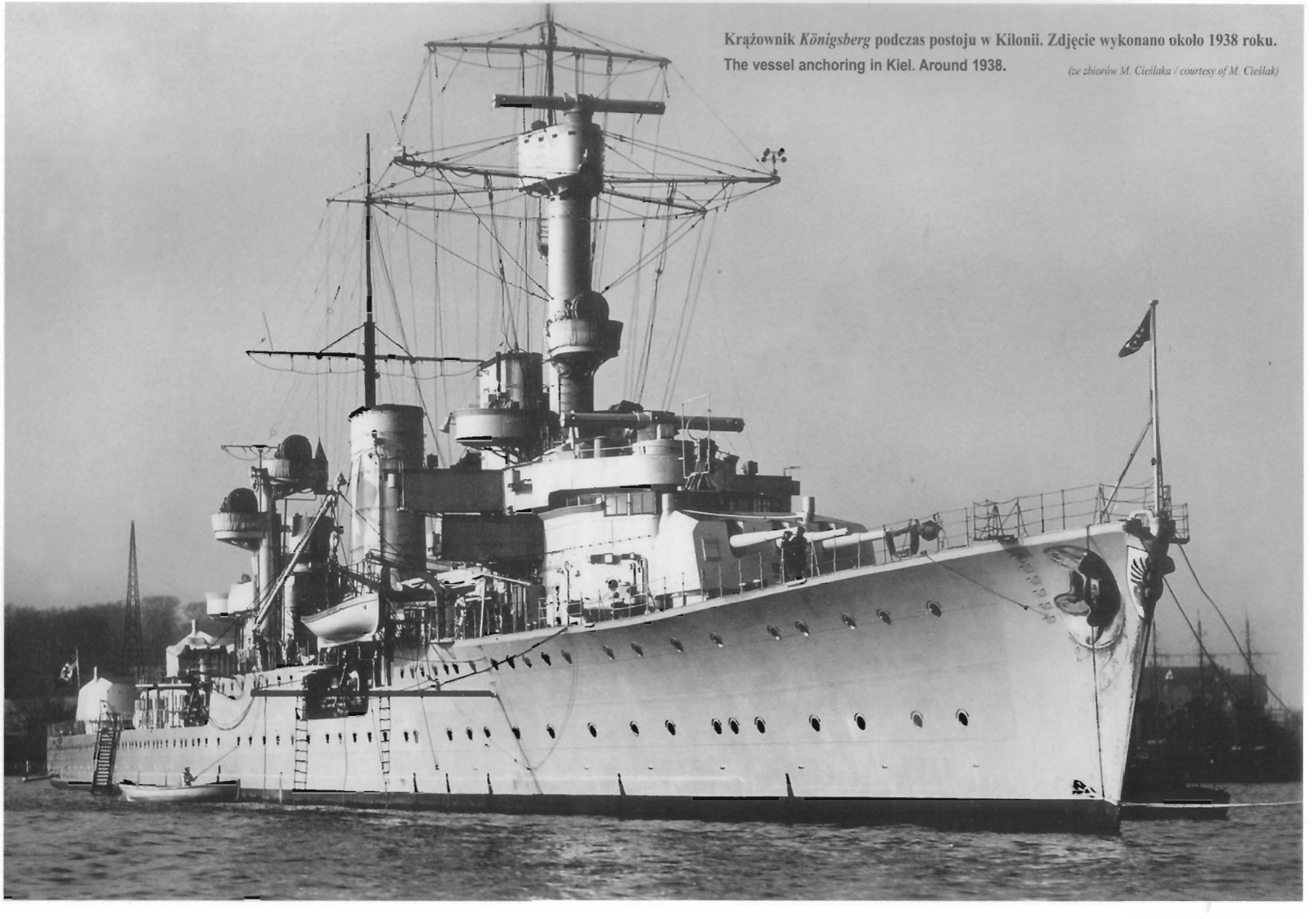

Krążownik *Königsberg* podczas postoju w Kilonii. Zdjęcie wykonano około 1938 roku.
The vessel anchoring in Kiel. Around 1938. *(ze zbiorów M. Cieślaka / courtesy of M. Cieślak)*

Widok na część dziobową jednego z krążowników typu K. Na wieży „A" widoczny jest znak rozpoznawczy dla własnego lotnictwa. Uwagę zwracają bardzo wyraźne spawy na pokładzie — brak desek.

One of type K cruisers, her bow part. There is an identification mark for German air force. Note the absence of planking and therefore very clear view of welds on board.

(ze zbiorów AJ-Pressu / courtesy of AJ-Press)

21–24 marca
Königsberg przydzielony został do szkoły artylerii okrętowej.
9–22 kwietnia
Okręt wziął udział w wiosennych manewrach zespołów floty, podczas których w dniach 16–17 kwietnia zawinął do Swinemünde (Świnoujście).
maj
Okręt przebywał na Morzu Północnym.
11–17 czerwca
Königsberg w eskorcie torpedowców *Albatros*, *Falke*, *Greif* i *Möwe* złożył wizytę w Sztokholmie.
8–11 lipca
Wizyta w Königsbergu (Kaliningrad).
12–14 lipca
Wizyta okrętu w Cranz (Zelenogradsk).
15–17 lipca
Wizyta w Rossitten (Rybatčij).
13 sierpnia
Okręt wpłynął do Kilonii.
20–21 sierpnia
Wizyta w Travemünde.
17 października
Rozpoczęcie prób i ćwiczeń indywidualnych.
25–26 października
Po zawinięciu do Swinemünde (Świnoujście) okręt wizytował dowódca BdA, kontradmirał Albrecht.
31 października
Königsberg wraz z 1. Flotyllą Trałowców odbył rejs szkoleniowy przez Wielki Bełt, dookoła Skagen, przez Doggerbank do Helgolandu i dalej na redę Wilhelmshaven.
4 listopada
Na krążownik zaokrętował się nowy dowódca BdA, kontradmirał Kolbe.
5 listopada
Okręt przybył do Cuxhaven.
7 listopada
Krótki postój na redzie Helgolandu, następnie powrót do Kilonii przez Skagen i Mały Bełt.
10 listopada
Königsberg zacumował przy Blücherbrücke w porcie wojennym w Kilonii.
14 listopada
Przeprowadzono ćwiczebne strzelania torpedowe.
17 listopada
Krążownik zacumował w porcie Flensburg.
20 grudnia
Na okręcie przeprowadzono nocne strzelania artyleryjskie.
21 grudnia
Przeprowadzono próby stateczności, po czym okręt zawinął do Kilonii.

Poniżej: Krążownik *Königsberg* w początkowym okresie służby. Parada na wodach Zatoki Kilońskiej.

Below: *Koenigsberg* cruiser in her early period of service. Parade on Kiel Bay waters.

(ze zbiorów W. Danielewicza / courtesy of W. Danielewicz)

Krążownik *Königsberg*, Kilonia, czerwiec 1935 roku. Obok zacumowały dwa polskie niszczyciele — *Wicher* i *Burza*.

***Koenigsberg* cruiser, Kiel, June of 1935. Next to her — Polish destroyers *Wicher* and *Burza*.**

(Muzeum Marynarki Wojennej / Polish Navy Museum)

1933

5 stycznia
Odbyło się szkolenie załogi w Szkole Specjalistów Morskich w Kilonii.

16 lutego
Koniec szkolenia załogi i przejście do stoczni Deutsche Werke w Kilonii.

13 marca
Okręt opuścił stocznię i udał się na próby.

20 kwietnia
W tym dniu rozpoczęły się ćwiczenia zespołowe w następującym składzie: krążowniki *Königsberg* i *Leipzig*, pancerniki *Schleswig-Holstein*, *Hessen* i *Schlesien*, 1. i 2. Flotylla Torpedowców oraz 1. Półflotylla Trałowców.

22–23 kwietnia
Okręt wszedł do Swinemünde celem uzupełnienia paliwa.

26 kwietnia
Okręt wszedł do Swinemünde, by uzupełnić zapasy prowiantu.

2 maja
Okręt wszedł do Swinemünde, by dokonać uzupełnienia paliwa i prowiantu.

5 maja
Zakończenie ćwiczeń, krążownik zakotwiczył na redzie Kilonii.

15–20 maja
Okręt przeprowadził ćwiczenia artyleryjskie.

Poniżej: Rufowe wieże artylerii głównej kalibru 150 mm jednego z krążowników typu „K" podczas prowadzenia ognia w czasie ćwiczeń.
Below: Aft turrets of 150 mm main artillery on one of type K cruisers. Military manoeuvres.

(ze zbiorów T. Skwiota / courtesy of T. Skwiot)

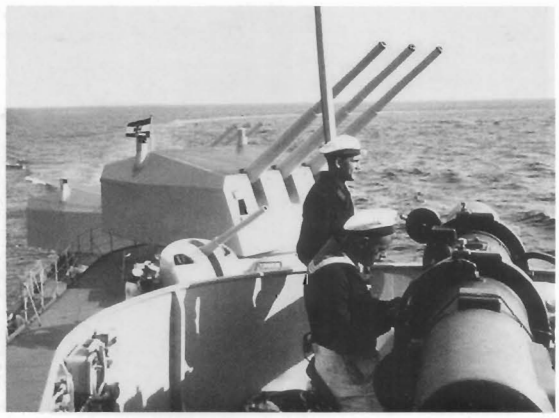

Krążownik *Königsberg* podczas marszu z niewielką prędkością. Zdjęcie wykonane zostało po 1938 roku.

***Koenigsberg* cruiser at economic speed. The photograph was taken after 1938.**

(ze zbiorów A. Jarskiego / courtesy of A. Jarski)

22 maja
Udział okrętu na redzie Kilonii w paradzie morskiej na cześć nowego kanclerza Rzeszy, Adolfa Hitlera.
26 maja
Königsberg opuścił Kilonię i przez Bundy, dookoła Skagen dopłynął do Helgolandu.
29 maja
Wspólne ćwiczenia z krążownikiem *Leipzig*, następnie powrót przez Kanał Kiloński do Kilonii.
8 czerwca
Okręt, razem z pancernikami *Hessen* i *Schlesien*, wizytował port Warnemünde.
12–17 czerwca
Ćwiczenia artyleryjskie na Morzu Północnym.
5 lipca
Ćwiczenia artyleryjskie, głównie artylerii plot.
10–20 lipca
Udział okrętu we wspólnych ćwiczeniach artyleryjskich jednostek Reichsmarine.
26 lipca–6 sierpnia
Krążownik odbył rejs na wody norweskie, odwiedzając fiord Geiranger.
7 sierpnia
Powrót do Kilonii.
9 sierpnia
Okręt odbył ćwiczenia w strzelaniu torpedowym.
14–18 sierpnia
Udział w strzelaniach torpedowych jednostek floty.
19–20 sierpnia
Königsberg odwiedził kąpielisko Scharbeutz.
23–25 sierpnia
Ćwiczenia w stawianiu zapór wspólnie z 3. i 4. Półflotyllą Torpedowców.

***Königsberg* w czerwcu 1931 roku podczas wchodzenia do Naero-Fjord w Norwegii.**

***Koenigsberg* entering Naero-Fiord in Norway in June of 1931.**

(ze zbiorów M. Cieślaka / courtesy of M. Cieślak)

wrzesień
Wizyta w bazie morskiej w Pillau (Bałtyjsk)
1 października–11 listopada
Przeszkolenie załogi w Szkole Specjalistów Morskich, a następnie rutynowe ćwiczenia i szkolenia.
27 listopada
Okręt uczestniczył w ceremonii pogrzebu morskiego kontradmirała w stanie spoczynku Haréera.
2–3 grudnia
Wizyta we Flensburgu..
16 grudnia
Zdanie armaticji do arsenału w Kilonii.
18 grudnia
Krążownik przeszedł na remont do nabrzeża stoczni Deutsche Werke w Kilonii. Załoga została wyokrętowana i przeniesiona do pomieszczeń na byłym krążowniku *Arcona*.

1934

26 stycznia–2 lutego
Okręt został wydokowany.
luty–marzec
Próby mechanizmów i uzbrojenia.
11 kwietnia
Königsberg opuścił Kilonię i udał się w rejs zagraniczny.
13–16 kwietnia
Wizyta w norweskim porcie Kristiansand, następnie krążownik odwiedził wyspy Fair, angielski port Peterhead i wielką bazę morską Royal Navy, Scapa Flow.

Krążownik *Königsberg* w początkowym okresie służby. Widoczny jest brak katapulty dla wodnosamolotu He 60 oraz maszt antenowy w pierwotnej formie.

***Koenigsberg* in her early period of service. Note lack of the catapult (being used later by He 60 seaplane) and aerial mast in its original shape.**

(ze zbiorów M. Cieślaka / courtesy of M. Cieślak)

19 kwietnia
Rzucono kotwicę na redzie Helgolandu.
24 kwietnia
Powrót do Kilonii.
7–18 maja
Okręt uczestniczył w corocznych, wiosennych zespołowych ćwiczeniach floty. W przerwie ćwiczeń, 13 maja, zawinął do Swinemünde (Świnoujście).
31 maja
Wizyta w Königsbergu (Kaliningrad).
czerwiec
Wizyta w Warnemünde.
9 lipca
Wyjście w morze z dowódcą BdA, kontradmirałem Kolbe, na pokładzie. Po przepłynięciu Kanału Kilońskiego, *Königsberg* spotkał się u ujścia rzeki Jade z krążownikiem *Leipzig* i oba okręty obrały kurs na wody angielskie.
11–15 lipca
Zespół niemiecki wizytował bazę floty angielskiej w Portsmouth; rejs powrotny przebiegał przez Morze Irlandzkie, koło wyspy Fair, Orkadów i przez Morze Północne.
20 lipca
Powrót do Kilonii.
24 lipca
Okręt opuścił Kilonię udając się do estońskiego portu Rewel.
26–30 lipca
Pobyt w Rewel.
sierpień
Ćwiczenia i szkolenie załogi.

***Königsberg* już z nowym masztem na nadbudówce dziobowej oraz zamontowaną katapultą dla wodnosamolotu He 60. Okręt porusza się na silnikach marszowych. Na topie masztu powiewa flaga dowódcy sił rozpoznawczych w randze kontradmirała.**

***Koenigsberg* with new mast on bow superstructure and the catapult installed. Note the flag indicating that the commander of reconnaissance forces in the rank of rear-admiral is on board.**

(ze zbiorów W. Danielewicza / courtesy of W. Danielewicz)

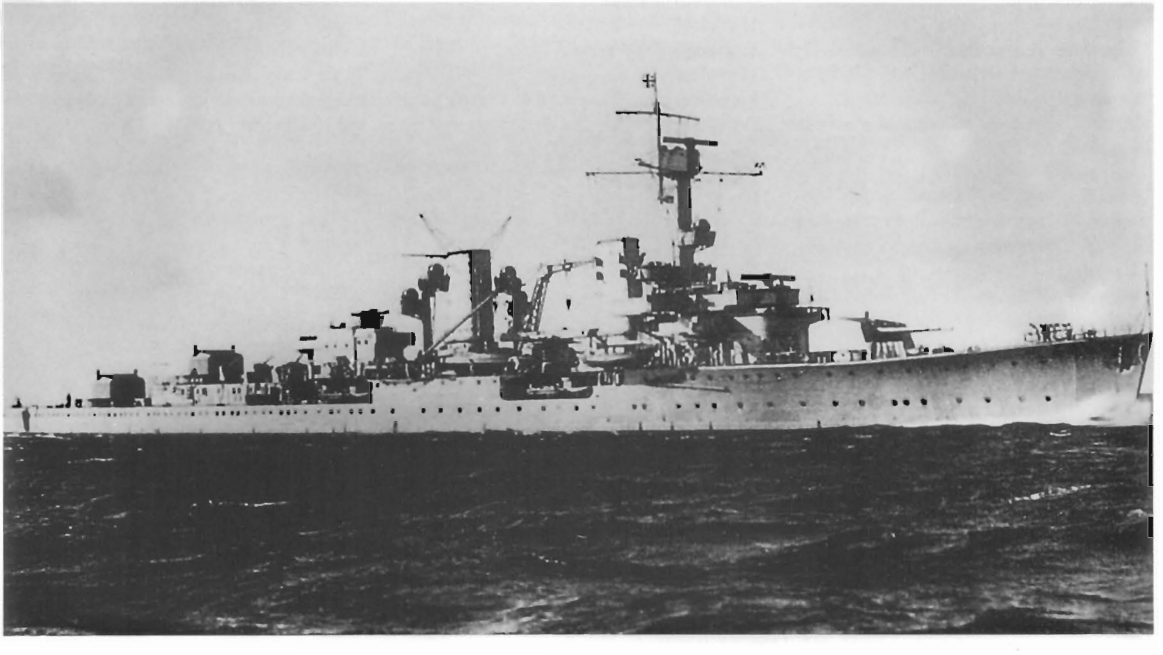

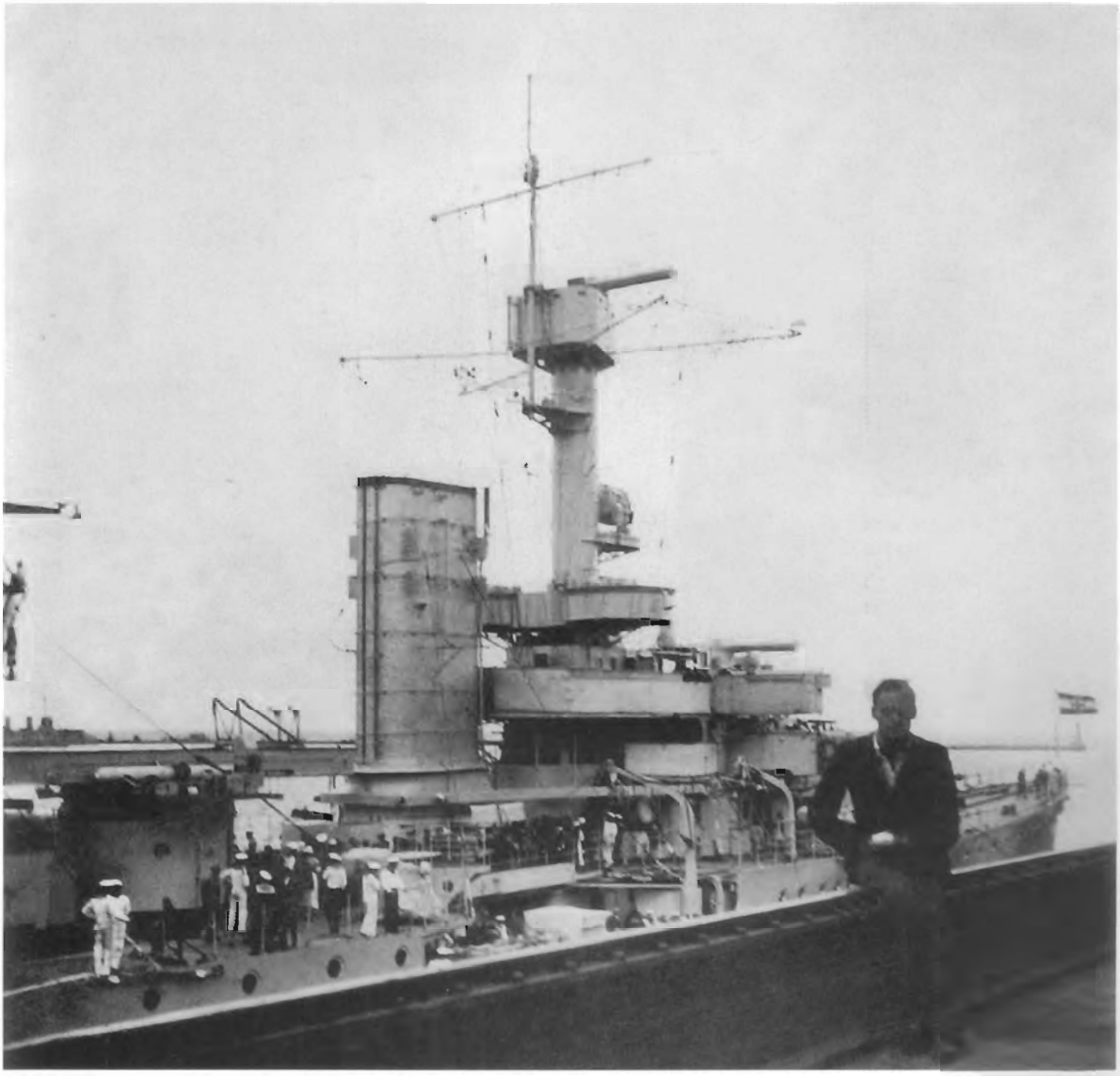

***Königsberg* podczas wizyty w Gdyni w sierpniu 1935 roku.**

***Koenigsberg* visiting Gdynia in August of 1935.** *(ze zbiorów A. Jaskuły i courtesy of A. Jaskuła)*

29 sierpnia
Załoga krążownika wzięła udział w corocznych zawodach wioślarskich, następnie okręt uczestniczył w jesiennych manewrach floty.

20 września
Zakończenie ćwiczeń połączone z paradą morską.

29 września
Na krążownik zaokrętował się nowy dowódca BdA, kontradmirał Boehm.

październik–listopad
Krążownik przydzielony został do dyspozycji Szkoły Torpedowej.

30 listopada
Wizyta w porcie Stettin (Szczecin). Okręt wizytował feldmarszałek von Mackensen.

3 grudnia
Krążownik zacumował w Swinemünde (Świnoujście).

5–20 grudnia
Ćwiczenia w strzelaniu torpedowym i artyleryjskim.

1935

2–13 stycznia
Przegląd mechanizmów i kadłuba w stoczni Deutsche Werke w Kilonii — w dniach 2–12 stycznia okręt przebywał w doku.

14–30 stycznia
Służył jako okręt-cel podczas ćwiczeń torpedowych.

31 stycznia
Okręt zakotwiczył na redzie Helgolandu.

2–3 lutego
Pobyt w Wilhelmshaven, następnie rejs na wody kanału La Manche i powrót do Wilhelmshaven.

9–10 lutego
Wizyta w Bremie, powrót przez Kanał Kiloński do Kilonii.

marzec
Szkolenie załogi w Szkole Specjalistów Morskich w Kilonii.

1 kwietnia
Krążownik wypłynął na intensywne szkolenia załogi i strzelania artylerii plot. na wodach Bałtyku.

30 kwietnia
Z powodu silnych opadów śniegu ćwiczenia przerwano i okręt zacumował w Swinemünde (Świnoujście).

6–11 maja
Strzelania torpedowe w Zatoce Eckernförde koło Flensburga.

14–30 maja
Kontynuacja przerwanych ćwiczeń w strzelaniu z artylerii plot.

5–11 czerwca
Wizyta okrętu w porcie Königsberg (Kaliningrad).

12 czerwca
Powrót do Kilonii.

28 czerwca
Podczas tzw. Kieler Woche krążownik służył jako jednostka reprezentacyjna — gościł na pokładzie polskich i szwedzkich oficerów.

lipiec
Okręt wziął udział w ćwiczeniach zespołów floty.

Krążownik *Königsberg* podczas wizyty w Gdyni w sierpniu 1935 roku.
Koenigsberg visiting Gdynia in August of 1935.

(ze zbiorów A. Jaskuła / courtesy of A. Jaskuła)

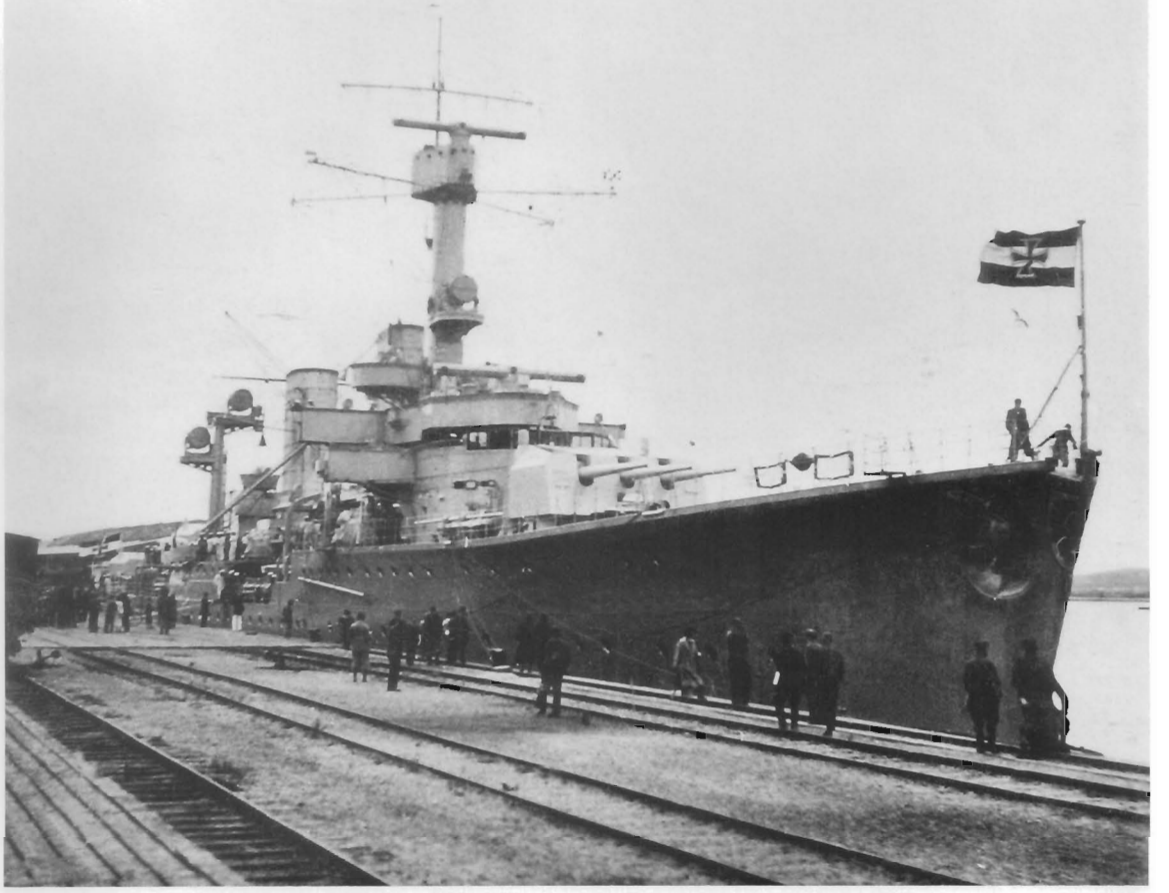

Kolejne ujęcie *Königsberga* podczas wizyty w Gdyni.
Another view of *Koenigsberg* during her visit in Gdynia.

(ze zbiorów A. Jaskuły / courtesy of A. Jaskuła)

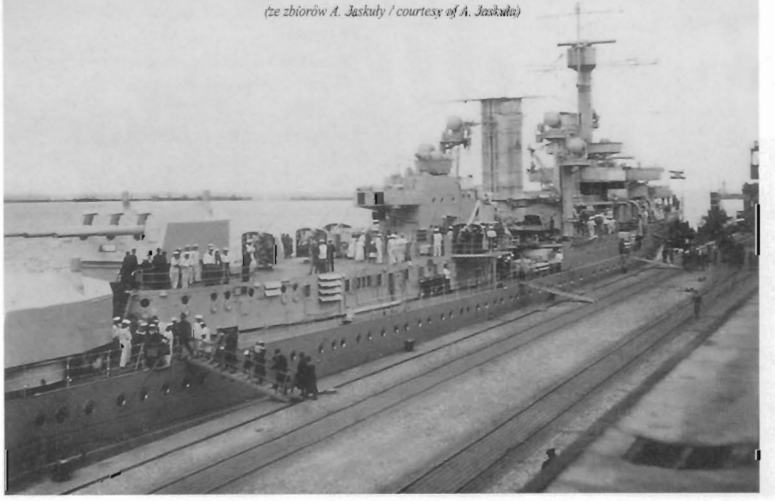

20–21 lipca
Pobyt w Warnemünde.
27–28 lipca
Pobyt w Swinemünde (Świnoujście).
3 sierpnia
Załoga wzięła udział w regatach wioślarskich na redzie Kilonii, następnie okręt udał się na ćwiczenia w rejon zachodniego Bałtyku.
10–11 sierpnia
Krążownik zakotwiczył na redzie Kellenhausen.
12 sierpnia
Okręt rozpoczął ćwiczenia w strzelaniu torpedowym.
19 sierpnia
Krążownik wziął udział w strzelaniach artyleryjskich jednostek floty.
22–25 sierpnia
Wizyta w Gdyni — okręt cumował przy Nabrzeżu Francuskim.
8 września
Przejście na wody Morza Północnego.
14–15 września
Wizyta w Wilhelmshaven.
16 września
Rozpoczęcie manewrów na wodach Skagerraku.

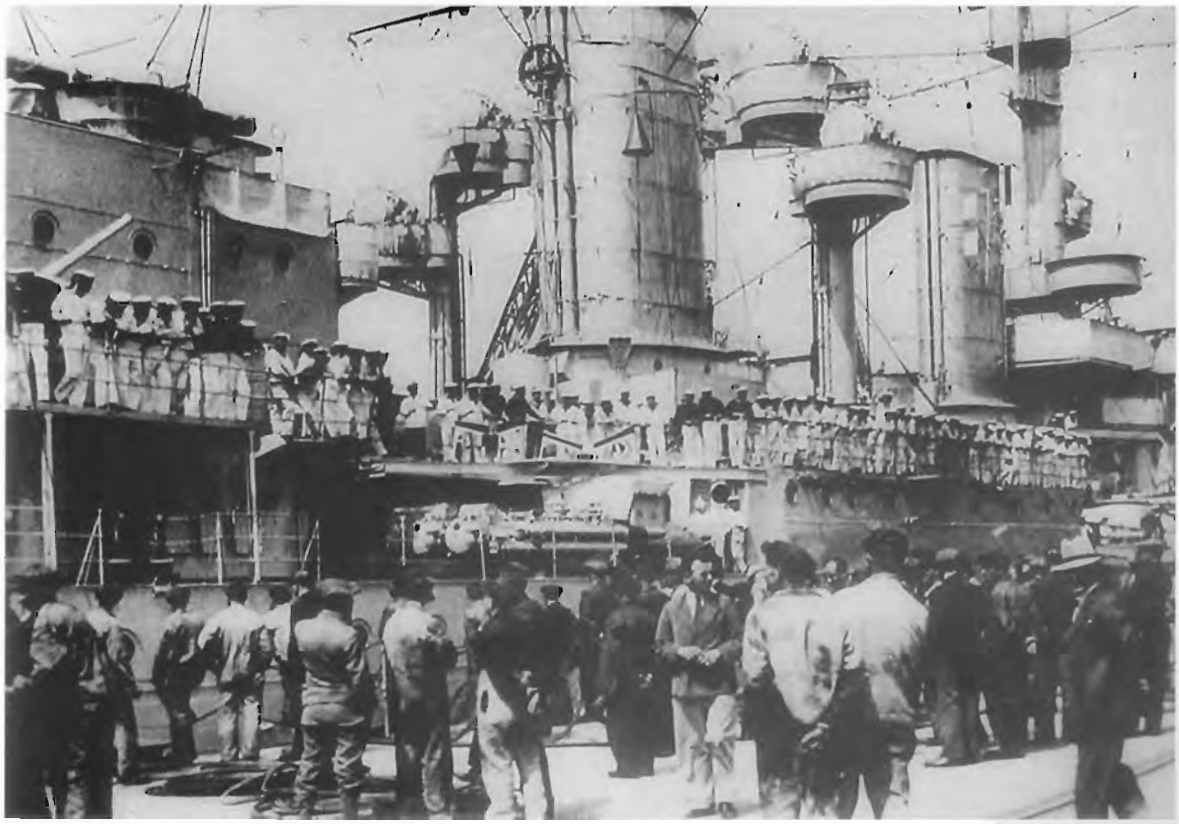

Powyżej i poniżej: Widok od rufy na przebywający w Gdyni w sierpniu 1935 roku krążownik *Königsberg*.
Above and below: Rear view of *Koenigsberg* cruiser anchoring in Gdynia in August of 1935.

(zdjęcie powyżej ze zbiorów W. Danielewicza / above: courtesy of W. Danielewicz)

(zdjęcie poniżej ze zbiorów Muzeum Miasta Gdyni / below: courtesy of Museum City Gdynia)

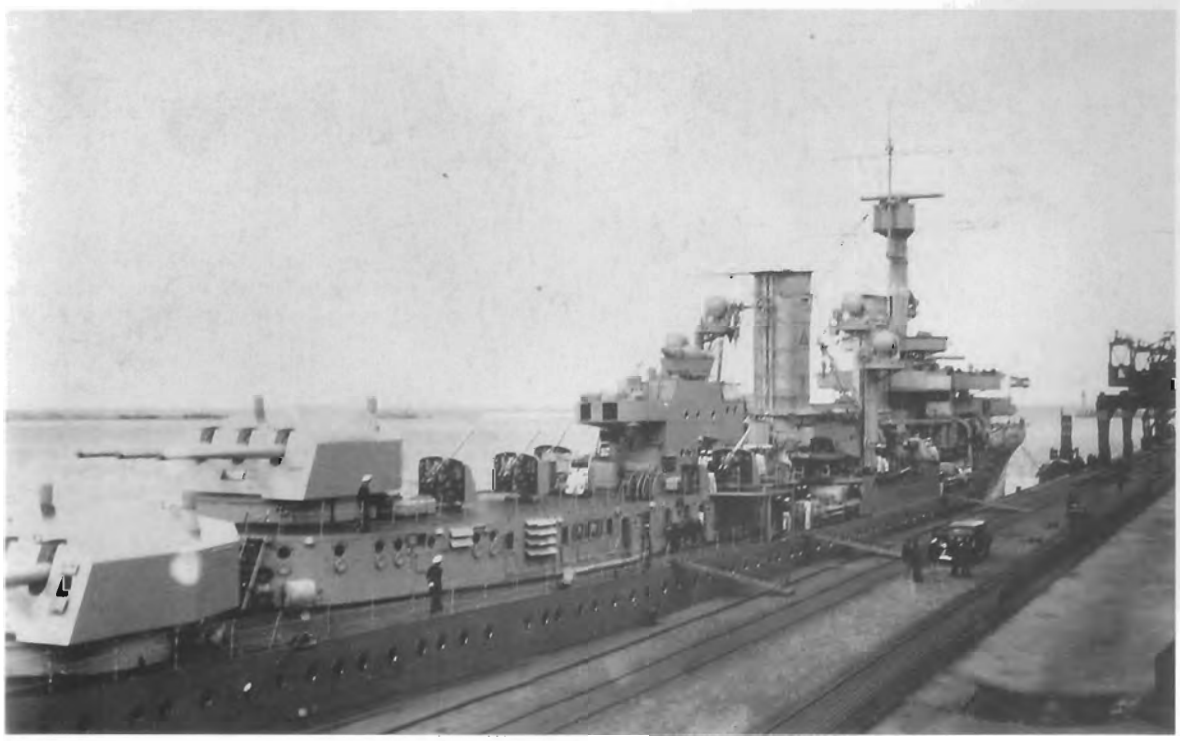

Powyżej: „*Königsberg* na redzie w Pilawie". Zdjęcie to jest fotomontażem — wyraźnie widać, że okręt został wstawiony w tło redy w Pillau (obecnie Bałtyjsk).

Above: "*Koenigsberg* in roadstead of Pilawa". This is a photo-montage — it is obvious that the ship was put on the background of the roadstead in Pillau (presently Baltijsk).

(ze zbiorów W. Danielewicza / courtesy of W. Danielewicz)

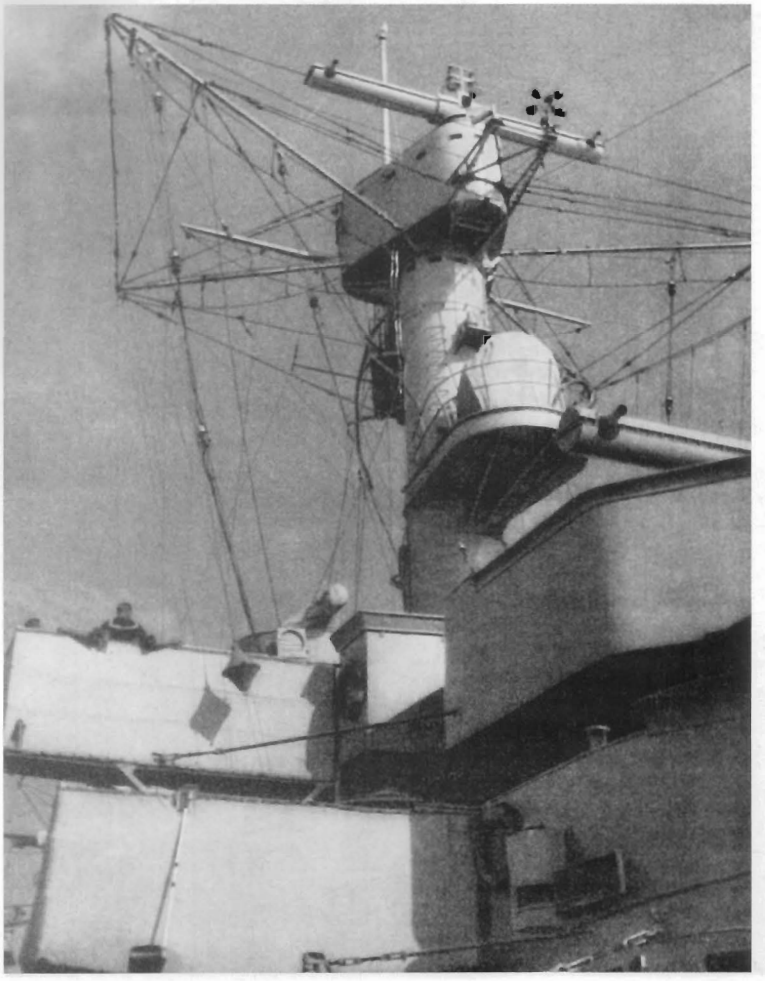

19 września
Na skutek bardzo silnego sztormu manewry przerwano i okręt powrócił do Kilonii.
październik
Częściowa wymiana załogi.
listopad
Ćwiczenia indywidualne w szkoleniu załogi.
2–3 grudnia
Pełnił rolę okrętu-celu dla 1. flotylli torpedowców na wodach Zatoki Meklemburskiej.
7–8 grudnia
Pobyt w Swinemünde.
19 grudnia
Zdanie amunicji do arsenału w Kilonii.
30 grudnia
Przejście do stoczni Deutsche Werke na remont.

Prawdopodobnie *Königsberg* — widok dziobowej nadbudówki wraz z masztem i pomostem dowodzenia.

Probably *Koenigsberg* — view of the bow superstructure with mast and captain's bridge.

(ze zbiorów A. Jaskuły / courtesy of A. Jaskuła)

Königsberg prawdopodobnie w Pilawie. Na rufowych wieżach artylerii głównej widoczne są znaki rozpoznawcze dla Luftwaffe.

Koenigsberg probably in Pilawa. Identification marks on main artillery aft turrets are there for Luftwaffe aircraft.

(ze zbiorów A. Jaskuły / courtesy of A. Jaskuła)

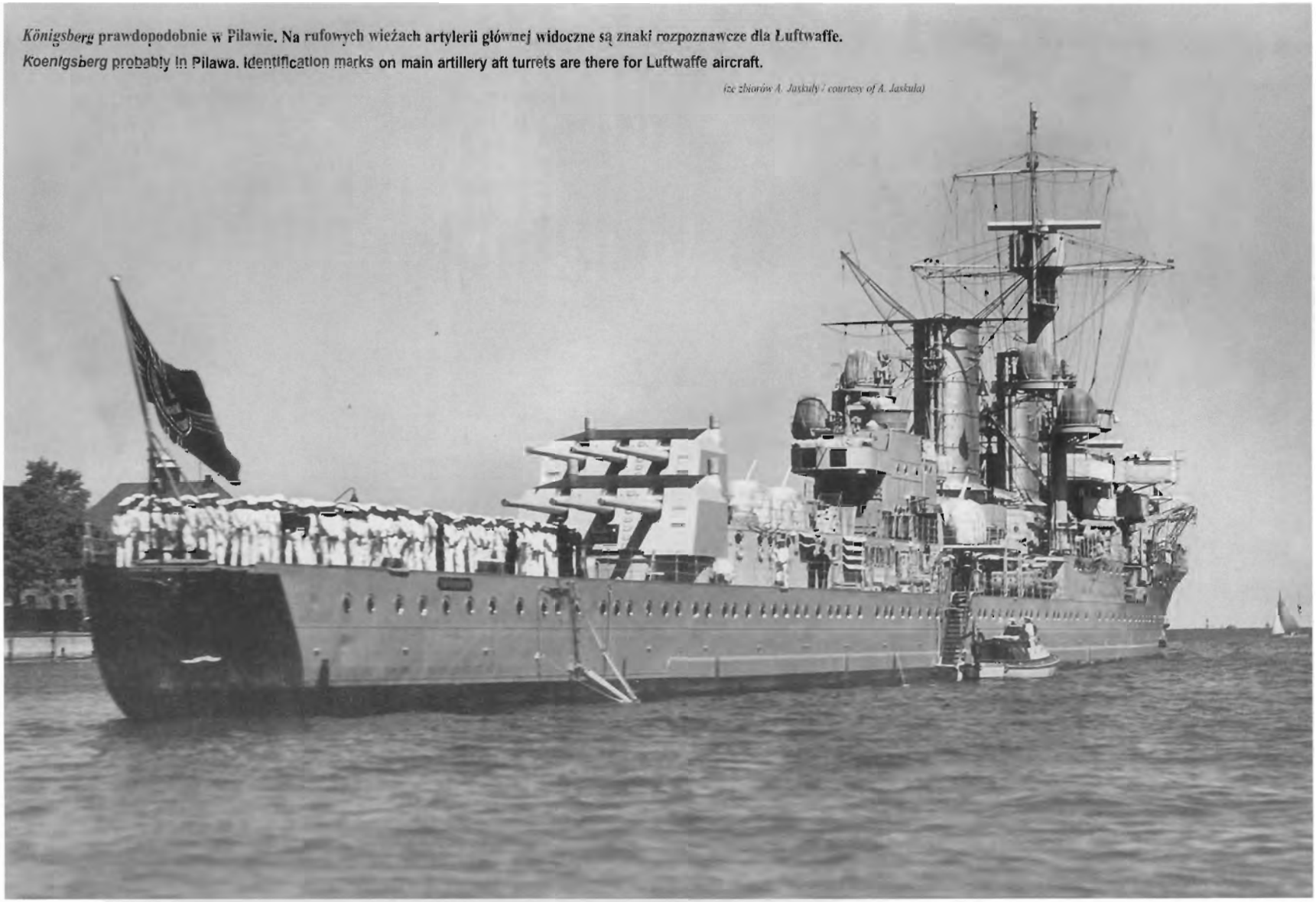

Widok dziobowej części pokładu *Königsberga*. Wieża artylerii głównej „A" (Anton) prowadzi ogień w czasie ćwiczeń. Na dachu znajduje się znak rozpoznawczy dla własnego lotnictwa. Na pokładzie widoczne są miejsca spawania płyt pancernych, co wskazuje na brak desek na tym okręcie.

Bow part of *Koenigsberg*. The "A" turret (Anton) of main artillery is firing during manoeuvres. On the top is an identification mark for German air forces. Note welds on deck — there are no planks on it.

(ze zbiorów S. Breyera / courtesy of S. Breyer)

1936

styczeń–luty
Pobyt w stoczni.
22 lutego
Kontradmirał Boehm opuścił swoją flagę na okręcie.
23 lutego
Krążownik przestał pełnić funkcję okrętu flagowego BdA i służył od tej pory jako okręt szkolny dla kadetów Szkoły Artylerii Okrętowej.
3 marca
Na krążownik zaokrętowali się pierwsi słuchacze tej szkoły.
11–20 marca
Ćwiczebne strzelania torpedowe.
21 marca
Rozpoczęcie rejsu na wody Zatoki Gdańskiej.
23 marca
Próby na mili pomiarowej w pobliżu Pillau (Bałtyjsk).
13–15 czerwca
Königsberg złożył wizytę kurtuazyjną w fińskim porcie Helsingfors (Helsinki).
16 czerwca
Pobyt okrętu w Pillau.
24 czerwca
Okręt przeprowadził ćwiczebne strzelania torpedowe.
2–15 lipca
Kolejne strzelania torpedowe na wodach południowego i zachodniego Bałtyku.
16–20 lipca
Przegląd siłowni w Kilonii.
sierpień–wrzesień
Szkolenie załogi, próby mechanizmów oraz doświadczenia ze środkami łączności na wodach Zatoki Lubeckiej.
listopad
Krążownik pełnił rolę okrętu-celu podczas ćwiczeń torpedowych.
23 listopada
Na okręcie ogłoszono stan pogotowia bojowego. Pobrano zapasy żywności i pełny zapas amunicji.

Zdjęcie marynarzy z *Königsberga* wraz z marynarzami brytyjskimi wykonane podczas wizyty w Portsmouth w czerwcu 1934 roku.

Photograph of German seamen from *Koenigsberg* together with British sailors, taken in Portsmouth in June in 1934.

(ze zbiorów W. Danielewicza / courtesy of W. Danielewicz)

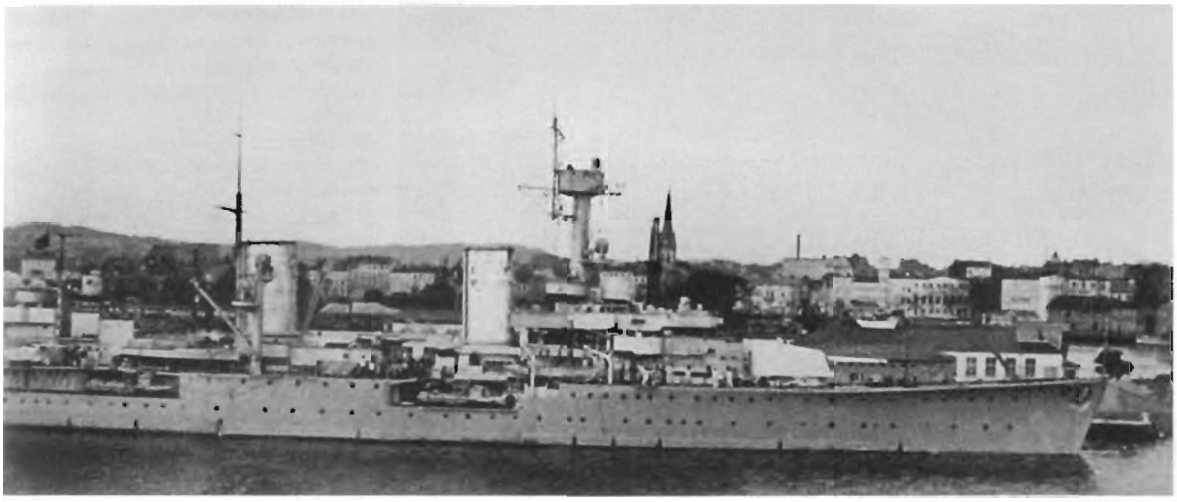

Königsberg w lipcu 1938 roku podczas postoju w Świnoujściu. Maszty antenowe na nadbudówkach dziobowej i rufowej są zmienione. Wyraźnie widoczny jest brak ciężkiego dźwigu dla wodnosamolotu.

Koenigsberg anchoring in Świnoujście in July of 1938. Aerial masts on both bow and aft superstructure had been changed. Note the absence of a heavy lifter for seaplane.

(ze zbiorów W. Danielewicza / courtesy of W. Danielewicz)

25 listopada
Okręt opuścił Kilonię i przez Kanał Kiloński udał się na Morze Północne. Z powodu gęstej mgły krążownik zacumował na Łabie. Po poprawieniu się warunków pogodowych kontynuował rejs na wody hiszpańskie w związku z toczącą się tam wojną domową.

28 listopada
Krążownik wpłynął do hiszpańskiego portu El Ferrol, gdzie zastąpił siostrzany krążownik *Köln* powracający do kraju.

1 grudnia
Po uzupełnieniu paliwa okręt wypłynął do Kadyksu, aby w tym rejonie sprawować kontrolę w ramach międzynarodowej akcji, mającej na celu zapewnienie ochrony i ewakuację własnych obywateli mieszkających w Hiszpanii, w związku z toczącą się tam wojną domową pomiędzy wojskami rządowymi a rebeliantami gen. Franco.

5–6 grudnia
Krążownik zakotwiczył przy ujściu rzeki Guadalquivir, następnie podjął rejsy patrolowe w Cieśninie Gibraltarskiej.

12 grudnia
Königsberg zawinął do Tangeru.

13 grudnia
Okręt zakotwiczył przed portugalskim portem Lagos, skąd odpłynął do Kadyksu.

18 grudnia
Krążownik zastąpiony został przez pancernik *Admirał Graf Spee*, po czym udał się do portu Melilla (Afryka Hiszpańska).

25–26 grudnia
Okręt spędził święta Bożego Narodzenia na redzie portu Lagos.

1937

2 stycznia
Po zatrzymaniu oraz zarekwirowaniu 26 grudnia 1937 roku przez siły republikańskie niemieckiego statku s/s *Palos*, dowódca niemieckiej eskadry, kontradmirał Boehm, polecił swoim okrętom zaaresztowanie statków republikańskich. Wykonując ten rozkaz *Königsberg* próbował zatrzymać statek s/s *Soton*, który wyrzucił się na mieliznę. Po południu krążownik zatrzymał — a następnie obsadził załogą przyzową — statek s/s *Marie Junquera*, który przekazano nacjonalistom.

11 stycznia
Okręt zostaje zastąpiony przez krążownik *Köln*.

15 stycznia
Königsberg powrócił do Kilonii i udał się do stoczni.

Königsberg, około 1938/39 roku. Okręt ma już zamontowany radar. Widać także wodnosamolot He 60 stojący na katapulcie FL 14.

Koenigsberg, around 1938/39. The vessel has a radar installed. Note also a He 60 seaplane on the FL 14 catapult.

(ze zbiorów W. Danielewicza / courtesy of W. Danielewicz)

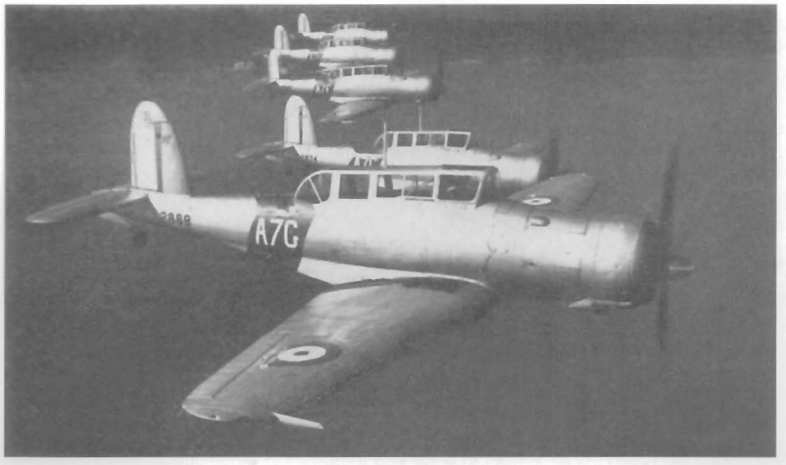

Samolot Blackburn *Skua* z 802 Squadronu. Samoloty tego typu brały udział w atakach na *Königsberga* na wodach Norwegii.

Blackburn *Skua* plane of the 802 Squadron. Aircraft of that type took part in attacks on *Koenigsberg* on Norwegian waters. *(MAP)*

22 lutego
Krążownik pełnił funkcję okrętu doświadczalnego do prób z nowymi środkami łączności.
8 marca
Wykorzystywany jako okręt-cel podczas ćwiczeń torpedowych.
1–20 kwietnia
Krążownik znajdował się w dyspozycji Szkoły Artylerii Okrętowej.
21 kwietnia
Rozpoczęcie ćwiczebnych strzelań artyleryjskich.
12 maja
Zakończenie ćwiczeń.
13–27 maja
Przegląd siłowni i mechanizmów w Kilonii.
29 maja–5 czerwca
Okręt odbył intensywne ćwiczenia artylerii plot.
7 czerwca
Po przejściu Kanału Kilońskiego krążownik służył do dnia 11 czerwca jako okręt-cel dla flotylli okrętów podwodnych „Weddigen" w rejonie Helgolandu.
12 czerwca
Königsberg wyruszył w rejs na wody norweskie, odwiedzając fiordy: Sulen, Stor, Summelo i Giranger.
28 czerwca
Okręt dotarł spowrotem na wody Zatoki Kilońskiej. Przeprowadzono nocne ćwiczenia oraz strzelania torpedowe.
19 lipca
Na krążownik zaokrętowali się kadeci nowego rocznika Szkoły Artylerii Okrętowej.
20–21 lipca
Przeprowadzono strzelanie do tarcz holowanych (dźwiękowych).
22 lipca
Kilkakrotne pomiary na mili pomiarowej w Zatoce Eckernförde.
27 lipca–11 sierpnia
Königsberg przeprowadził strzelania artyleryjskie. W przerwie ćwiczeń okręt odwiedził port Grömitz, kotwicząc na redzie (30 lipca–2 sierpnia).
20–31 sierpnia
Przegląd siłowni w Kilonii.
7–8 września
Krążownik przeprowadził pierwsze strzelania artyleryjskie do okrętu-celu *Hessen*, podczas gdy na okręcie zaokrętował się inspektor artylerii morskiej kontradmirał Grassman.
10 września
Okręt przepłynął Kanał Kiloński i przybył na wody Morza Północnego.
13–24 września
Udział *Königsberga* w manewrach floty na Morzu Północnym, a od 17 września na Morzu Bałtyckim.
25 września
Powrót do Kilonii.
9 października
Kontradmirał Grassmann przeprowadził inspekcję krążownika.
18 października
Krążownik opuścił Kilonię i przez Duży Bełt, dookoła Skagen, przez Morze Północne dopłynął do Helgolandu.

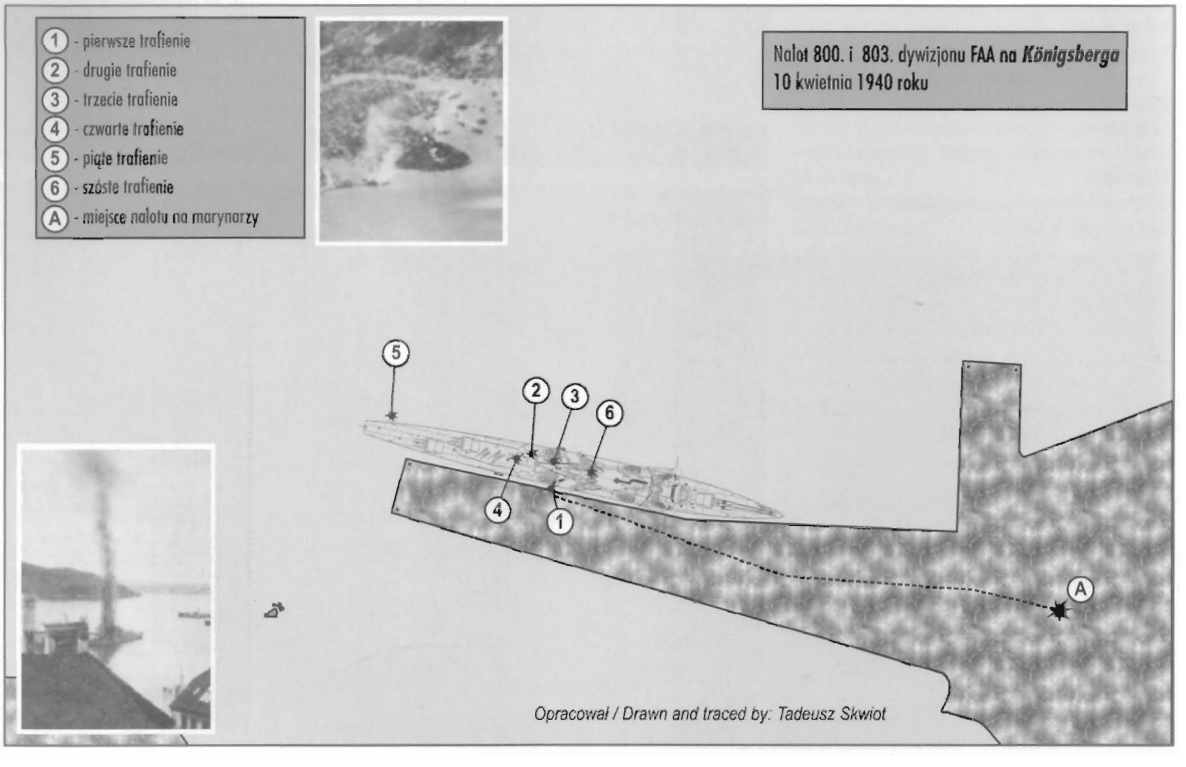
1 - pierwsze trafienie
2 - drugie trafienie
3 - trzecie trafienie
4 - czwarte trafienie
5 - piąte trafienie
6 - szóste trafienie
A - miejsce nalotu na marynarzy
Nalot 800. i 803. dywizjonu FAA na Königsberga
10 kwietnia 1940 roku
Opracował / Drawn and traced by: Tadeusz Skwiot

22 października
Powrót do Kilonii przez Kanał Kiloński. Przez kilka dni *Königsberg* służył jako okręt-cel dla flotylli okrętów podwodnych „Saltzweld".
29 października
Wizyta okrętu w porcie Stettin (Szczecin).
2 listopada
Powrót okrętu do Kilonii.
3 listopada–3 grudnia
Ponownie w roli okrętu-celu.
5 grudnia
Przejście do stoczni na przegląd i remont.

1938

styczeń–luty
Pobyt w stoczni.
1 marca
Kilkakrotne próby na mili pomiarowej. Załadunek amunicji przy nabrzeżu arsenału w Kilonii.
7–11 marca
Ponownie jako okręt-cel dla flotylli okrętów podwodnych.
maj
Kolejne strzelania artyleryjskie do okrętu-celu *Hessen*.
25–31 maja
Wizyta w Königsbergu (Kaliningrad).
9 czerwca
Okręt poprzez Kanał Kiloński udał się na Morze Północne.
11–12 czerwca
Pobyt krążownika w Cuxhaven, następnie udział w manewrach floty.
18–19 czerwca
Podczas przerwy w manewrach okręt zakotwiczył na redzie Wilhelmshaven.
24 czerwca
Zakończenie manewrów.
27 czerwca–1 lipca
Königsberg przydzielony został do dyspozycji dowództwa doświadczeń z artylerią okrętową.
lipiec–sierpień
Ponownie w roli okrętu-celu dla flotylli okrętów podwodnych „Saltzweld", następnie krążownik zło-

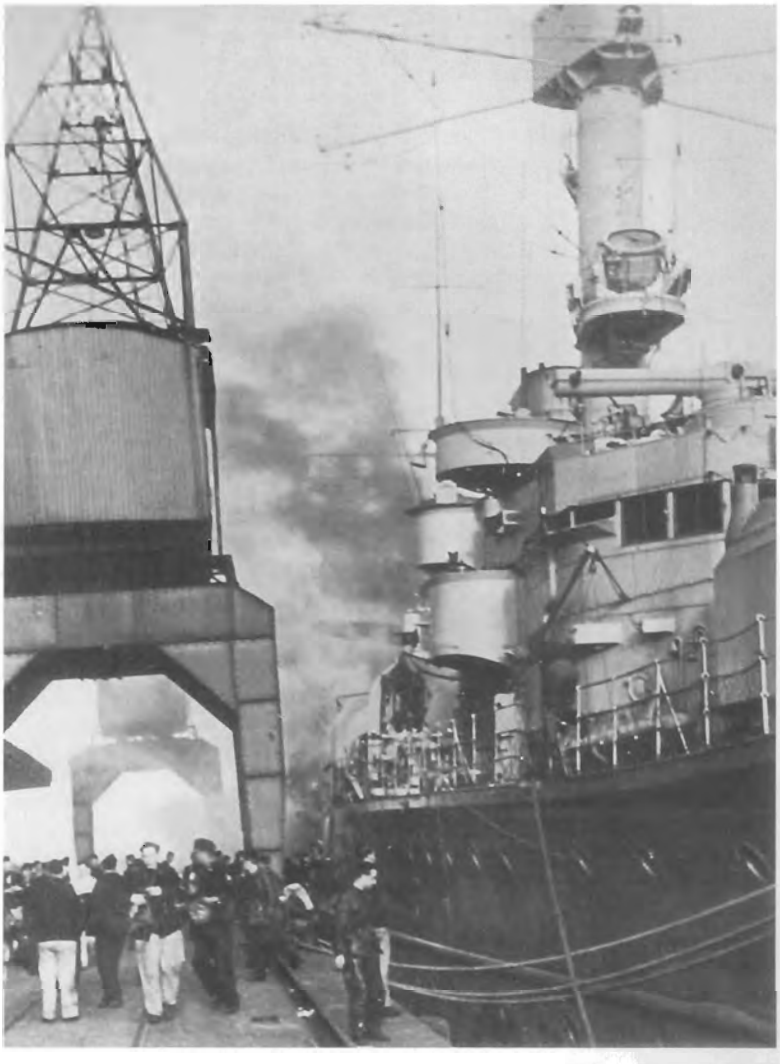

Powyżej po prawej i po prawej: Krążownik *Königsberg* w dniu 10 kwietnia 1940 roku po nalocie przeprowadzonym przez samoloty Blackburn *Skua* z 800 i 803 Squadronu RAF. Zdjęcie wykonano po pierwszym trafieniu okrętu — świadczy o tym dym unoszący się tylko z prawej burty na wysokości VII przedziału oraz żołnierze na nabrzeżu, którzy najprawdopodobniej wydostali się na brzeg przez powstałą w kadłubie wyrwę.

Above on the right and on the right: 10.04.1940, *Koenigsberg* cruiser after being attacked by Blackburn *Skua* planes of 800 and 803 RAF squadron. The photo must have been taken just after the first hit, note the smoke coming only from right side in the area of compartment VII and the ship's crew on the wharf, who probably used breach in her hull to get out.

(ze zbiorów AJ-Pressu / courtesy of AJ-Press)

Trasa nalotu samolotów Blackburn *Skua* na *Königsberga* stojącego przy nabrzeżu stoczniowym.

Air raid of Blackburn *Skua* planes, aimed at *Koenigsberg* anchoring at shipyard wharf

żył wizyty w portach Brunshaupten, Warnemünde, Sassnitz, Travemünde, Grömitz i Swinemünde. Odbył też planowe ćwiczenia artyleryjskie.

22 sierpnia

Krążownik wziął udział w wielkiej paradzie morskiej na redzie Kilonii z okazji wodowania krążownika *Prinz Eugen*. Paradę obserwował zaokrętowany na awizo *Grille* kanclerz Niemiec, A. Hitler, i jego gość — regent Węgier, admirał Horthy.

1–4 października

Krążownik brał udział w ćwiczeniach dowodzonych przez dowódcę BdA, w trakcie ćwiczeń bazował w Pillau.

19 października

Okręt wziął udział w ćwiczeniach dowodzonych przez kontradmirała Grossmanna.

listopad

Częściowa wymiana załogi okrętu.

grudzień

Częste wyjścia w morze na ćwiczenia indywidualne.

1939

15 stycznia

Okręt opuścił Kilonię i udał się do Bremy.

19 stycznia

Krążownik wywiesił wielką galę banderową z okazji wodowania krążownika *Seydlitz*.

20 stycznia

Powrót do Kilonii, przejście do stoczni Deutsche Werke na remont.

luty–maj

Okręt służył jako cel dla okrętów podwodnych, następnie był w dyspozycji Szkoły Artylerii Morskiej. Przeprowadzono również przegląd siłowni i mechanizmów.

11–15 maja

Wizyta w fińskim porcie Vasa.

17–19 maja

Wizyta w szwedzkim porcie Visby na wyspie Gotland.

24 maja

Ćwiczenia w strzelaniu z artylerii plot.

czerwiec–lipiec

W dyspozycji Szkoły Torpedowej i Broni Podwodnej.

22 sierpnia

W składzie silnego zespołu floty przebywał na wodach okalających Bornholm. Bazował w Swinemünde (Świnoujście).

1 września

Königsberg w chwili ataku na Polskę znajdował się na linii dalekiego dozoru na wodach południowego Bałtyku. Po południu tego dnia przeszedł przez Kanał Kiloński na Morze Północne.

3–20 września

Krążownik brał udział w operacjach minowych na Morzu Północnym.

1–3 listopada

Königsberg wziął udział w ćwiczeniach na Bałtyku, a następnie przeszedł na Morze Północne.

12–13 listopada

Wraz z krążownikiem *Nürnberg* pełnił rolę sił przykrycia dla z operacji stawiania min niszczycieli.

1940

styczeń–luty

Na skutek bardzo silnych mrozów okręt został praktycznie unieruchomiony przez lody.

marzec

W połowie miesiąca rozpoczęto pierwsze przygotowania do operacji „Weserübung" — planu zajęcia Norwegii i Danii. Krążownik *Königsberg* przydzielony został do Grupy 3., której zadaniem było zajęcie norweskiego portu Bergen. W skład grupy wchodziły ponadto następujące okręty: krążownik *Köln*, szkolny okręt artyleryjski *Bremse*, okręt baza torpedowców *Carl Peters*, torpedowce *Wolf* i *Leopard* oraz 1. flotylla kutrów torpedowych. Grupa dysponowała także jednostkami pomocniczymi: *Schiff* 9 (dawny statek rybacki *Alteland*) i *Schiff* 18 (dawny statek rybacki *Koblenz*). Całością dowodził dowódca BdA, kontradmirał Schmundt.

2 kwietnia

Po otrzymaniu hasła „Weserübung" krążownik zacumował przy nabrzeżu Seydlitzbrücke w Wilhelmshaven, gdzie rozpoczęto załadunek sprzętu wojskowego i oddziałów wojska.

7 kwietnia

Tuż przed północą okręt opuścił Wilhelmshaven i obrał kurs na wody norweskie.

8 kwietnia

Od wczesnych godzin rannych osłonę grupy zapewniały samoloty Luftwaffe. Zbliżając się do brzegów Norwegii jednostki niemieckie miały dla zmylenia norweskich stacji brzegowych wywiesić banderę brytyjską, a w wypadku zapytania Norwegów o nazwy okrętów podszyć się pod następujące okręty brytyjskie: *Köln* jako *Cairo*, *Königsberg* jako *Calcutta*, *Bremse* jako *Faulknor* i *Carl Peters* jako *Halycon*.

9 kwietnia

Około godziny 02.00 okręty 3. Grupy podeszły do Korsfjordu i tam idący na przedzie grupy krążownik *Köln* został oświetlony przez norweski patrolowiec. Na zapytanie dowódcy patrolowca o przynależność, *Köln* nadał w języku angielskim sygnał, podając się za brytyjski krążownik *Cairo* zdążający do Bergen z wizytą. Podstęp się udał i nie niepokojone okręty niemieckie udały się w kierunku Byfjordu, gdzie znalazły się o świcie. Tam *Köln* oraz torpedowce *Leopard* i *Wolf* zastopowały i rozpoczęto wyokrętowanie części oddziałów 69. dywizji piechoty, które miały uderzyć na baterię Kvarven broniącą dostępu do Bergen.

Natomiast *Königsberg* i pozostałe okręty podążyły dalej. Zbliżając się do Bergen zostały one ostrzelane przez baterię Kvarven (atak z zaskoczenia przez wcześniej wyokrętowane oddziały nie powiódł się). Pierwszy pocisk tej baterii — kalibru 210 mm — trafił w krążownik, przebijając jego burtę, i eksplodował w pomieszczeniu kotłowni nr 1. Drugi pocisk trafił w prawą burtę, natomiast trzeci eksplodował na pokładzie uszkadzając dwa działa przeciwlotnicze kalibru 37 mm. Trafione zostały również okręty *Carl Peters* oraz *Bremse*. W wyniku uszkodzenia kotłowni nastąpił spadek ciśnienia pary o 50%, co w efekcie zmniejszyło prędkość krążownika do 24 węzłów. Pomimo to okręty dobiły do nabrzeży portu i wyokrętowały oddziały, które do godziny 09.00 zdołały opanować miasto oraz port. Ponieważ uszkodzony *Königsberg* utrudniałby marsz pozostałych członków grupy w drodze powrotnej do Niemiec, kontradmirał Schmundt rozkazał okrętowi pozostanie przy nabrzeżu Skoltegrund w Bergen do czasu usunięcia awarii. Reszta okrętów udała się w drogę powrotną do Wilhelmshaven.

Prace wydobywcze przy wraku *Königsberga*.

Raising *Koenigsberg* wreck.

(ze zbiorów AJ-Pressu / courtesy of AJ-Press)

Widok na przewrócony wrak krążownika *Königsberg* podczas prac wydobywczych na wodach norweskich.

Raising *Koenigsberg*, Norwegian waters: capsized wreck of the cruiser.

(ze zbiorów AJ-Pressu / courtesy of AJ-Press)

10 kwietnia

O godzinie 07.30 na okręcie ogłoszono alarm plot., który wkrótce został odwołany. Jednak o godzinie 08.00 nad portem pojawiło się 15 brytyjskich bombowców typu Blackburn *Skua** z 800. i 803. eskadry RAF-u. Okręt był przygotowany do obrony — stanowiska artylerii plot. były obsadzone, w stanie gotowości znajdowała się kotłownia nr I i elektrownia nr I. *Königsberg* został trafiony bezpośrednio trzema bombami oraz odczuł skutki trzech wybuchów tuż przy burcie — następowały one tak szybko po sobie, że do dzisiaj nie ma pewności co do kolejności trafień i uszkodzeń.

Pierwsza bomba uderzyła w krawędź nabrzeża. Po detonacji nastąpiło przebicie prawej burty na wysokości przedziału VIII — bomba przypuszczalnie przebiła burtę międzypokładu, a dopiero później trafiła w nabrzeże. Przez dziurę powstałą w burcie ewakuowali się bezpośrednio na nabrzeże marynarze z międzypokładu, w tym ranni i kontuzjowani. Odłamki bomby uszkodziły ścianę zbiornika paliwowego i dotarły do kotłowni II. Ściany dolnego przejścia wypaczyły się i zaklinowała się pokrywa pancerna luku tego przejścia. Centrala p.poż. w przedziale VIII została zniszczona, odłamki przebiły pokład pancerny. W kotłowni nr I została wyrwana z fundamentów główna pompa zasilająca, a następnie nastąpił zapłon oleju opałowego. Powstały pożar szybko rozprzestrzenił się na międzypokład. Zniszczona została grodź oddzielająca przedziały VII/VIII oraz wytwornica pary w przedziale VII. Na stanowisku manewrowym zostały zerwane wszystkie telefony, przestały działać manometry i wskaźniki. Z powodu dużego zadymienia dostęp do przedziału VII został zamknięty.

Drugie trafienie, a jest bardzo prawdopodobne, że może tu chodzić o dwa trafienia, spowodowało przebicie pomostu sygnałowego na lewej burcie — eksplodozja obok burty na wysokości III elektrowni wyrwała w burcie na wysokości linii wodnej dziurę o powierzchni 3 m². Spowodowało to pęknięcie dna i burty w przedziale XII.

Elektrownia nr III i kotłownia nr 4 napełniły się szybko wodą i paliwem. Z zalewanej kotłowni uratowali się wszyscy marynarze oprócz jednego, zamykając szybko wszystkie drzwi i luki. Woda zaczęła się też wdzierać do pomieszczeń żyrokompasu, radiostacji, centrali artyleryjskiej i stanowiska dowodzenia, powiększając przechył okrętu.

Przy trzecim trafieniu bomba przebiła pomieszczenie kotłów pomocniczych i detonowała na międzypokładzie przedziału VII. W następstwie wybuchł pożar z dużą ilością dymu, co spowodowało dalsze straty wśród załogi.

Czwarta bomba przebiła pokład górny w przedziale VI, przeszła przez kabinę I oficera i eksplodowała na międzypokładzie nad pomieszczeniem urządzeń pomocniczych; wielu członków załogi zostało rannych.

Piąta wybuchła w wodzie, w okolicy rufy z lewej burty powodując zalanie następnych pomieszczeń.

Szóste trafienie to bomba, która przebiła pokład górny i eksplodowała na międzypokładzie przedziału IX, powodując znaczne zniszczenia.

Załoga opuszczała okręt w zdyscyplinowaniu i bez oznak paniki, udając się w miejsce zbiórki. Kilkaset metrów dalej walot zabił 18, a ciężko ranił 12 członków załogi; dalszych 11 zostało lekko rannych. Zwiększający się przechył spowodował zerwanie cum i przewrócenie się krążownika przy nabrzeżu.

1941

Rozpoczęcie prac przygotowawczych nad wydobyciem okrętu, których ogólne kierownictwo sprawował Marine Oberbaurat Friedrich oddelegowany z Kriegsmarinewerft, Wilhelmshaven. Po uszczelnieniu kadłuba na tyle, że można go było przeholować przy pomocy norweskich holowników do Hagenaes, w jednej z zatok tej części portu wrak został zakotwiczony, a następnie przystąpiono do obcinania wystających poza obrys pokładu nadbudówek itp.

17 lipca

Kadłub przeholowano do Laksevaag (przedmieście Bergen), gdzie kontynuowano złomowanie.

1943

Zakończenie złomowania.

* Blackburn *Skua* — pierwszy jednopłatowy samolot bojowy Royal Navy był dwumiejscowym myśliwcem i bombowcem nurkującym. Jego dane techniczne były następujące: rozpiętość — 14,07 m, długość — 10,84 m, silnik gwiazdowy Bristol *Perseus* XII o mocy 890 KM. Uzbrojenie: 5 karemów kalibru 7,7 mm oraz zaczep dla 1 bomby 227 kg. Prędkość: 368 km/h na wysokości 2000 m.

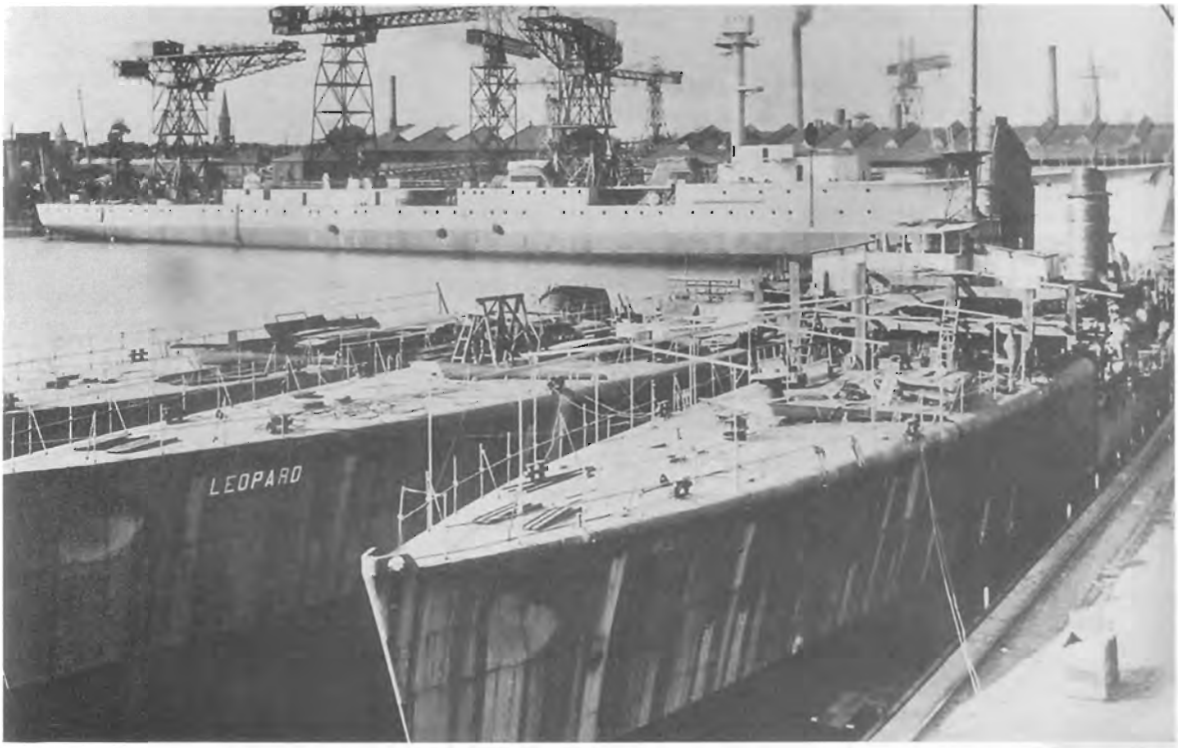

Krążownik *Köln* przy nabrzeżu wyposażeniowym w stoczni Reichsmarine w Wilhelmshaven w 1928 roku. Na pierwszym planie widoczne są torpedowce typu 1927 — *Leopard* i *Jaguar*.

Cruiser *Koeln* at fitting-out berth of Reichsmarine shipyard in Wilhelmshaven in 1928. On the front there are type 1927 torpedo boats — *Leopard* and *Jaguar*.

(ze zbiorów W. Danielewicza / courtesy of W. Danielewicz)

1926

7 sierpnia

Położenie stępki w Reichsmarinewerft w Wilhelmshaven pod lekki krążownik „D" określany też mianem Ersatz *Arcona*. Jednostce przydzielono numer budowy 116.

1928

23 maja

Zwodowanie okrętu, który otrzymał nazwę *Köln*[3]. Ceremonii chrztu jednostki dokonała wdowa po dowódcy pierwszego okrętu o tej nazwie — pani Medinger. Pośród wielu znacznych zaproszonych gości znajdowali się między innymi: nadburmistrz Köln — dr K. Adenauer (późniejszy pierwszy kanclerz Niemieckiej Republiki Federalnej w 1949 roku), szef dowództwa Reichsmarine — admirał Zenker, szef bazy sił Morza Północnego — wiceadmirał Bauer, a także dyrektor naczelny stoczni — kontradmirał Franz.

1929

28 listopada

W basenie wyposażeniowym stoczni przeprowadzono próby stateczności owe.

Krążownik *Köln* na pełnym morzu około 1933/34 roku.

Cruiser *Koeln* in high seas, late 1933 or early 1934.

(ze zbiorów A. Jarskiego / courtesy of A. Jarski)

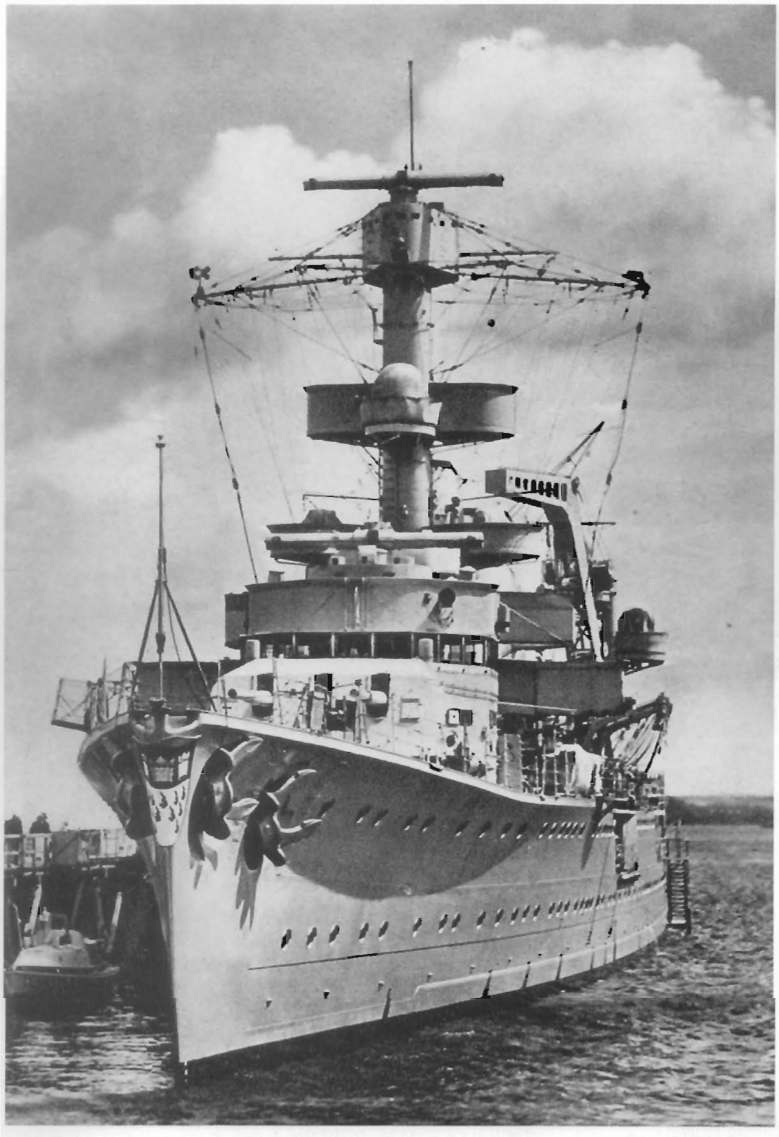

***Köln* w ujęciu od dziobu w czerwcu 1935 roku w Kilonii.**

Photo of *Koeln*'s prow in June 1935 in Kiel.

(ze zbiorów T. Klimczyka / courtesy of T. Klimczyk)

1930

15 stycznia
Podniesienie bandery. Okręt stał przy nabrzeżu wyposażeniowym stoczni w Wilhelmshaven. Załogę krążownika stanowili oficerowie i marynarze z wycofanego ze służby krążownika *Amazone*.

4–7 lutego
Przeprowadzono pierwsze próby morskie w ujściu rzeki Jade.

8–25 lutego
Usuwanie zauważonych usterek w stoczni.

3–5 marca
Kolejne próby morskie.

8 marca
Krążownik opuścił Wilhelmshaven i opływając Skagen dotarł do Kilonii.

21 marca
Powrót okrętu tą samą trasą do Wilhelmshaven.

3–4 kwietnia
Próby oraz szkolenia załogi na wodach Zatoki Niemieckiej.

5 kwietnia
Okręt przepłynął Kanał Kiloński i przybył na redę bazy morskiej w Kilonii.

7 kwietnia
Dalsze próby i szkolenia załogi, określanie zużycia paliwa podczas sześciogodzinnego rejsu z prędkością 15 węzłów.

8–9 kwietnia
Köln przebywał w bazie morskiej Pillau (Bałtyjsk).

9–11 kwietnia
Krążownik na wodach Zatoki Gdańskiej dokonał prób prędkości — uzyskano prędkość 32,23 węzła.

12–13 kwietnia
Ponowny pobyt krążownika w Pillau (Bałtyjsk).

14 kwietnia
Kolejne określanie szybkości zużycia paliwa. W tym celu krążownik odbył jeden trzygodzinny rejs z prędkością 29 węzłów oraz drugi (również trzy godziny) z prędkością 31 węzłów.

15 kwietnia
Kontynuacja prób z poprzedniego dnia. Tym razem *Köln* odbył sześciogodzinny rejs z prędkością 24 węzłów.

16 kwietnia
Okręt opuścił Pillau i skierował się do Wilhelmshaven.

23–24 kwietnia
Na wodach Zatoki Niemieckiej krążownik przeprowadził pierwsze ćwiczenia artyleryjskie z dział 150 mm i 88 mm.

25 kwietnia
Przejście na Morze Bałtyckie, gdzie dokonano kolejnych prób prędkości na mili pomiarowej — okręt osiągnął 32,5 węzła.

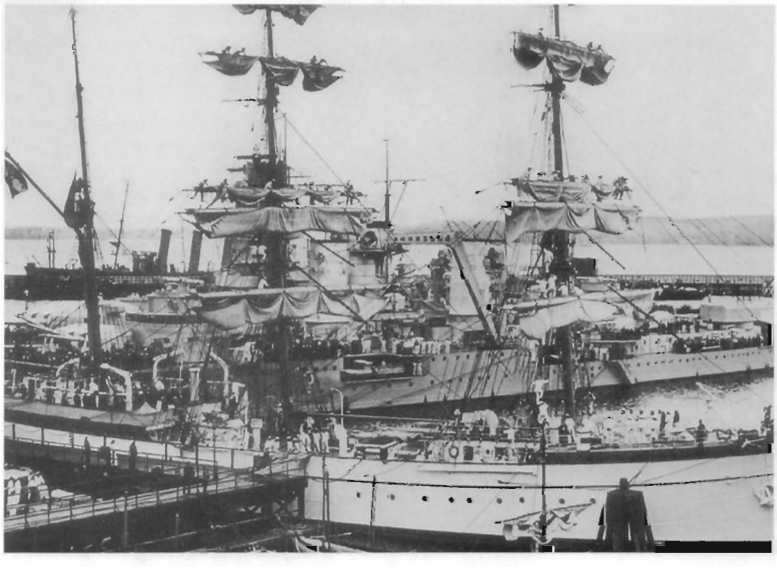

***Köln* sfotografowany w czasie postoju przy nabrzeżu w Kilonii.**

***Koeln* at berth in Kiel.**

(ze zbiorów W. Danielewicza / courtesy of W. Danielewicz)

Köln prawdopodobnie w Świnoujściu przed 1933 rokiem.
Koeln most likely in Świnoujście before 1933.

(Muzeum Marynarki Wojennej / Polish Navy Museum)

6–7 maja
Następne pomiary zużycia paliwa, sześciogodzinne rejsy ze stałymi prędkościami 15 i 25 węzłów.
10–11 maja
Krążownik cumował w Pillau.
12–15 maja
Rejsy połączone z pomiarami stabilności oraz określaniem promienia cyrkulacji okrętu.
16 maja
Końcowe próby na mili pomiarowej w pobliżu Pillau, a następnie rejs do Wilhelmshaven.
17–19 maja
Köln cumował w basenie nr III w Wilhelmshaven.
20 maja
Kolejne pomiary zużycia paliwa — przez sześć godzin okręt utrzymywał prędkość 20 węzłów.
22–26 maja
Krążownik cumował do beczki A6 w Kilonii.
27 maja
Ponowne pomiary zużycia paliwa, tym razem na zatoce Geltiger. Krążownik przez 12 godzin utrzymywał stałą prędkość 10 węzłów.
28 maja
Krążownik przepłynął Kanał Kiloński udając się do Bremerhaven.
29 maja
Köln zacumował w Bremerhaven, a następnego dnia odpłynął do Wilhelmshaven.
31 maja–2 czerwca
Pobyt okrętu w Wilhelmshaven.
3 czerwca
Przejście przez Kanał Kiloński do Kilonii.
4–5 czerwca
Okręt odbył próby silników głównych na wodach Zatoki Kilońskiej, a następnie powrócił do bazy w Wilhelmshaven.
16 czerwca
Wyjście okrętu do Kilonii.
20–21 czerwca
Köln przybył na redę portu gdańskiego, gdzie stanął na kotwicy.
21–22 czerwca
Krążownik wpłynął do portu gdańskiego, cumując przy dzisiejszym Nabrzeżu Węglowym.
23 czerwca
Okręt opuścił port gdański i zakotwiczył niedaleko mola w Sopocie.
24 czerwca
Po podniesieniu kotwicy krążownik opuścił wody Zatoki Gdańskiej i udał się do Kilonii.
27–29 czerwca
Postój przy molo północnym w Arsenale Kilońskim.
30 czerwca–10 lipca
Krążownik przeprowadził strzelania torpedowe w zatoce Eckernförde z przerwą pomiędzy 4 a 6 lipca. Po zakończeniu ćwiczeń okręt udał się na Morze Północne.
11–27 lipca
Pobyt w Wilhelmshaven, gdzie 19 lipca zakończono okres prób i wcielono krążownik w skład zespołu sił rozpoznawczych.
28 lipca
Przejście okrętu na Bałtyk.
29–31 lipca
Krążownik pełnił funkcję okrętu-celu w ćwiczeniach na wodach Zatoki Meklemburskiej.
1–3 sierpnia
Zakotwiczył na redzie uzdrowiska Scharbeutz.
4–22 sierpnia
Krążownik został podporządkowany dowództwu sekcji doświadczeń z artylerią okrętową (AVK) i przebywał na wodach Zatoki Kilońskiej, bądź też cumował do beczki A5 w Kilonii.
26 sierpnia
Przeprowadzono ćwiczenia artyleryjskie w strzelaniu z artylerii głównej i plot.
29 sierpnia–1 września
Köln złożył oficjalną wizytę w Kopenhadze.
3–4 września
Krążownik ponownie został podporządkowany dowództwu AVK.
5 września
Köln udał się przez Kanał Kiloński do stoczni w Wilhelmshaven.
6 września–6 października
Pobyt okrętu w stoczni w Wilhelmshaven na przeglądzie gwarancyjnym.
7–10 października
Różne próby i ćwiczenia pod nadzorem oficerów AVK na wodach Zatoki Niemieckiej.
13–16 października
Szkolenie załogi na wodach Zatoki Niemieckiej. W dniach 14–15 na krążowniku zaokrętowany był jako gość honorowy nadburmistrz patronackiego miasta Köln, dr K. Adenauer.
17–27 października
Pobyt w Wilhelmshaven, uzupełnianie zapasów paliwa i prowiantu.
28 października
Köln wypłynął w swój pierwszy rejs na wody Atlantyku w celu odbycia ćwiczeń i doświadczeń zleconych przez AVK.
29 października
Minięto trawers Dover.
4–7 listopada
Pobyt w porcie La Luz (Wyspy Kanaryjskie).
8 listopada
W południe krążownik przekroczył linię Zwrotnika Raka.

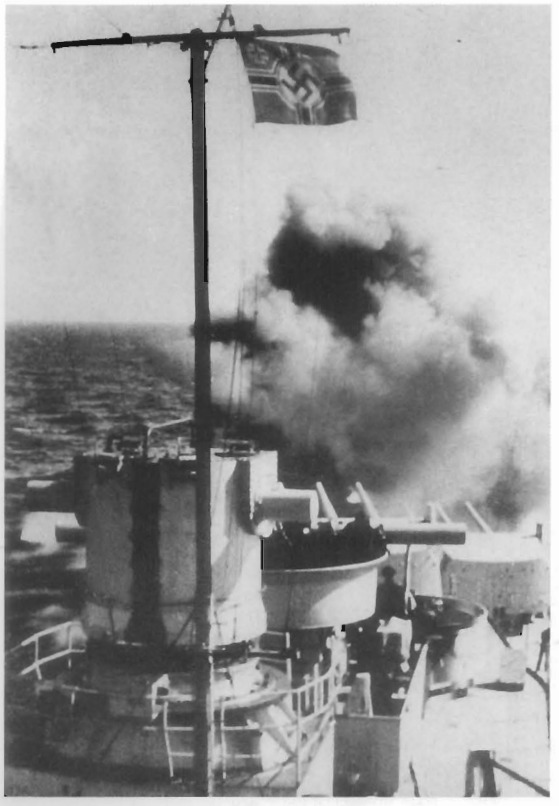

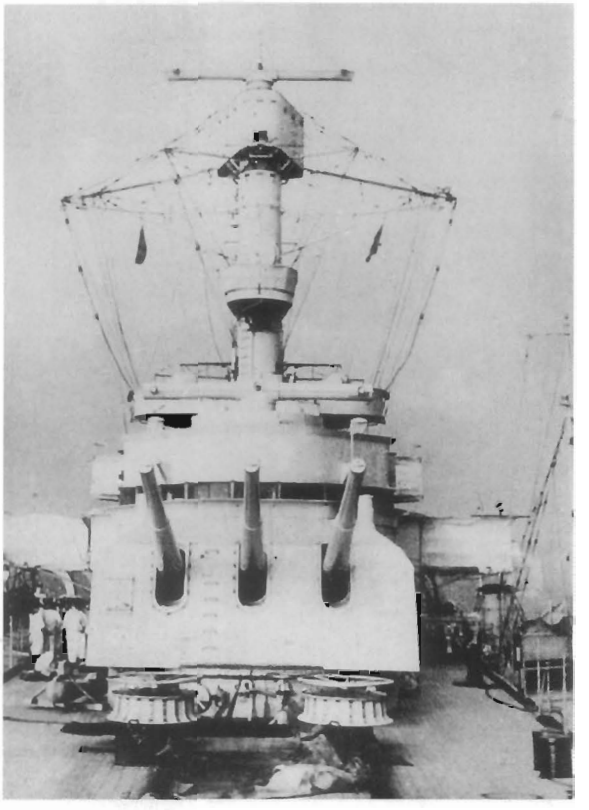

Powyżej po lewej: *Köln* podczas prowadzenia ognia z wież rufowych. Widać wyraźnie stanowisko kierowania ogniem artylerii plot.

Above, left-hand side: *Koeln* firing her side turrets. Note the anti-aircraft artillery control stand.

(ze zbiorów W. Danielewicza / courtesy of W. Danielewicz)

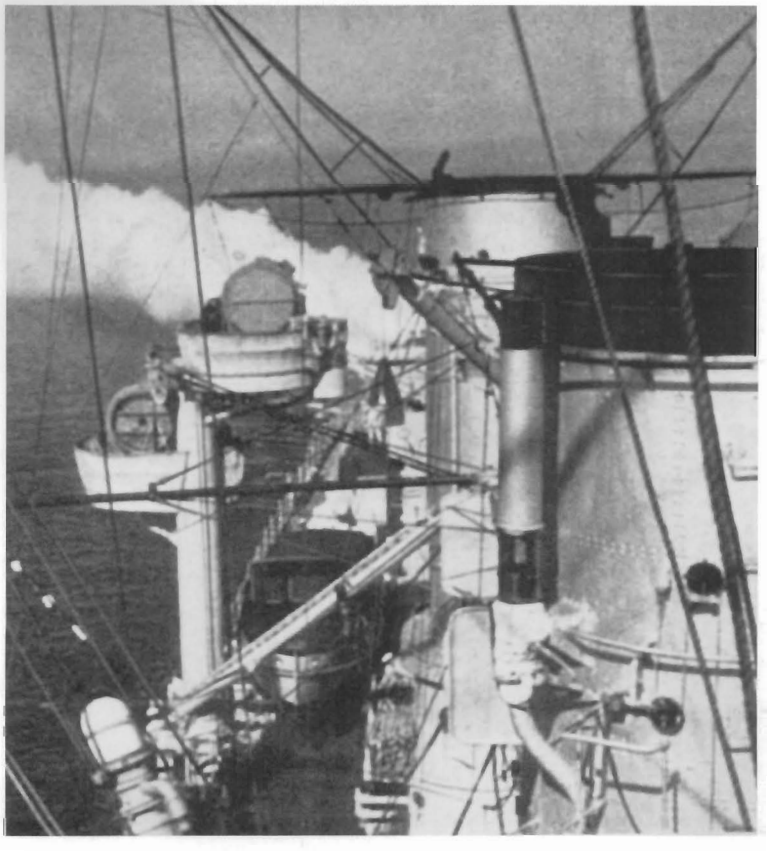

Powyżej: Prawdopodobnie *Köln* — widok na dziobową wieżę artylerii głównej.

Above: Most probably *Koeln* — main anti-aircraft prow artillery.

(ze zbiorów W. Danielewicza / courtesy of W. Danielewicz)

Widok z górnego pomostu nadbudówki dziobowej w kierunku rufy. Najprawdopodobniej jest to *Köln*. Widoczny jest dźwig przeładunkowy.

View from upper bridge of prow superstructure. Most likely it is *Koeln*. Note the reload crane.

(ze zbiorów A. Jaskuły / courtesy of A. Jaskuła)

Köln zakotwiczony na redzie w Kilonii na początku lat 1930.

Koeln anchoring in the roadstead in Kiel, in early 30's.

(ze zbiorów A. Jaskuły / courtesy of A. Jaskuła)

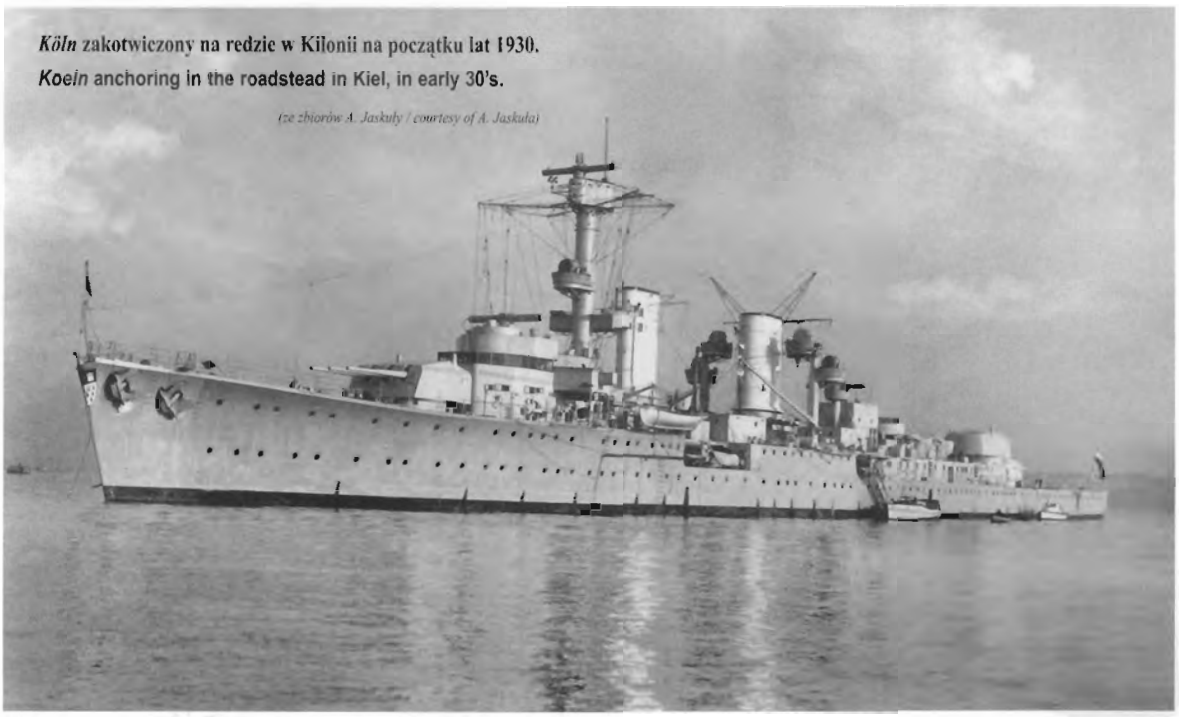

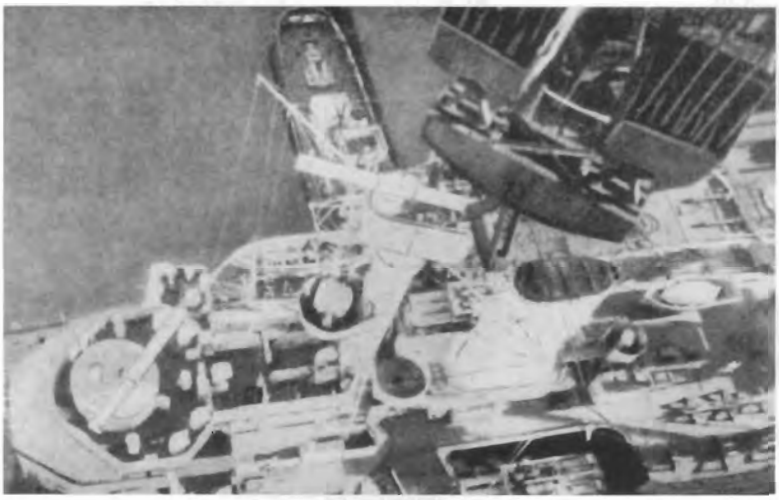

Po lewej: *Köln* w stoczni podczas montażu urządzenia radarowego w 1934 roku.

On the left: *Koeln* in shipyard during radar installation services in 1934.

(ze zbiorów A. Jaskuły / courtesy of A. Jaskuła)

Poniżej po lewej i powiżej: *Köln* w basenie stoczniowym. Zdjęcia wykonano na przełomie lat 1933/34.

Below on the left and below: *Koeln* in shipyard's wet dock. The pictures were taken in late 1933 or early 1934.

(ze zbiorów A. Jaskuły / courtesy of A. Jaskuła)

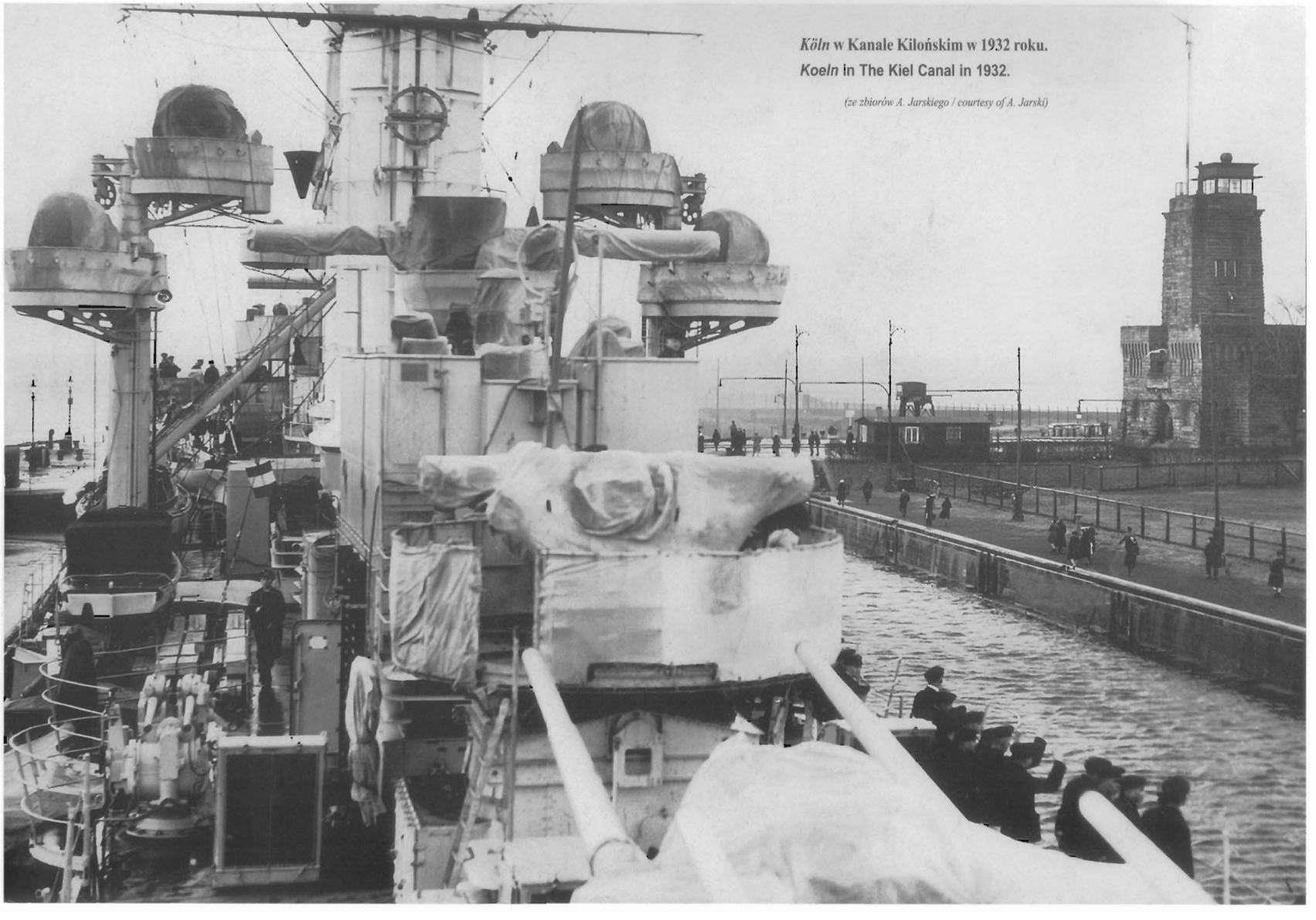

***Köln* w Kanale Kilońskim w 1932 roku.**
***Koeln* in The Kiel Canal in 1932.**

(ze zbiorów A. Jarskiego / courtesy of A. Jarski)

Köln na redzie Kilonii, zakotwiczony przy beczce A12. Zwracają uwagę bandery opuszczone do połowy masztów na znak żałoby, najprawdopodobniej po zmarłym w dniu 2 sierpnia 1934 roku prezydencie Niemiec Hindenburgu. Widać również znak rozpoznawczy dla lotnictwa na rufowej wieży artylerii głównej. Okręt jest już po modernizacji, podczas której zamontowano katapultę pod wodnosamolot He 60 (na zdjęciu ma on namalowaną czarną dwójkę w okręgu na osłonie silnika z lewej strony). Widoczny jest pomost dodany na nadbudówce dziobowej.

Koeln in Kiel's roadstead, anchoring the near barrel A12. Note the flags at half of their normal level. It must be symbol of respect paid to German president Hindenburg who had died on 2nd of August. There is also identification mark for air forces, placed on main artillery aft turret. The vessel has already been modernized, it now has a catapult for He 60 aircraft (in the picture it is with a black "2" in a circle, painted on the left-side engine cover). Note the deck added on prow superstructure.

(ze zbiorów A. Jaskuły / courtesy of A. Jaskuła)

10 listopada
Köln zakotwiczył na redzie miejscowości Mindello, na wyspie São Vicente wchodzącej w skład Wysp Zielonego Przylądka.
12 listopada
W pobliżu zakotwiczył siostrzany okręt *Karlsruhe*.
13 listopada
Obydwa okręty podniosły kotwicę i udały się w kierunku zachodnim.
17 listopada
Köln i *Karlsruhe* stanęły na redzie portu Santa Cruz na wyspie Tenerifa wchodzącej w skład Wysp Kanaryjskich.
22 listopada
Obydwa krążowniki podniosły wieczorem kotwicę i rozdzieliły się.
26 listopada
Köln zakotwiczył na redzie portu Vigo w Hiszpanii.
2 grudnia
Powrót do Wilhelmshaven.
5 grudnia
Krążownik wpłynął przez III wejście do Wilhelmshaven i przycumował do nabrzeża A5.
31 grudnia
Okręt został wydokowany w doku V w stoczni marynarki.

1931

1 stycznia–15 lutego
Pobyt w stoczni, część załogi skierowana została do Szkoły Specjalistów Morskich.
16–21 lutego
Ćwiczenia załogi, próby mechanizmów na wodach Zatoki Niemieckiej.
24 lutego
Pobyt w Kilonii.
27 lutego
Szkolenie załogi w strzelaniach artyleryjskich na wodach Zatoki Kilońskiej.
2–5 marca
Ponowne strzelania artyleryjskie.
6 marca
Krążownik przypłynął do Wilhelmshaven.
12–27 marca
Doświadczenia i strzelania z artylerii plot. z udziałem oficerów AVK na wodach Zatoki Helgolandzkiej i w rejonie ujścia rzeki Jade.
8 kwietnia
Krążownik zawinął do bazy w Kilonii.
10–11 kwietnia
Strzelania torpedowe na wodach Zatoki Eckernförde.
13–23 kwietnia
Köln wziął udział w wiosennych manewrach Reichsmarine. W przerwie ćwiczeń okręt zawinął do Swinemünde (Świnoujście), a po zakończeniu zawinął do Travemünde.
27–29 kwietnia
Udział okrętu w zespołowych ćwiczeniach i strzelaniach torpedowych na wodach Zatoki Meklemburskiej.
5–8 maja
Krążownik przeprowadził strzelania artyleryjskie na Zatoce Kilońskiej.
12 maja
Ponowne ćwiczenia artyleryjskie.
13 maja
Okręt udał się w rejs do Bremerhaven, gdzie zawinął następnego dnia.

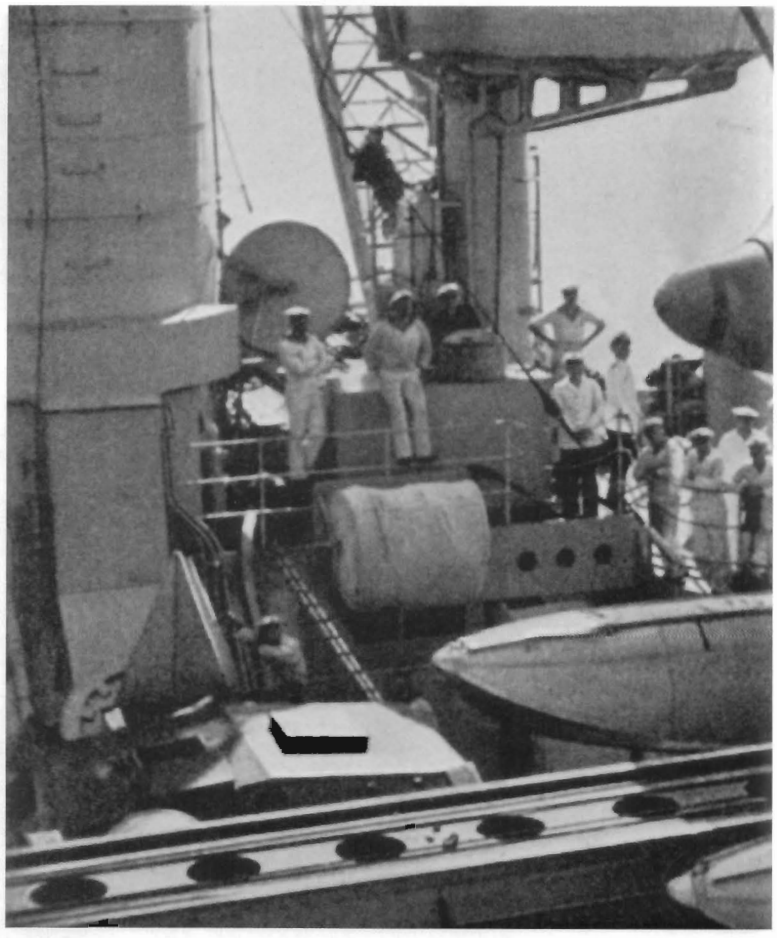

Wodnosamolot He 60 stojący na katapulcie tuż przed samym startem. Silnik samolotu jest uruchomiony, a całej operacji przygląda się załoga.

He 60 seaplane on a catapult, right before take-off. The plane is started and crew are observing the process.

(ze zbiorów A. Jaskuły / courtesy of A. Jaskuła)

17 maja
Köln opuścił Bremerhaven i udał się na redę Kilonii.
19 maja
Na okręcie wywieszono wielką galę banderową.
20 maja
Köln wziął udział w paradzie floty przed prezydentem von Hindenburgiem, a następnie powrócił do Wilhelmshaven.
14 czerwca
Krążownik wypłynął na wody norweskie, odwiedził fiordy Sogne i Tjarland, a następnie powrócił do Wilhelmshaven.
29 czerwca
Udział okrętu w ćwiczeniach zespołowych na wodach Morza Północnego, Skagerraku oraz Morza Bałtyckiego.
3 lipca
Powrót z ćwiczeń do Wilhelmshaven.
20 lipca
Okręt opuścił Wilhelmshaven i udał się na Bałtyk.
21–23 lipca
Köln przeprowadził w Zatoce Eckernförde ćwiczenia obejmujące strzelania torpedowe.
27 lipca–1 sierpnia
Ćwiczenia w strzelaniach artyleryjskich, głównie ćwiczono strzelanie do celów lotniczych.
3–7 sierpnia
Strzelania z dział artylerii głównej.
10–11 sierpnia
Krążownik służył jako okręt-cel dla 1. Półflotylli Torpedowców na wodach Zatoki Lubeckiej.
12–15 sierpnia
Kolejne strzelania torpedowe na wodach Zatoki Meklemburskiej.
17–20 sierpnia
Köln ponownie pełnił funkcję okrętu-celu podczas ćwiczeń w strzelaniach torpedowych dla 2. Półflotylli Torpedowców. W przerwach ćwiczeń kotwiczył na redzie Kellenhausen.
21 sierpnia
Powrót okrętu do Wilhelmshaven.
1 września
Przejście na Bałtyk.
2–11 września
Okręt wziął udział w jesiennych manewrach floty, po czym powrócił do Wilhelmshaven.

21 września
Początek remontu krążownika w Reichsmarinewerft w Wilhelmshaven.
1–27 października
Pobyt w doku nr IV, przegląd i czyszczenie podwodnej części kadłuba.
3 listopada
Wizytacja okrętu przez dowódcę floty.
10–13 listopada
Na redzie Wilhelmshaven załoga przeszła intensywne szkolenie na stanowiskach bojowych.
14 listopada
Okręt opuścił Morze Północne i poprzez Skagerrak, Kattegat wpłynął na Bałtyk celem odbycia strzelań torpedowych.
27–30 listopada
Krążownik cumował przy nabrzeżu arsenału marynarki w Kilonii, następnie do 11 grudnia służył jako okręt-cel.
17 grudnia
Odpłynął do Wilhelmshaven na przegląd stoczniowy.
31 grudnia
Zakończenie pobytu w stoczni.

1932

7 stycznia
Okręt opuścił Wilhelmshaven, aby odbyć próby na Atlantyku.
15–21 stycznia
Wizyta okrętu w Las Palmas (Baleary).
29 stycznia
Powrót do Wilhelmshaven.
4 lutego
Przejście do Kilonii.
12 lutego
Rejs powrotny do Wilhelmshaven, szkolenie załogi w szkole specjalistów morskich do 29 marca.

***Köln* — zdjęcie wykonane na przełomie lat 1933/34.**
***Koeln* — photo taken in 1933/1934.**

(ze zbiorów A. Jaskuły / courtesy of A. Jaskuła)

30 marca
Przejście do Kilonii połączone z równoczesną inspekcją przez dowódcę sił rozpoznawczych (BdA), okręt został wyłączony z zespołu sił rozpoznawczych.
31 marca–1 kwietnia
Ćwiczenia w strzelaniach artyleryjskich.
2 kwietnia
Inspekcję krążownika przeprowadził szef wyszkolenia floty i okręt przydzielono do dyspozycji inspekcji wyszkolenia floty.
4–8 kwietnia
Kolejne strzelania artyleryjskie.
11–22 kwietnia
Okręt znajdował się w dyspozycji Szkoły Artylerii Morskiej. W dniu 15 kwietnia ćwiczenia w strzelaniu z artylerii głównej obserwował admirał syjamski.
25 kwietnia–10 maja
Köln służył jako okręt-cel w strzelaniach torpedowych na wodach Zatoki Kilońskiej, zatoki Eckernförde oraz zachodniego Bałtyku. W przerwach pomiędzy

***Köln* posiada już zamontowaną katapultę, na której stoi Heinkel He 60. Zdjęcie pochodzi z 1939 roku.**
1939: *Koeln* already has the catapult with Heinkel He 60 sitting on it.

(ze zbiorów A. Jarskiego / courtesy of A. Jarski)

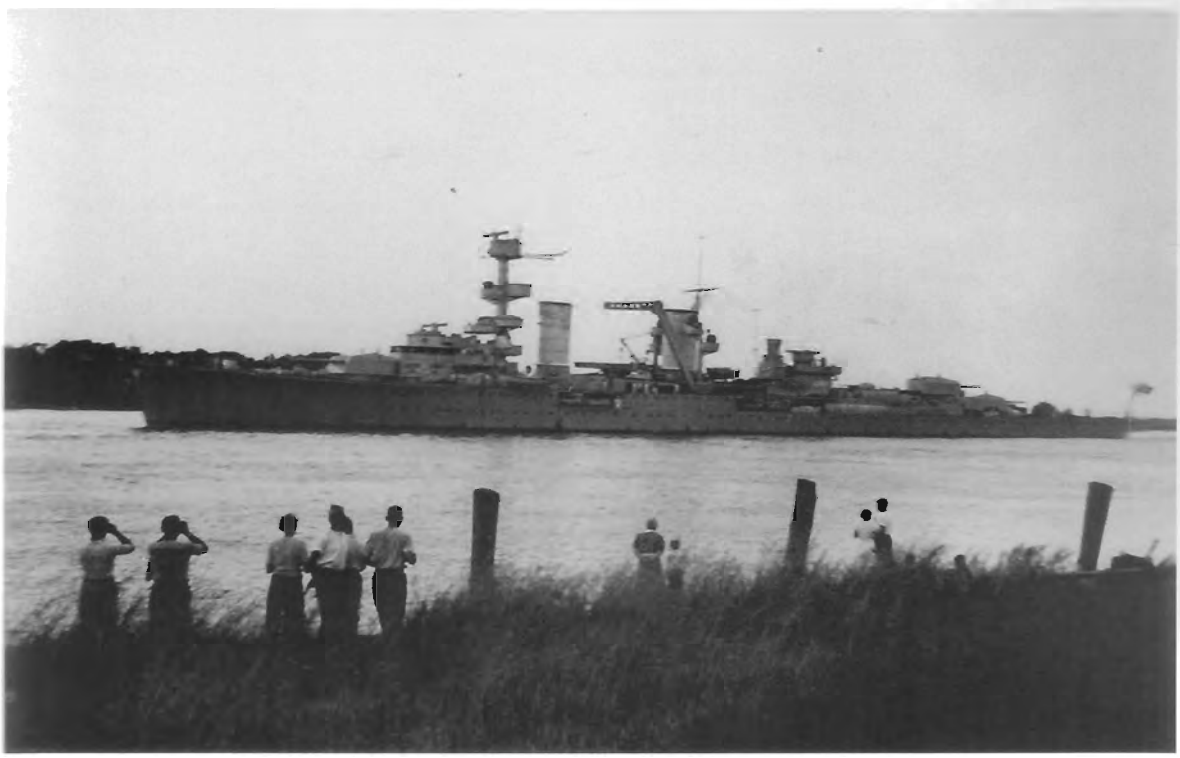

Powyżej: *Köln* — zdjęcie wykonane najprawdopodobniej około 1933–1934 roku.

Above: *Koeln* — photo was most likely taken around 1933–1934.

(ze zbiorów A. Jarskiego / courtesy of A. Jarski)

Poniżej: Widok części dziobowej krążownika *Köln*. Zdjęcie wykonano najprawdopodobniej z wodnosamolotu.

Below: Picture of the prow part of the cruiser *Koeln*. Taken most likely from a seaplane.

(ze zbiorów W. Danielewicza / courtesy of W. Danielewicz)

strzelaniami okręt kotwiczył do beczki na redzie Kilonii oraz cumował we Flensburgu. Po zakończeniu ćwiczeń okręt powrócił do Wilhelmshaven.

18 maja

Kolejne ćwiczenia w strzelaniu z dział artylerii głównej i plot. podczas postoju na kotwicy w Zatoce Niemieckiej.

19 maja–16 czerwca

Przeszkolenie załogi w Szkole Specjalistów Morskich w Wilhelmshaven.

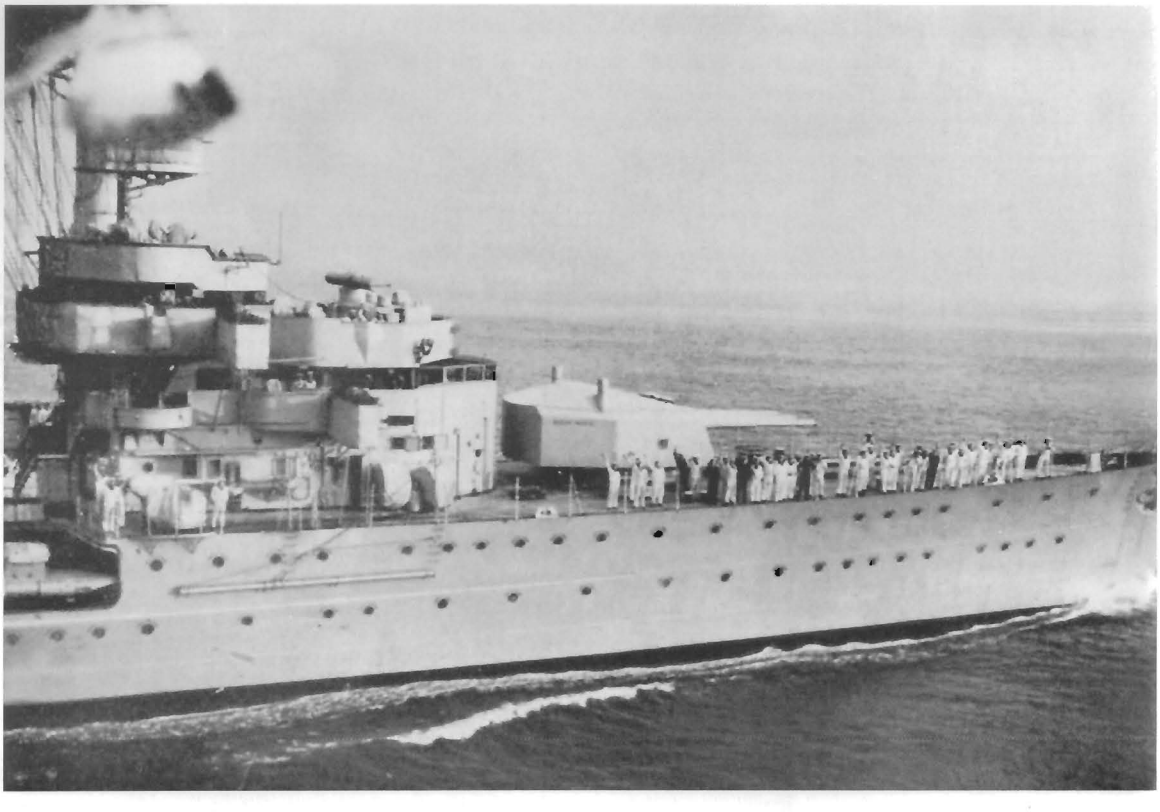

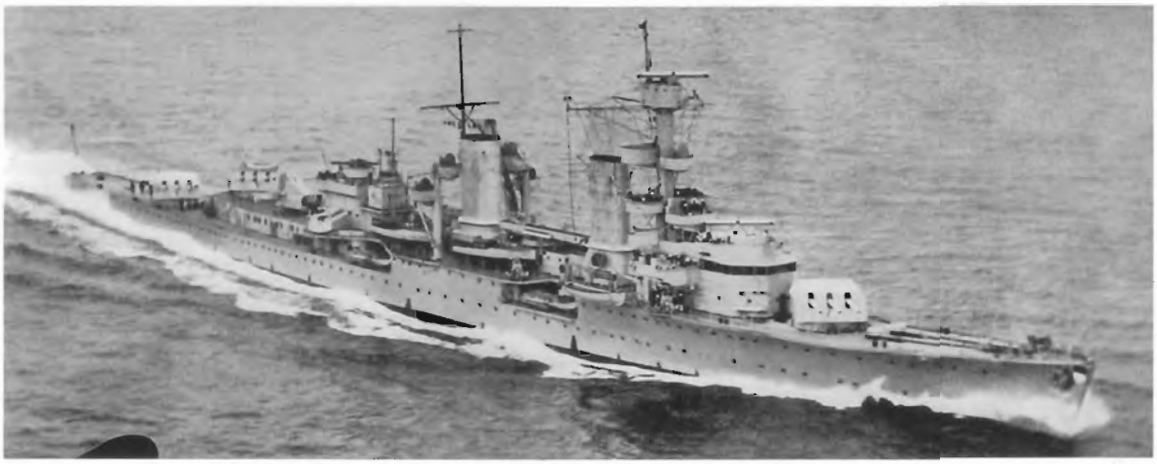

Köln — **zdjęcie wykonane najprawdopodobniej około 1937 roku. Wszystkie wieże artylerii głównej odwrócone są w kierunku fotografa znajdującego się w samolocie. Widoczny jest także wyraźnie znak rozpoznawczy dla własnego lotnictwa namalowany na wieży „B".**

Koeln — **most likely around 1937. All the main artillery turrets point at the photographer sitting in a seaplane. One can see a sign for Luftwaffe — letter "B" painted on the turret.**

(ze zbiorów A. Jarskiego / courtesy of A. Jarski)

26 maja
Okręt zwiedził przywódca partii nazistowskiej NSDAP, przyszły kanclerz Rzeszy, Adolf Hitler.

28 maja
Na okrętach niemieckich opuszczono banderę do pół masztu — pogrzeb admirała von Hippera.

16–23 czerwca
Dokowanie okrętu w doku nr V w macierzystej stoczni w Wilhelmshaven.

28 czerwca
Krążownik opuścił Wilhelmshaven i przez Skagerrak, Kattegat wpłynął na Bałtyk.

8 lipca
Wizyta w Pillau (Bałtyjsk).

11–15 lipca
Ćwiczenia na wodach zatoki Stettiner Bucht (Zatoka Pomorska).

15–18 lipca
Pobyt w Świnemünde (Świnoujście).

18–22 lipca
Przeprowadzono strzelania torpedowe na wodach Zatoki Kilońskiej.

25–26 lipca
Ćwiczenia w obsłudze dział przez kadetów Szkoły Artylerii Morskiej na wodach Zatoki Kilońskiej (25.07) oraz Eckernförde. Następnego dnia udział w próbach podniesienia wraku szkolnego okrętu żaglowego *Niobe*.

29 lipca
Powrót do Wilhelmshaven.

2–10 sierpnia
Kolejne ćwiczenia w strzelaniu z dział z przerwą pomiędzy 6 a 7 sierpnia.

10–13 sierpnia
Odpoczynek załogi w Wilhelmshaven.

13–15 sierpnia
Okręt kotwiczył na redzie Borkum (Wyspy Fryzyjskie), strzelania artyleryjskie.

16 sierpnia
Przejście na Bałtyk.

17 sierpnia
Strzelania artyleryjskie na wodach Zatoki Kilońskiej, ćwiczenia z pokładu okrętu obserwowali: dowódca floty i szef wyszkolenia.

24 sierpnia
Zakończenie kilkudniowych strzelań torpedowych na wodach Zatoki Meklemburskiej. W przerwie ćwiczeń *Köln* kotwiczył na redzie Scharbeutz.

25 sierpnia–4 września
Krążownik cumował w Wilhelmshaven — uzupełnianie paliwa, amunicji i prowiantu.

5 września
Przejście do Kilonii.

6–10 września
Köln wziął udział w jesiennych manewrach floty na wodach Zatoki Kilońskiej i Kattegatu. W trakcie manewrów 9 września okręt inspekcjonował dowódca floty.

10–12 września
Okręt kotwiczył na redzie Skagen.

13 września
Załoga okrętu wzięła udział w morskim pogrzebie admirała Zenkera; urnę z prochami zatopiono z okrętu w pozycji 56°58'3"N i 06°16'5"E. Następnie prowadzono dalsze szkolenia załogi na wodach Zatoki Niemieckiej.

15 września
Zakończenie ćwiczeń.

16 września
Köln zakotwiczył na redzie Wilhelmshaven, a na pokład przybył dowódca floty. Okręt wyruszył w rejs na wody norweskie.

18 września
Wizyta w norweskim porcie Stavanger.

20 września
Zakończenie ćwiczeń.

21 września
Powrót do Wilhelmshaven — okręt opuścił dowódca floty.

21 września–25 października
Pobyt w stoczni.

28 października
Próby na uwięzi.

11 listopada
Rejs przez Cieśniny Duńskie do Flensburga.

12 listopada
Köln zacumował w Kilonii.

23 listopada
Inspekcja okrętu przez wyższych oficerów dowództwa wyszkolenia floty, po inspekcji okręt udał się do Wilhelmshaven.

24 listopada
Dokowanie okrętu i przegląd przez planowanym rejsem zagranicznym.

8 grudnia
Zakończono pobieranie zapasów paliwa, wody i prowiantu, potem *Köln* odcumował i udał się do Hiszpanii.

10–27 grudnia
Okręt cumował w Pueblo del Caramiñal (Hiszpania), następnie popłynął na wody Morza Śródziemnego.

1933

2–14 stycznia
Wizyta we włoskim porcie Messyna.

17 stycznia
Krążownik wpłynął do Aleksandrii w Egipcie, dowódca okrętu został przyjęty na audiencji przez króla egipskiego.

25–26 stycznia
Köln przepłynął Kanał Sueski.

27 stycznia
Okręt minął linię Zwrotnika Raka.

8–17 lutego
Wizyta okrętu w porcie Madras (Indie).

20 lutego–1 marca
Wizyta w porcie Sabang na wyspie Weh koło Sumatry (wówczas Indie Holenderskie).

2 marca
Köln minął równik i na okręcie odbył się tradycyjny chrzest morski.

5 marca
Krótki pobyt na redzie portu Tandjong na Sumatrze (wówczas Indie Holenderskie).

9 marca
Okręt minął linię Zwrotnika Koziorożca.

11–17 marca
Wizyta w australijskim porcie Fremantle.

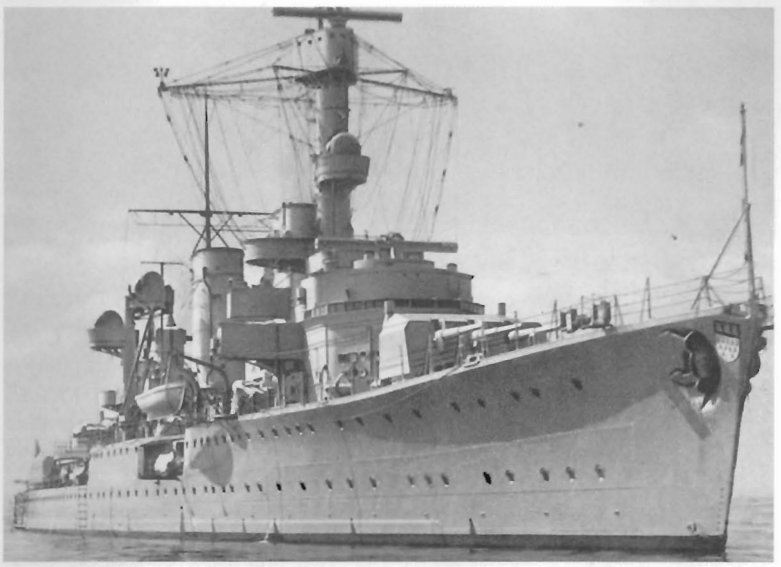

Na tej stronie: *Köln* — koniec lat 1930.

This page: *Koeln* cruiser — all photos taken in late 30's.

(ze zbiorów A. Jaskuły / courtesy of A. Jaskuła)

22–30 marca
Köln przebywał w porcie Adelaide.
1–10 kwietnia
Pobyt okrętu na redzie Mornington.
10–19 kwietnia
Wizyta krążownika w Melbourne.
21–24 kwietnia
Wizyta w porcie Hobart (Tasmania).
24–28 kwietnia
Okręt opuścił port i udał się na intensywne ćwiczenia artyleryjskie i torpedowe.
28 kwietnia–4 maja
Krążownik ponownie cumował w Hobart.
6–16 maja
Wizyta w Sydney.
23–29 maja
Köln kotwiczył na redzie portu Suva na wyspie Viti Levu wchodzącej w skład Wysp Fidżi.
7–16 czerwca
Pobyt w Rabaul w Archipelagu Bismarcka.
16 czerwca
Krążownik ponownie minął linię równika.
20–24 czerwca
Wizyta w porcie Apra na wyspie Guam.
29 czerwca–11 lipca
Rejs na wody japońskie połączony z różnego rodzaju ćwiczeniami. W dniach 3 do 5 lipca krążownik był dokowany w Kobe.
15–20 lipca
Wizyta w Dairen (enklawa japońska u wybrzeży Chin).
20 lipca
Załoga okrętu złożyła na wzgórzach Szantingu wieniec upamiętniający zatonięcie kanonierki *Iltis* w 1896 roku.
21–31 lipca
Wizyta w Tsingtau (Chiny).
2–14 sierpnia
Pobyt w Szanghaju.
21 sierpnia
Kolejne przejście linii równika.
23 sierpnia–5 września.
Wizyta w Makasar na Celebes (Indie Holenderskie).
6–14 września
Rejs przez cieśniny Singapurską i Malakka.
20–26 września
Krążownik kotwiczył na redzie portu Belawan (Sumatra).
2–10 października
Wizyta w Colombo (wówczas Cejlon, dziś Sri Lanka).
22 października
Köln przepłynął Kanał Sueski.
25 października
Wyjście z Port Saidu.
27 października–6 listopada
Krążownik kotwiczył w Zatoce Súda na Krecie, gdzie spotkał się z bliźniaczym okrętem *Karlsruhe*.
8–11 listopada
Wizyta na wyspie Korfu (Kythera) u wybrzeży Grecji.
15–24 listopada
Wizyta we włoskim porcie Tarent.
30 listopada–7 grudnia
Pobyt okrętu w hiszpańskim porcie Vigo.
10 grudnia
Okręt zakotwiczył w pobliżu latarniowca *Weser* niedaleko Wesermünde.
11 grudnia
Przejście na redę Schillig koło Wilhelmshaven.
12 grudnia
Na krążownik zaokrętował się szef dowództwa marynarki wojennej, admirał Raeder, oraz szef wyszkolenia floty. Okręt obrał kars na Wilhelmshaven. W służe „Grosser Bahnhof" niespodziewana wizyta kanclerza Rzeszy, Adolfa Hitlera, i ministra wojny, generała von Blomberga.
18 grudnia
Przejście okrętu do Flensburga, gdzie wyokrętowano kadetów Akademii Marynarki Wojennej, po czym *Köln* powrócił do Wilhelmshaven.
22 grudnia
Rozpoczęcie szkolenia załogi w Szkole Specjalistów Morskich.
30 grudnia
Przejście do stoczni na remont.

1934

1 stycznia
Köln podporządkowany został dowództwu sił rozpoznawczych.
22 marca
Zakończenie remontu połączone z próbami morskimi oraz szkolenie załogi na redzie Wilhelmshaven.
12–16 kwietnia
Na krążownik zaokrętował się dowódca BdA, dalsze szkolenie załogi.
18–20 kwietnia
Wizyta w Cuxhaven.
20 kwietnia
Podczas manewrów odcumowania kolizja z pancernikiem *Deutschland*.
4 maja
Krążownik zakotwiczył w Zatoce Eckernförde.
5 maja
Inspekcja okrętu przez dowódcę BdA.
9–11 maja
Köln cumował w porcie Stettin (Szczecin). 10 maja okręt odwiedził feldmarszałek von Mackensen.
11–14 maja
Pobyt w Swinemünde (Świnoujście); 13 maja *Köln* wziął udział w paradzie morskiej.
17 maja–4 czerwca
Pobyt w Wilhelmshaven, uzupełnianie zapasów.
4–7 czerwca
Krążownik przeholowany został na molo północne w Wilhelmshaven.
9 czerwca
Rozpoczęcie rejsu na Atlantyk, celem gruntownego przetestowania systemów kierowania ogniem. W rejsie uczestniczył również pancernik *Deutschland*.
10 czerwca
Okręt minął kanał La Manche.
11 czerwca
Spotkanie z powracającym do Niemiec siostrzanym okrętem *Karlsruhe*.
14 czerwca
Köln rzucił kotwicę niedaleko wyspy Porto Santo.
15–17 czerwca
Wizyta w porcie Funchal na Maderze.
21 czerwca
Pobyt w Zatoce Cascais.
22–25 czerwca
Okręt złożył wizytę w Lizbonie.
28 czerwca
Powrót do Wilhelmshaven.
9 lipca
Przejście do Kilonii.
11–20 lipca
Kotwiczył w Zatoce Eckernförde.
21–22 lipca
Postój przy nabrzeżu w stoczni Deutsche Werke w Kilonii.
2 sierpnia
Na postoju przy beczce A12; opuszczono banderę do pół masztu z powodu śmierci prezydenta von Hindenburga.
5–30 sierpnia
Szkolenie załogi na wodach Zatoki Kilońskiej.
31 sierpnia
Powrót do Wilhelmshaven.
9 września
Ponowny rejs na Bałtyk.
14–17 września
Pobyt w Swinemünde (Świnoujście).
21 września
Przejście do Wilhelmshaven i rozpoczęcie cyklu szkoleń załogi, który trwał do 22 października.
23 października
Przejście na Bałtyk i postój w Zatoce Eckernförde do 25 października.
24 października
Okręt wizytował dowódca BdA — kontradmirał Boehm.
26–30 października
Wizyta w porcie Stettin (Szczecin).
31 października
Rejs powrotny do Wilhelmshaven.
2 listopada–27 grudnia
Remont i przebudowa w macierzystej stoczni, między innymi zamontowano katapultę dla wodnosamolotu i dźwig do podnoszenia samolotu oraz przebudowano nadbudówkę rufową.

1935

2 stycznia
Krążownik przeholowano do północnego mola portu.
6 stycznia
Przejście na Bałtyk.
18 stycznia
Uroczyste nadanie nazwy wieży B artylerii głównej „Doggerbank".
26 stycznia
Powrót do Wilhelmshaven.
3 lutego
Po uzupełnieniu zapasów powrót na Bałtyk, szkolenie załogi.

Ćwiczenia zespołowe na Bałtyku — *Köln* sfotografowany z pokładu *Nürnberga* w 1940 roku.
Team practice, The Baltic Sea. *Koeln* was photographed probably from *Nürnberg* in 1940.

(ze zbiorów A. Jarskiego / courtesy of A. Jarski)

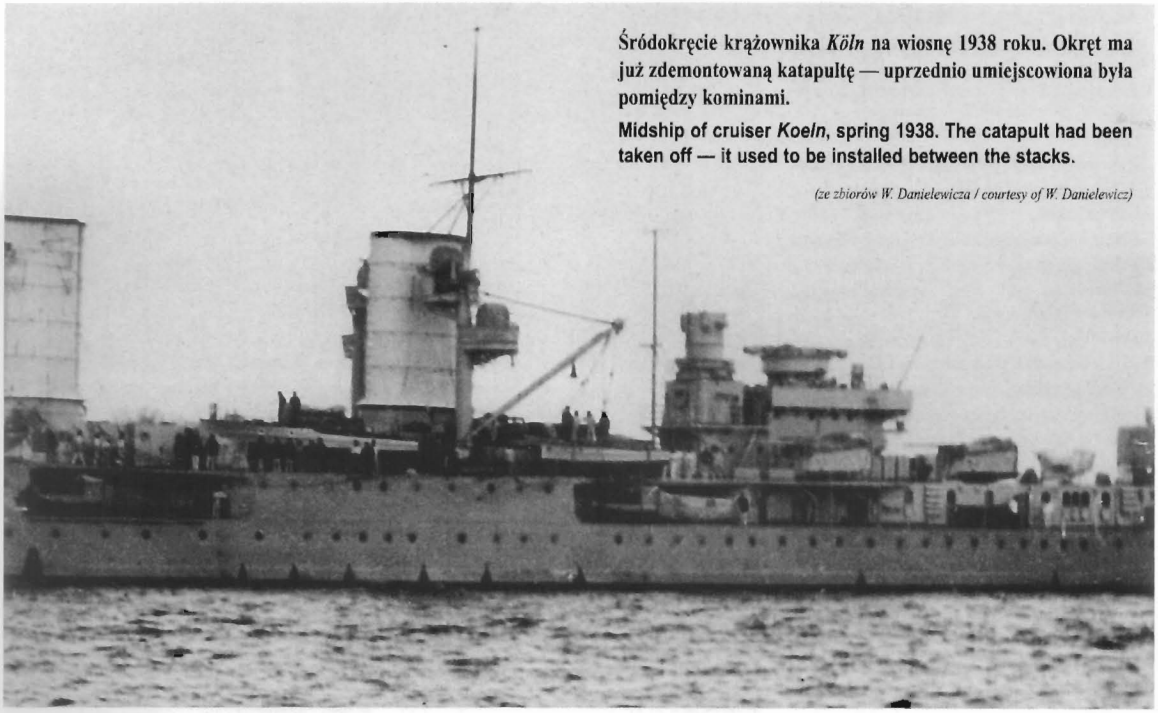

Śródokręcie krążownika *Köln* na wiosnę 1938 roku. Okręt ma już zdemontowaną katapultę — uprzednio umiejscowiona była pomiędzy kominami.

Midship of cruiser *Koeln*, spring 1938. The catapult had been taken off — it used to be installed between the stacks.

(ze zbiorów W. Danielewicza / courtesy of W. Danielewicz)

8 lutego
Wizyta we Flensburgu.
15–18 lutego
Przegląd w stoczni Deutsche Werke w Kilonii, następnie rejs na Morze Północne (do 6 marca), w trakcie którego przeprowadzono szkolenia załogi.
6–23 marca
Dalsze szkolenie załogi na wodach zachodniego Bałtyku, pomiędzy 9 a 11 marca wizyta w Travemünde.
5 kwietnia
Powrót do Wilhelmshaven, próby stateczności owe do 12 kwietnia.
13 maja
Przejście do Kilonii, dalsze szkolenie załogi.
24–27 maja
Pobyt w Swinemünde (Świnoujście).
27 maja
Wyjście do Wilhelmshaven.
11 czerwca
Rejs do Kilonii, okręt został udostępniony do zwiedzania podczas święta marynarki Marinevolkswoche.
16 czerwca
Powrót do Wilhelmshaven.
8 lipca
Przejście na Bałtyk, ćwiczenia do 30 sierpnia. W przerwach kotwiczył na redach następujących miejscowości: Göhren, Niendorf i Boltenhagen. Podczas kontrolnych strzelań na pokładzie w dniach 26 i 27 lipca przebywał Adolf Hitler.
31 sierpnia
Powrót do Wilhelmshaven, dalsze szkolenie załogi i udział w jesiennych manewrach floty.
27 września
Köln wszedł do doku nr V stoczni marynarki wojennej w Wilhelmshaven.
8 listopada
Okręt opuścił dok. Do dnia 25 listopada prowadzono różne prace wykończeniowe.
29 listopada
Krążownik wypłynął na wody Morza Północnego, następnie do Kilonii, a później przebywał na wodach zatoki Eckernförde i we Flensburgu.
14 grudnia
Przejście do Kilonii.
17 grudnia
Przejście do Wilhelmshaven połączone ze szkoleniem na wodach Zatoki Niemieckiej.
21 grudnia
Zacumowanie w Wilhelmshaven.

1936

20 stycznia
Zakończenie pobytu w Wilhelmshaven i wyjście na Morze Północne.
21 stycznia
Köln przepłynął na Bałtyk. Odbyło się szkolenie załogi na wodach Zatoki Lubeckiej.
28 stycznia
Na krążowniku opuszczono banderę do pół masztu z powodu śmierci króla angielskiego, Jerzego V.
13 lutego
Przejście Kanałem Kilońskim do Bremerhaven.
14–17 lutego
Pobyt w Bremerhaven do 15 lutego, następnie przejście do Bremy.
20 lutego–4 marca
Köln pełnił rolę okrętu ochrony rybołówstwa na wodach norweskich w fiordach Malangen, Geiranger oraz Garla na Lofotach.
4–15 kwietnia
Uzupełnianie zapasów w Wilhelmshaven w związku z planowanym wyjściem na Atlantyk.
16 kwietnia
Przejście kanału La Manche.
23–27 kwietnia
Kotwiczył na redzie portu Funchal na Maderze.
29 kwietnia–3 maja
Kotwiczył na redzie Lagos (Portugalia).
7 maja
Przejście kanału La Manche.
8 maja
Krążownik zacumował w Wilhelmshaven, skąd w następnych dniach robił krótkie wyjścia na wody Zatoki Niemieckiej.
14 maja
Przejście na wody zachodniego Bałtyku.
15–18 maja
Pobyt w Travemünde.
20–22 maja
Okręt kotwiczył na redzie Sassnitz.
23 maja
Zacumował do beczki A7 w Zatoce Kilońskiej.
28–29 maja
Okręt wizytował kanclerz Rzeszy, Adolf Hitler. Z tej okazji okręt podniósł wielką galę banderową oraz uczestniczył w wielkiej paradzie morskiej z okazji odsłonięcia pomnika marynarzy w Laboe.
3–5 czerwca
Okręt krążył w rejonie Zatoki Pomorskiej. W dniu 3 maja opuszczono banderę do pół masztu z powodu pogrzebu generała Litzmanna.
5–8 czerwca
Wpłynął do Swinemünde (Świnoujście), 6 maja ponownie opuszczono banderę do pół masztu z powodu pogrzebu generała Luftwaffe, Werera, pierwszego szefa sztabu lotnictwa wojskowego.
9 czerwca
Przejście wokół Skagen na Morze Północne — szkolenie załogi.
17–25 czerwca
Köln cumował w Wilhelmshaven.
26–27 czerwca
Próby przechyłów dla informacji o stateczności okrętu na wodach Zatoki Niemieckiej. Powrót do bazy.

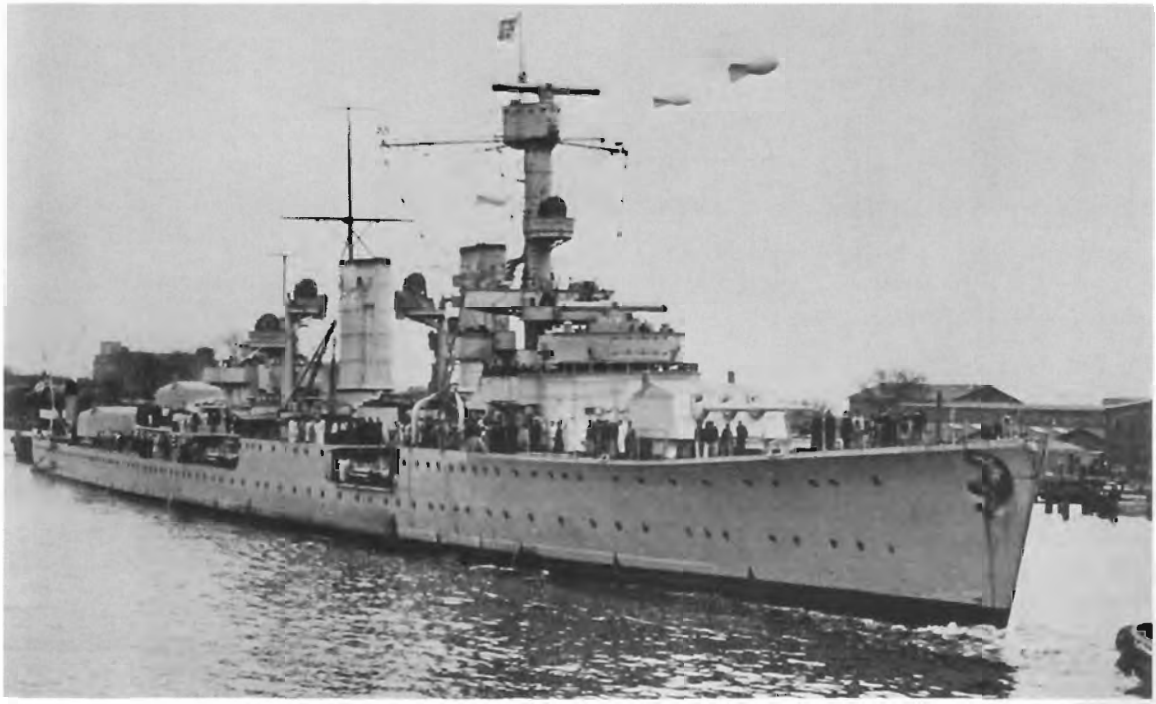

Köln pod dowództwem kontradmirała Schmundta podczas powrotu z Norwegii. Na topie masztu powiewa flaga oznaczająca obecność na pokładzie osoby w randze kontradmirała.

Koeln under command of rear-admiral Schmundt going back from Norway. Note a flag on the masthead, indicating that a rear-admiral is on board.

(ze zbiorów W. Danielewicza / courtesy of W. Danielewicz)

29 czerwca
Przejście na Bałtyk — szkolenie załogi i próby mechanizmów.
30 czerwca–9 lipca
Pobyt na kotwicy na wodach Zatoki Meklemburskiej.
9–13 lipca
Okręt cumował w Kilonii.
17–20 lipca
Pobyt w Swinemünde (Świnoujście).
22 lipca
Przejście na Morze Północne.
23–26 lipca
Postój w Wilhelmshaven. Uzupełniano zapasy, ponieważ krążownik wyznaczony został do patrolowania wód hiszpańskich w ramach międzynarodowej akcji mającej na celu ochronę i ewakuację własnych obywateli z Hiszpanii w związku z wybuchem tam wojny domowej.
27 lipca
Wyjście w rejs na wody Hiszpanii. Krążownik miał za zadanie patrolować rejon Zatoki Biskajskiej i obszar Atlantyku od granicy hiszpańsko-portugalskiej do hiszpańsko-francuskiej. Tego samego dnia okręt przeszedł kanał La Manche.
29 lipca
Köln wpłynął do portu Musel koło Gijón (Hiszpania).
30–31 lipca
Wejście do portu Santander (Hiszpania).
31 lipca–4 sierpnia
Pobyt w Portugalete niedaleko Bilbao (Hiszpania).
4–5 sierpnia
Krążownik zawinął do San Sebastian (Hiszpania).
6–10 sierpnia
Ponowny pobyt w portach Gijón i Portugalete.
10–12 sierpnia
Zakotwiczył na redzie Rio del Barquero (Hiszpania).
11–12 sierpnia
Postój na kotwicy na redzie Gijón.

Köln podczas przechodzenia Kanału Kilońskiego w drodze do Norwegii w 1941 roku.

Koeln going through The Kiel Canal, heading for Norway in 1941.

(ze zbiorów S. Breyera / courtesy of S. Breyer)

***Köln* podczas ciężkiej zimy 1939/40 roku. Mróz ściął powierzchnię morza tak silnie, że można było dostać się na pokład na piechotę.**

***Koeln* during harsh winter of 1939/40. The ice was so thick, that it was possible to reach the vessel on foot.**

(ze zbiorów W. Danielewicza / courtesy of W. Danielewicz)

12–14 sierpnia
Postój na redzie Portugalete.
15–16 sierpnia
Wejście okrętu do La Coruña (Hiszpania), skąd 17 sierpnia powrócił na redę Portugalete.
23 sierpnia
Krążownik opuścił wody hiszpańskie i skierował się do bazy.
26 sierpnia
Okręt zacumował w Wilhelmshaven.
3 września
Krążownik wszedł na dok nr IV w macierzystej stoczni (Kriegsmarine Werft).
24 września
Przeprowadzono próby mechanizmów u ujścia rzeki Jade.
28 września–1 października
Kolejny okres prób na wodach Zatoki Niemieckiej.
5 października
Köln opuścił bazę i obrał kurs na wody hiszpańskie.
8–9 października
Pobyt w porcie La Coruña.
10 października
Krążownik zakotwiczył na redzie Pueblo del Caramiñal.
10–13 października
Szkolenie załogi na wodach Zatoki Biskajskiej.
13–14 października
Ponowne wejście do La Coruña.
15–17 października
Postój na redzie Guetaria.
17–18 października
Postój na redzie Bermeo.
18–20 października
Postój na redzie Santoña.
20 października
Postój w porcie Santander.
21–22 października
Kolejny pobyt porcie La Coruña.
22–26 października
Wyjście na Atlantyk — szkolenie załogi.
26–28 października
Powrót do La Coruña.
28–29 października
Postój w El Ferrol.
31 października–1 listopada
Okręt zakotwiczył na redzie San Sebastian.
2–3 listopada
Postój w Portugalete.
4–6 listopada
Ponownie zakotwiczył na redzie San Sebastian.
7 listopada
Postój w zatoce Vivero.
8–12 listopada
Ponowny pobyt w El Ferrol, gdzie 10 listopada opuszczono banderę na znak żałoby po zatonięciu parowca *Isis*.
13–17 listopada
Kolejny wypad na Atlantyk. 13 listopada *Köln* spotkał się z krążownikiem *Nürnberg* w pozycji 42°43' N i 09°35' W. Dwa dni później nastąpiło spotkanie z krążownikiem *Leipzig*, a 16 tego miesiąca z pancernikiem *Deutschland*, a następnego dnia ponownie z krążownikiem *Nürnberg*.
18 listopada

***Köln* zimą 1939/40 roku. Widoczna jest wydeptana na lodzie ścieżka do okrętu.**

***Koeln* in winter of 1939/40. Note a path leading to the ship.**

(ze zbiorów W. Danielewicza / courtesy of W. Danielewicz)

Okręt wpłynął na redę Pueblo del Caramiñal, gdzie uzupełnił zapasy paliwa i wody pitnej.

19–21 listopada

Ponowne wyjście na Atlantyk.

20 listopada

Powrót na redę Pueblo del Caramiñal — opuszczono banderę na znak żałoby po zatonięciu okrętu podwodnego U 18, który zderzył się z torpedowcem T 156 (zginęło ośmiu marynarzy). Tego samego dnia wyjście na Atlantyk.

23 listopada

Spotkanie z torpedowcem *Iltis* w pozycji 42°34' N i 02°23' W.

25 listopada

Spotkanie z pancernikiem *Admiral Scheer* w pozycji 38°52' N i 09°28' W.

26 listopada

Köln wpłynął na redę El Ferrol.

28 listopada

Do burty stojącego na redzie krążownika dobiły torpedowce *Adler* i *Albatros*, a o godzinie 11.47 w pobliżu rzucił kotwicę bliźniaczy *Königsberg*. Tego samego dnia *Köln* wyruszył do Niemiec.

1 grudnia

Krążownik zacumował w Kilonii, a następnie wszedł na dok w stoczni Deutsche Werke, gdzie przebywał do 9 grudnia.

1937

1 stycznia

Okręt podniósł wielką galę banderową na cześć nowego dowódcy floty, którym został wiceadmirał Carls.

4 stycznia

Opuszczono banderę na znak żałoby po zatonięciu parowca *Sensal*.

5 stycznia

Inspekcja okrętu przez dowódcę floty; po południu *Köln* przeszedł Kanał Kiloński i udał się w kolejny rejs na wody hiszpańskie.

6 stycznia

Okręt przepłynął kanał La Manche — opuszczono banderę; pogrzeb admirał Behncke (pierwszy szef Reichsmarine).

9 stycznia

Postój w porcie El Ferrol.

10 stycznia

Rano do portu zawinął bliźniaczy krążownik *Königsberg*, a po południu *Köln* wypłynął na Atlantyk. Następnego dnia późnym wieczorem w pobliżu wyspy Berlenga nastąpił spotkanie z bliźniaczym *Karlsruhe*.

12–14 stycznia

Wejście do portu La Coruña.

14–19 stycznia

Okręt ponownie krążył po wodach Atlantyku, gdzie 16 stycznia ponownie spotkał się z siostrzanym *Karlsruhe*. 19 stycznia zakotwiczył na redzie Gueteria.

21–22 stycznia

Kotwiczył na redzie Barquero i tam 21 stycznia opuszczono banderę na znak żałoby po zatonięciu okrętu doświadczalnego *Welle*.

24–27 stycznia

Postój na kotwicy na redzie portu Cadiz (Kadyks). 26 stycznia w pobliżu zakotwiczył pancernik *Admiral Graf Spee*.

28–29 stycznia

Köln wszedł do portu i zacumował przy nabrzeżu, uzupełniano prowiant i wodę pitną. Po wyjściu z portu krążownik skierował się ku wybrzeżom Afryki i jeszcze tego samego dnia zawinął do Tangeru.

2 lutego

Köln opuścił Tanger i przybył na redę portu Algeciras, gdzie kotwiczył do dnia następnego. Na redzie stały również pancernik *Admiral Graf Spee* i hiszpańskie okręty: krążowniki *Canarias*, *Baleares* i *Almirante Cervera*, torpedowiec No. 19 i kanonierki *Cánovas del Castillo* i *Canalejas*.

3 lutego

Köln wyszedł w morze celem odbycia ćwiczebnych strzelań torpedowych. Późnym wieczorem powrócił

***Köln* na przełomie lat 1935/36, podczas postoju na wodach Zatoki Kilońskiej.**

***Koeln* anchoring on The Kiel Bay waters in 1935/36.**

(ze zbiorów W. Danielewicza / courtesy of W. Danielewicz)

Jedyny ocalały z całej trójki — krążownik *Köln* po powrocie z inwazji na Norwegię. Zdjęcie wykonano 11 kwietnia 1940 roku.

The only Norway invasion survivor of the threesome, *Koeln*, 11 of April 1940.

(ze zbiorów AJ-Pressu / courtesy of AJ-Press)

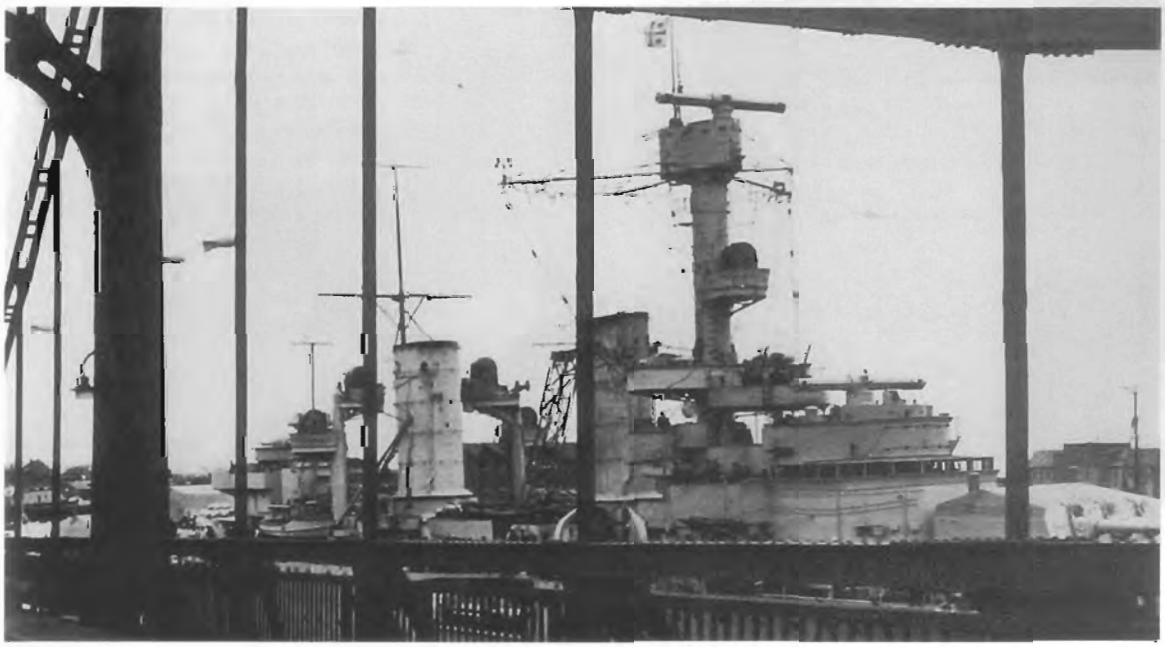

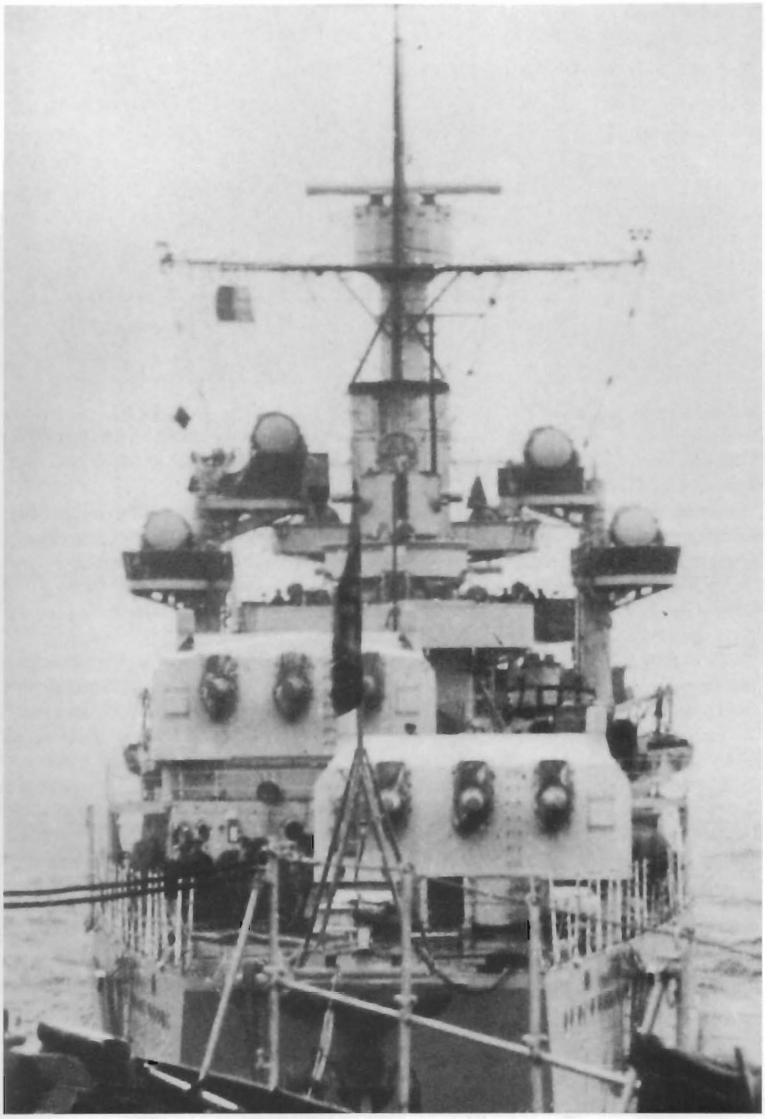

1938 rok — widok na rufę krążownika *Köln* bazującego w tym czasie na wodach hiszpańskich. Wyraźnie widoczne jest asymetryczne utawienie wież artylerii kalibru 150 mm na kadłubie, co było charakterystyczne dla krążowników typu K. Na tym zdjęciu nie ma już ciężkiego dźwigu na lewej burcie oraz dźwigu przeładunkowego na prawej burcie, co sugeruje, że okręt dopiero co powrócił z Niemiec, gdzie dokonano jego modernizacji. Za to widać wyraźnie charakterystyczną dla wszystkich okrętów niemieckich gapę na pawęży.

Year 1938 — *Koeln* is staying on Spain waters. The turrets of cal 150 mm main artillery are placed asymmetrically, which was typical for type K cruisers. There is neither a heavy crane on the left ship's side nor reload crane on the right one. This may suggest that she has just arrived from Germany where she had been modernised. Note the typical for every German ship deck transom.

(ze zbiorów Siegfrieda Breyera / courtesy of Siegfried Breyer)

Poniżej: *Köln* na wodach norweskich. Zdjęcie wykonane w 1942 roku — nie widać na nim zdemontowanej w 1938 roku katapulty dla wodnosamolotu Arado 196.

Below: *Koeln* on Norwegian waters. The picture is from 1942, so there cannot be (removed in 1942) catapult for Arado 196 seaplane.

(ze zbiorów W. Danielewicza / courtesy of W. Danielewicz)

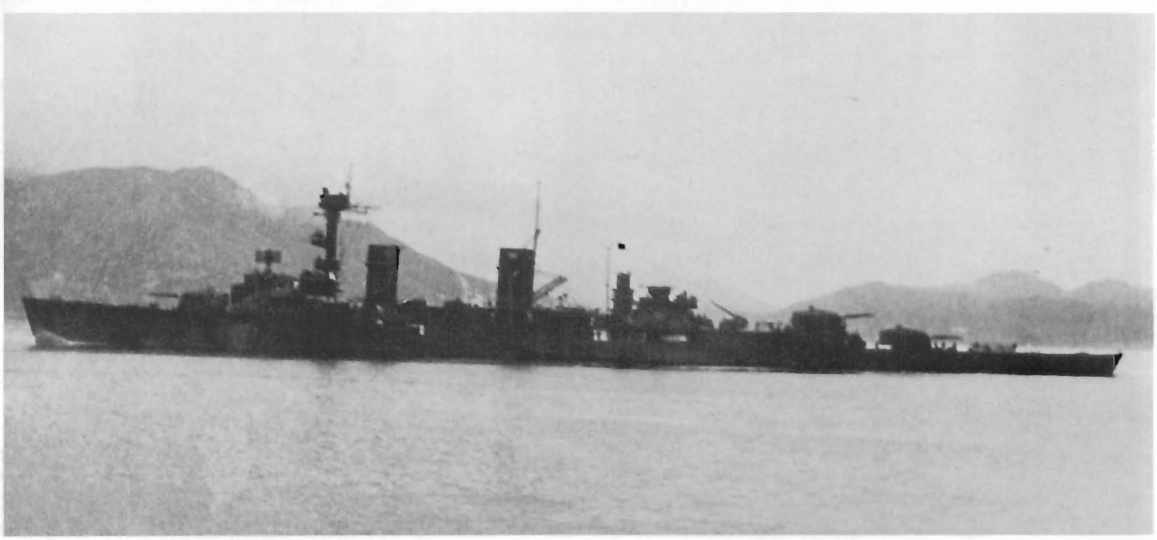

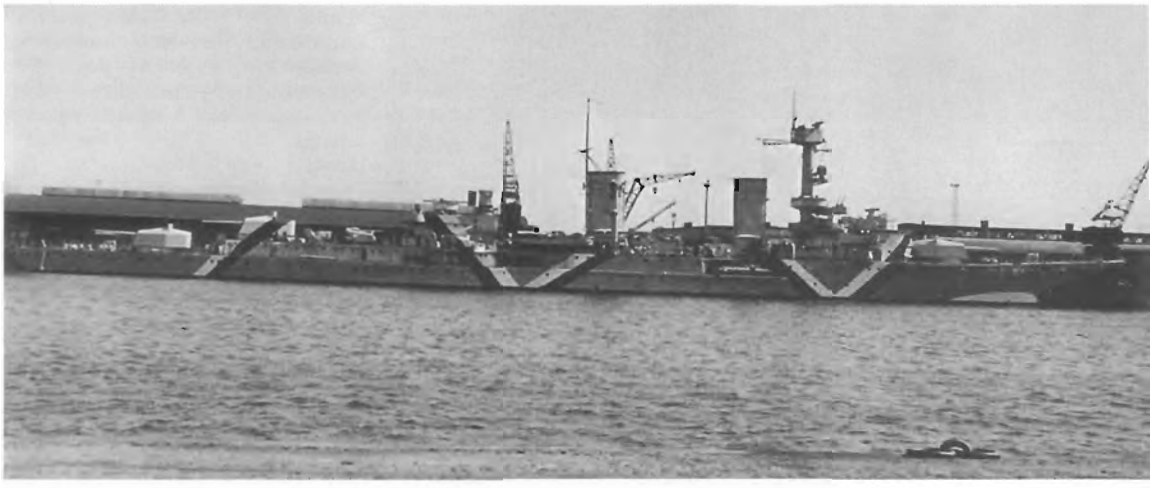

Powyżej i po prawej: *Köln* w kamuflażu belkowym podczas jednego z postojów w Gdyni, 1941 rok. Kamuflaż w kolorach: białym i czarnym (malowanie belkowe) oraz ciemnoszarym — dziób i rufa.

Above and on the right: *Koeln*, camouflaged with parallel-lined painting, during one of her anchorings in Gdynia, 1941. The camouflage is in black and white colours (parallel-lined painting), prow and aft are dark grey.

(ze zbiorów W. Danielewicza / courtesy of W. Danielewicz)

Po prawej i poniżej: Lewa burta *Kölna* w kamuflażu maskującym na wodach norweskich. Kamuflaż w kolorach białym i czarnym, dachy wież żółte, prawdopodobnie lata 1942/43. Okręt wyposażony jest w lekkie dźwigi do podnoszenia i opuszczania szalup.

On the right and below: Left side of camouflaged *Koeln* on Norwegian waters. It is white and black, with turrets' roofs yellow. Probably the years of 1942/43. The vessel is equipped with light cranes for lifting and lowering ship's boats.

(ze zbiorów W. Danielewicza / courtesy of W. Danielewicz)

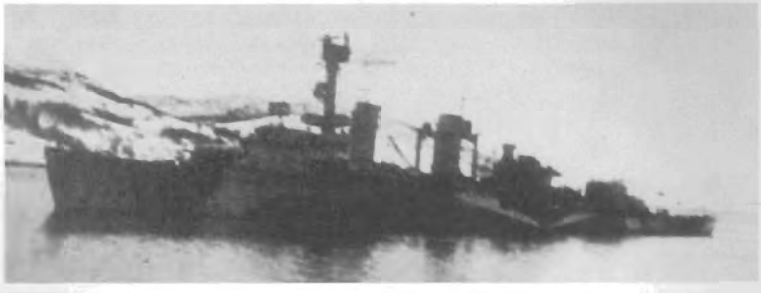

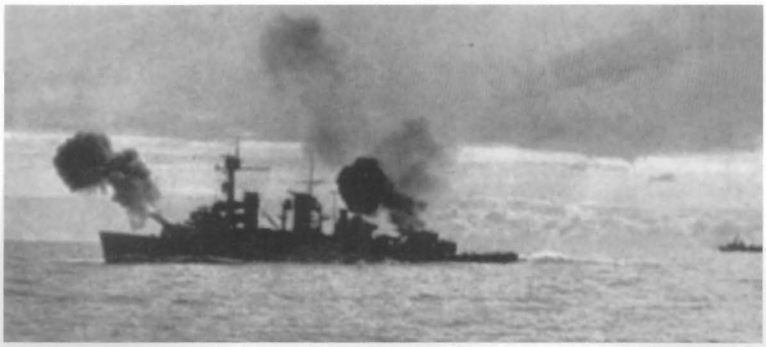

Powyżej i poniżej: *Köln* prawdopodobnie podczas operacji na Bałtyku w 1944 roku.
Above and below: *Koeln* most likely during military operations on The Baltic Sea in 1944.

(ze zbiorów A. Jarskiego / courtesy of A. Jarski)

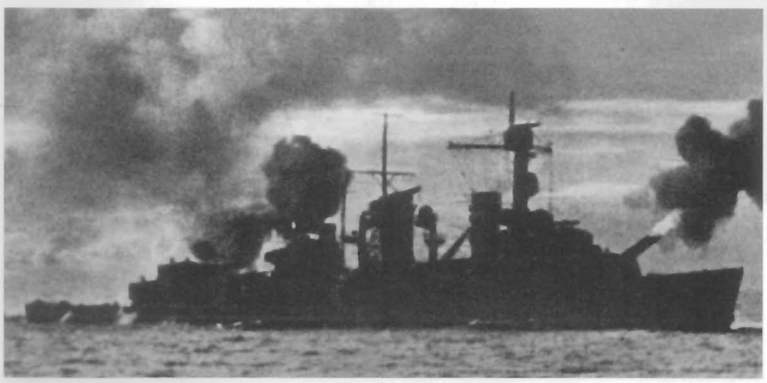

jednak na redę Algeciras. Postój okrętu trwał do dnia następnego.

5 lutego
Krążownik wraz z pancernikiem *Admiral Graf Spee* i hiszpańskimi okrętami opuścił Algeciras i udał się do Malagi. Tam okręty hiszpańskie ostrzeliwały pozycje wojsk republikańskich i szosę łączącą Malagę z Almerią. Natomiast okręty niemieckie i włoskie okręty podwodne zabezpieczały hiszpański zespół przed ewentualnym pojawieniem się okrętów republikańskich od strony redy.

8 lutego
Krążownik przybył na redę portu Cadiz, gdzie znajdował się też pancernik *Deutschland*.

9–10 lutego
Okręt przebywał na redzie portu Melilla (Maroko Hiszpańskie).

11–15 lutego
Rzucił kotwicę w zatoce Cap Négro.

15–16 lutego
Postój na redzie portu Cadiz.

17–18 lutego
Postój na redzie Malagi.

19 lutego
Ponowny postój na redzie Cadiz.

21–22 lutego
Postój w El Ferrol.

23–24 lutego
Postój na kotwicy w zatoce Guetaria.

25 lutego–5 marca
Powrót do El Ferrol.

5–9 marca
Wyjście na wody Zatoki Biskajskiej.

9 marca
Köln wpłynął do El Ferrol.

13 marca
Wyjście z portu, kurs na wody ojczyste.

14 marca
Krążownik minął trawers Calais.

15 marca
Köln wszedł do Kilonii, gdzie zdano amunicję i paliwo, a następnie przeszedł do stoczni Deutsche Werke na remont.

12 maja
Zakończenie remontu.

18–21 maja
Uzupełnianie paliwa, wody, prowiantu i amunicji.

21–27 maja
Krążownik przeholowany został na postój do basenu Scheerra w porcie wojennym.

27–31 maja
Okręt cumował do beczki w Zatoce Kilońskiej i przeszedł próby stateczności owe.

31 maja–1 czerwca
Köln krążył po wodach Zatoki Kilońskiej. Gala banderowa z okazji rocznicy bitwy pod Skagerrakiem; po południu zdjęto ją i opuszczono banderę do pół masztu na znak żałoby po poległych na pancerniku *Deutschland* marynarzach.

7 czerwca
Przejście przez Kanał Kiloński — kurs na wody hiszpańskie.

10 czerwca
Köln wpłynął do El Ferrol.

12 czerwca
Postój na kotwicy na redzie Lagos. Banderę ponownie opuszczono do pół masztu na znak żałoby po poległych na *Deutschlandzie* marynarzach.

13 czerwca
Postój na redzie Cadiz.

15–17 czerwca
Postój na kotwicy na redzie portu Lagos (Portugalia).

18 czerwca
Spotkanie z pancernikiem *Admiral Scheer* w pozycji 33°51' N i 06°48' W.

18–20 czerwca
Postój na redzie Tangeru.

20–22 czerwca
Wypad wraz z torpedowcami *Tiger*, *Leopard* i *Luchs*; 22 czerwca spotkanie z pancernikiem *Admiral Scheer*.

22–23 czerwca
Postój na kotwicy w Zatoce Algeciras.

23–24 czerwca
Postój na kotwicy na redzie Tangeru.

24 czerwca
Köln wpłynął do Gibraltaru, gdzie przyjęto na pokład rannych z pancernika *Deutschland*, którzy opuścili

***Köln* podczas postoju w stoczni Kriegsmarine Werft w Wilhelmshaven, styczeń 1945 roku. Ze względu na ciągłe naloty Aliantów okręt często maskowano sieciami.**

***Koeln* anchoring in Kriegsmarine Werft shipyard in Wilhelmshaven, January of 1945. The vessel was often disguised with nets because of frequent Allies air-strikes.**

(ze zbiorów W. Danielewicza / courtesy of W. Danielewicz)

brytyjski szpital. Po odcumowaniu wzięto kurs na wody ojczyste. O godzinie 17.35 w pozycji 36°1'N i 06°12' W minięto zespół okrętów niemieckich w składzie: pancernik *Admiral Scheer*, krążownik *Nürnberg*, torpedowce *Greif*, *Falke*, *Kondor*, *Tiger* i *Iltis*.

25 czerwca
Spotkanie z bliźniaczym *Karlsruhe* i torpedowcami *Seeadler*, *Albatros*, *Luchs* i *Leopard* w pozycji 38°56' N i 09°01' W; nieco później napotkano pancernik *Admiral Scheer*.

29 czerwca
Krążownik zacumował w Wilhelmshaven, gdzie wyokrętowano rannych. W południe na pokład przybył kontradmirał von Fischel. Wyjście okrętu do Kilonii.

30 czerwca
Okręt zacumował w Kilonii.

1–17 lipca
Krótki przegląd przy nabrzeżu stoczni Deutsche Werke w Kilonii.

19 lipca
Köln opuścił Kilonię i przeszedł na Morze Północne.

27–30 lipca
Udział w ćwiczeniach kierowanych przez BdA.

30 lipca
Kolejny rejs na wody hiszpańskie.

3 sierpnia
Okręt zakotwiczył na redzie Lagos (Portugalia) — spotkanie z pancernikiem *Admiral Graf Spee*, krążownikiem *Nürnberg* oraz torpedowcami *Greif* i *Falke*.

5 sierpnia
Spotkanie z okrętem podwodnym U 26 w pozycji 39°05' N i 05°56' W.

7–9 sierpnia
Wizyta w porcie Cagliari.

10–11 sierpnia
Postój na kotwicy w Golfo di Palmas.

11–14 sierpnia
Rejs na wody Morza Śródziemnomorskiego na zachód od Sardynii.

14–17 sierpnia
Wizyta we włoskim porcie Livorno.

20 sierpnia
Spotkanie z torpedowcem *Luchs* i okrętami podwodnymi U 26, U 14 i U 19.

21–26 sierpnia
Postój na redzie Lagos wraz z pancernikiem *Admiral Scheer*, torpedowcami *Leopard*, *Seeadler* i *Albatros* i okrętami podwodnymi U 26, U 14 i U 19.

28–31 sierpnia
Postój na redzie Tangeru.

1 września
Spotkanie z torpedowcem *Luchs*.

3–6 września
Pobyt w La Coruña.

8–10 września
Postój na kotwicy na redzie Lagos.

11–15 września
Postój na redzie Tangeru.

15–16 września
Pobyt na redzie portu Chipiona.

16–20 września
Postój na redzie portu Cadiz; w porcie cumowały też torpedowce *Seeadler* i *Albatros* oraz okręt podwodny U 30.

20–21 września
W pobliżu Cadiz przeprowadzono wspólnie z pancernikiem *Admiral Scheer* strzelania artyleryjskie.

21–22 września
Postój w Cadiz.

22 –28 września
Postój na kotwicy na redzie Algeciras, następnie przejście na redę Lagos.

30 września–4 października
Wizyta w Lizbonie.

5 października
Wejście do El Ferrol.

6 października
Spotkanie z awizem *Grille* i statkiem wycieczkowym *Oceania* w Zatoce Biskajskiej.

7 października
Spotkanie w kanale La Manche z pancernikiem *Deutschland* i torpedowcami *Greif* i *Kondor*.

8 października
Köln zacumował w porcie wojennym w Kilonii.

20 października
Wejście na remont do stoczni Deutsche Werke w Kilonii, pobyt w doku do 26 października.

Widok na rufowe wieże krążownika *Köln* osadzonego na dnie w basenie stoczni.
Aft turrets of *Koeln* cruiser settled on the bottom of Wilhelmshaven shipyard's dock.

(Muzeum Marynarki Wojennej / Polish Navy Museum)

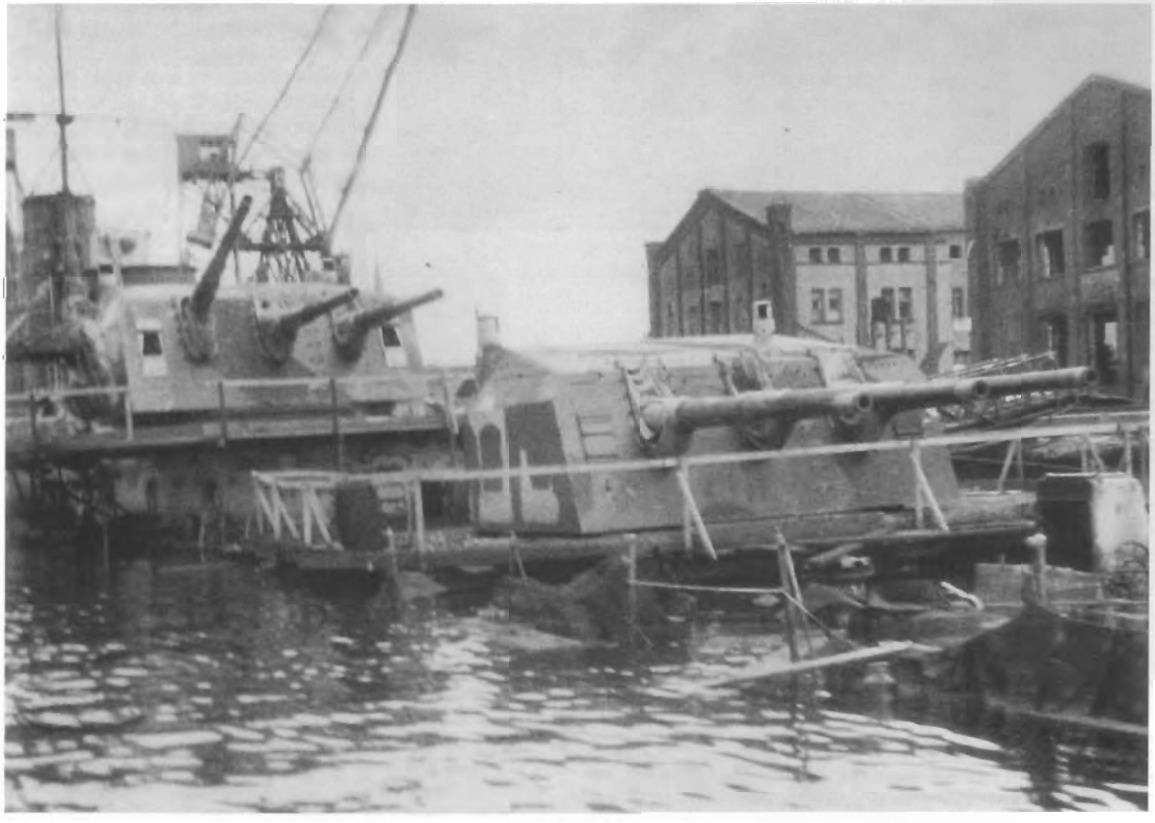

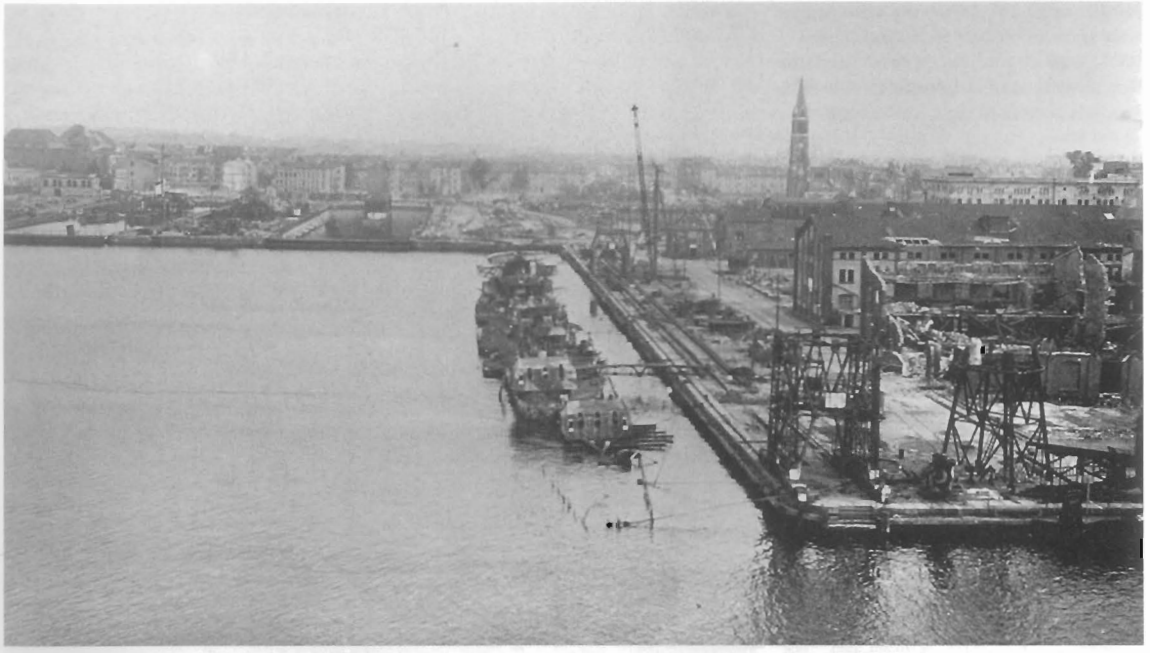

Powyżej i po lewej: Zatopione okręty w Wilhelmshaven — 30 marca 1945 roku. Podczas nalotu samolotów US Air Force na bazę i stocznię *Köln* otrzymał trafienia bombami pomiędzy przedziałami VI a VIII i osiadł na równej stępce w basenie budowlanym (*Bauhafen*) stoczni.

Above and on the left: Sunken ships in Wilhelmshaven, 30 of March 1945. *Koeln* was hit between compartments VI and VIII with bombs dropped by US Air Force during airstrike on the shipyard and base. She sank, but did not capsized, in construction dock (*Bauhafen*) of the shipyard.

(ze zbiorów M. Cieślaka / courtesy of M. Cieślak)

listopad–grudzień
Ćwiczenia i szkolenia załogi na Bałtyku, kompensacja kompasów, wspólne ćwiczenia z krążownikiem *Leipzig*.

1938

22 stycznia–7 lutego
Pobyt w doku nr 6 stoczni Deutsche Werke w Kilonii.
7 lutego–15 lutego
Cumował przy nabrzeżu Scharnhorstbrücke w Kilonii, uzupełnianie zapasów.
16–17 lutego
Rejs na wody zachodniego Bałtyku.
21 lutego
Köln przeszedł na Morze Północne tam do 25 lutego odbywał ćwiczenia z 406 grupą lotnictwa przybrzeżnego.
26 lutego–13 marca
Krążownik zaangażowany został w służbie ochrony rybołówstwa na wodach norweskich i północnego Atlantyku. W międzyczasie, w dniach 7–9 marca, złożył wizytę w norweskim porcie Kristiansand, a 11 marca w Kattegacie spotkanie z krążownikiem *Leipzig*.
13–16 marca
Przegląd w stoczni Deutsche Werke w Kilonii.
17 marca
Przejście do Wilhelmshaven.
19 marca–30 kwietnia
Remont w macierzystej stoczni, przegląd na doku nr IV.
6 maja
Powrót do Kilonii.
9–12 maja
Przeprowadzono ćwiczenia artyleryjskie.
16 maja
Rejs na Morze Północne.
17–19 maja
Kolejne strzelania artyleryjskie. Próbom poddany został trał przeciwminowy. Następnie okręt powrócił do Kilonii.
26 maja
Wyjście na Bałtyk.
28 maja–3 czerwca
Wizyta w Rydze (Łotwa).
5–12 czerwca
Szkolenie załogi na wodach Zatoki Kilońskiej, następnie rejs na Morze Północne.
15 czerwca
Na redzie Wilhelmshaven przyjęto na pokład ładunek min, następnie odbyły się ćwiczenia w stawianiu zagród minowych.
17–20 czerwca
Okręt cumował w Wilhelmshaven.
21–22 czerwca
Przeprowadzono ćwiczenia w holowaniu — wziął w nich udział także pancernik *Admiral Graf Spee* i dozorowce F 1 i F 5.
23 czerwca
Okręt zacumował w Kilonii.
27 czerwca
Początek ćwiczeń bojowych na wodach zachodniego i środkowego Bałtyku.
początek lipca
Wizyta w Pillau (Piława).
8–19 lipca
Krążownik cumował do beczki w Kilonii. Podczas strzelań torpedowych w dniach 18–19 lipca na pokładzie gościł dowódca BdA, wiceadmirał Densch. Do końca lipca trwał postój na redzie przerywany krótkimi wyjściami w morze.

2–5 sierpnia
Wizyta w szwedzkim porcie Udevalla.

10–12 sierpnia
Okręt przeprowadził strzelania artyleryjskie, głównie do celów powietrznych.

12–15 sierpnia
Wizyta w Swinemünde (Świnoujście).

15 sierpnia
Na krążownik zaokrętował się szef dowództwa Kriegsmarine, admirał Raeder. Kontynuacja ćwiczeń artyleryjskich na wodach środkowego Bałtyku.

16–17 sierpnia
Köln był wizytowany przez dowódcę BdA, wiceadmirała Denscha. Dalszy ciąg ćwiczeń.

19 sierpnia
Przygotowania do wielkiej parady morskiej na redzie Kilonii.

22 sierpnia
Z okazji wodowania krążownika *Prinz Eugen* odbyła się parada morska przed kanclerzem Rzeszy A. Hitlerem i regentem Węgier admirałem N. Von Horthym, w której uczestniczył m.in *Köln*. Okręty biorące udział w paradzie wywiesiły na topie masztów dawną banderę cesarstwa Austro-Węgier.

22–23 sierpnia
Krążownik przepłynął Kattegat i Skagerrak i przybył na redę Schillig. W dniach następnych odbywały się ćwiczenia i szkolenia załogi.

1 września
Powrót do Kilonii — do 10 września okręt przebywał w stoczni Deutsche Werke.

5 września
Opuszczono banderę do pół masztu po zatonięciu statku szkolnego *Admiral Karpfanger*.

6 wrzesień–30 październik
Szkolenie załogi, próby mechanizmów, strzelania artyleryjskie na wodach Bałtyku.

31 października
Krążownik przycumował do nabrzeża stoczni Deutsche Werke w Kilonii na remont.

1939

3 stycznia
Koniec pobytu w stoczni. Krążownik przeszedł cykl prób postoczniowych, a w tym czasie prowadzono szkolenie załogi.

2 lutego
Köln opuścił Kilonię i przez Kanał Kiloński udał się z wizytą do Hamburga.

6 lutego
Zakończenie wizyty w Hamburgu i powrót tą samą drogą do Kilonii.

20 marca
Köln opuścił Kilonię i udał się do Swinemünde (Świnoujście), gdzie wyznaczono koncentrację floty w związku z planowanym przyłączeniem litewskiej Kłajpedy do Rzeszy.

22 marca
Krążownik wraz z pozostałymi okrętami floty inwazyjnej opuścił port i udał się w kierunku Kłajpedy.

23 marca
W południe *Köln* stanął na kotwicy na redzie Kłajpedy.

25 marca
Krążownik opuścił Kłajpedę, której nadano niemiecką nazwę Memel, i udał się do Kilonii.

13 kwietnia–16 maja
Köln wraz z innymi okrętami udał się w rejs na wody Atlantyku, gdzie przeprowadzono manewry grupowe, ćwiczono systemy łączności i przyrządy kierowania artylerią. Okręty złożyły wizytę w Lizbonie i Algeciras. Całością dowodził dowódca floty, admirał Boehm.

17 maja
Powrót do Kilonii.

czerwiec
Przejście na Morze Północne, następnie powrót do Kilonii (23 czerwca).

lipiec–sierpień
Krążownik przeprowadzał liczne strzelania artyleryjskie i torpedowe na wodach zachodniego i środkowego Bałtyku. Po powrocie do Kilonii pobrał zapasy paliwa, amunicji, wody słodkiej i prowiantu w związku z przygotowaniami do wojny z Polską.

25 sierpnia
Köln opuścił Kilonię i udał się w rejon Bornholmu, gdzie miała nastąpić koncentracja floty przeznaczonej do blokowania podejść do Zatoki Gdańskiej. Krążownik, jak i pozostałe okręty, podporządkowany został dowódcy Gruppenkommando „Ost", generałowi-admirałowi C. Albrechtowi, mającemu swą siedzibę w Swinemünde (Świnoujście). *Köln* wraz z krążownikami *Leipzig* i *Nürnberg* (flagowy) wszedł w skład sił rozpoznawczych, którymi dowodził wiceadmirał H. Densch.

31 sierpnia
Dwadzieścia minut po północy płynące w zaciemnieniu krążowniki *Köln* i *Königsberg* oraz niszczyciel udające się w kierunku Bornholmu koło latarniowca *Falsterborev* napotkały płynące również w zaciemnieniu trzy niszczyciele, które rozpoznano jako polskie. Były to *Błyskawica*, *Grom* i *Burza* udające się do Wielkiej Brytanii. Na okrętach polskich również zauważono zespół niemiecki, jednak nie zidentyfikowano okrętów. Po minięciu się zespół niemiecki kontynuował swój rejs. Po dołączeniu do zespołu wiceadmirał Denscha, *Köln* patrolował rejon Bornholmu.

1 września
Wybuch wojny z Polską. Po południu *Köln* skierował się z rejonu Bornholmu na Morze Północne przez Kanał Kiloński.

3–18 września
Krążownik brał udział w operacjach stawiania min na wodach Zatoki Niemieckiej — operacja „Weswallsperre".

7–9 październik
Köln wraz z pancernikiem *Gneisenau* i niszczycielami *Friedrich Eckholdt*, *Bernd von Arnim*, *Wilhelm Heindkamp*, *Friedrich Ihn*, *Erich Steinbrick*, *Diether von Roeder*, *Karl Gaster*, *Theodor Riedel* i *Max Schultz* pod ogólnym dowództwem admirała Boehma brał udział w wypadzie na wody Skagerraku celem zwalczania żeglugi alianckiej. Nie napotkano jednak żadnych statków i okrętów nieprzyjacielskich i zespół powrócił do Kilonii.

listopad
Krążownik wziął udział w ćwiczeniach dowodzonych przez dowódcę BdA, kontradmirała Lütjensa, następnie wraz z pancernikiem „Deutschland", krążownikiem *Leipzig* i okrętami 6. Flotylli Torpedowców prowadził tzw. „wojnę handlową" na wodach Skagerraku, której celem było zwalczanie statków alianckich oraz kontrola statków neutralnych w tym rejonie.

12–13 grudnia
Wraz z krążownikami *Leipzig* i *Nürnberg* zajął pozycję w zachodniej części Morza Północnego, ubezpieczając powracającą z operacji stawiania min piątkę niszczycieli. Nad ranem 13 grudnia brytyjski okręt podwodny *Salmon* storpedował i uszkodził krążowniki *Leipzig* i *Nürnberg*. W wyniku tego zdarzenia *Köln* przejął funkcję okrętu flagowego dowódcy BdA, początkowo kontr-, a później wiceadmirała Lütjensa, a następnie kontradmirała Schmundta, i pozostał nim do maja 1940 roku. Po tej operacji krążownik do końca roku nie wychodził już w morze. Podczas Świąt Bożego Narodzenia na pokładzie okrętu gościł zastępca Adolfa Hitlera, Rudolf Hess.

Ujęcie śródokręcia uszkodzonego krążownika *Köln* w Wilhelmshaven.
***Koeln*, midship of the damaged cruiser in Wilhelmshaven.**
(Muzeum Marynarki Wojennej / Polish Navy Museum)

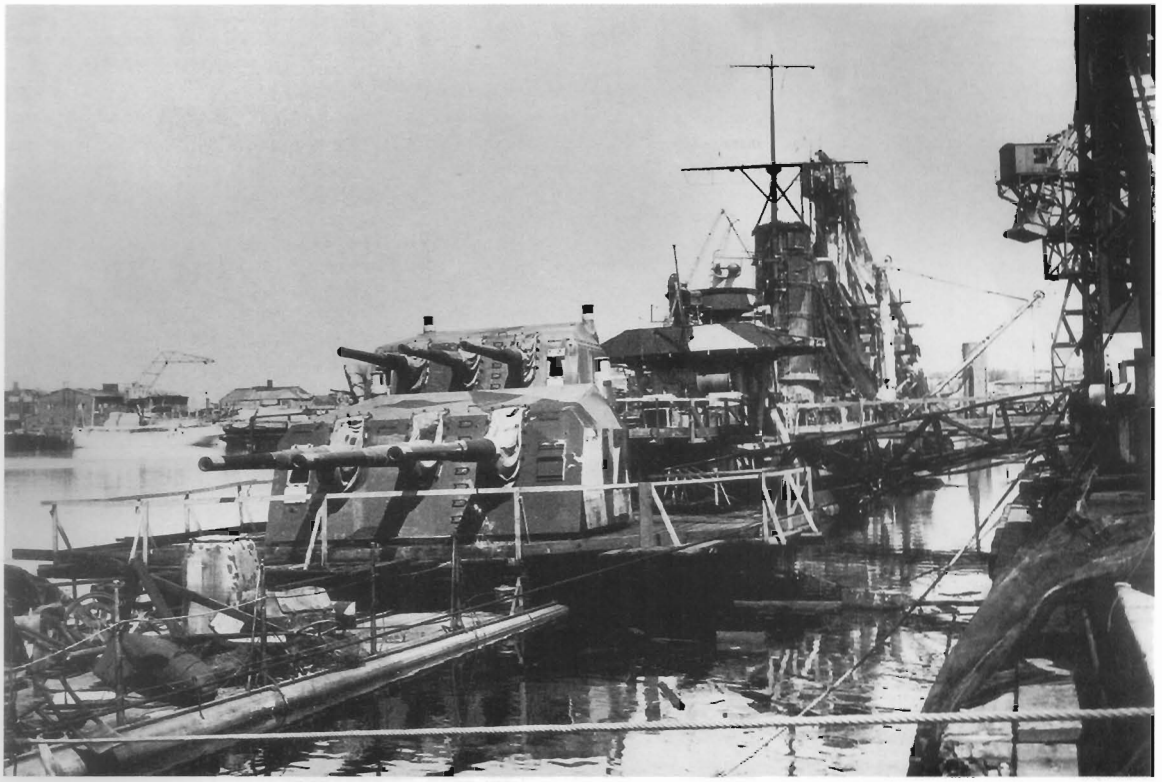

Zatopiony *Köln* w Wilhelmshaven sfotografowany 30 marca 1945 roku.

Sunken wreck of *Koeln*, Wilhelmshaven, 30 of March 1945.

(ze zbiorów S. Breyera / courtesy of S. Breyer)

1940

styczeń–marzec

Bardzo ostra zima (obfite opady śniegu, silny mróz dochodzący do –30°C i zalodzenie) unieruchomiła krążownik w Kilonii. Po ustąpieniu lodów *Köln* przepłynął do Wilhelmshaven, biorąc udział w przygotowaniach do zajęcia Danii i Norwegii (operacja „Weserübung").

Krążownik *Köln* przydzielony został do Grupy 3, której zadaniem było zajęcie norweskiego portu Bergen. W jej skład wchodziły ponadto następujące okręty: krążownik *Königsberg*, szkolny okręt artyleryjski *Bremse*, okręt-baza torpedowców *Carl Peters*, torpedowce *Wolf* i *Leopard* oraz 1. Flotylla Kutrów Torpedowych. Ponadto w skład grupy weszły jednostki pomocnicze: *Schiff* 9 (dawny statek rybacki *Alteland*) i *Schiff* 18 (dawny statek rybacki *Koblenz*). Całością dowodził dowódca BdA, kontradmirał Schmundt.

2 kwietnia

Po otrzymaniu hasła „Weserübung" krążownik zacumował przy nabrzeżu Seydlitzbrücke w Wilhelmshaven, gdzie rozpoczęto załadunek sprzętu wojskowego i oddziałów wojska.

8 kwietnia

Tuż po północy okręt opuścił Wilhelmshaven i obrał kurs na wody norweskie. Od wczesnych godzin rannych osłonę grupy zapewniały samoloty Luftwaffe. Zbliżając się do brzegów Norwegii okręty niemieckie miały dla zmylenia norweskich stacji brzegowych wywiesić banderę brytyjską, a w wypadku zapytania Norwegów o nazwy okrętów podszyć się pod okręty brytyjskie. I tak *Köln* miał „przedstawić się" jako *Cairo*, *Königsberg* jako *Calcutta*, *Bremse* jako *Faulknor* i *Carl Peters* jako *Halycon*.

9 kwietnia

Około godziny 02.00 okręty 3. Grupy podeszły do Korsfjordu i tam idący na przedzie grupy *Köln* został oświetlony przez norweski patrolowiec. Na zapytanie dowódcy patrolowca o przynależność, *Köln* nadał w języku angielskim sygnał podając się za brytyjski krążownik *Cairo* zdążający do Bergen z wizytą. Podstęp się udał i nie niepokojone okręty niemieckie udały się w kierunku Byifjordu, gdzie dotarły o świcie. Tam *Köln*, *Leopard* i *Wolf* zastopowały i rozpoczęto wyokrętowanie części oddziałów 69. dywizji piechoty, które miały uderzyć na baterie Kvarven broniące dostępu do Bergen. O 07.06 artyleria krążownika *Köln* odpowiedziała na ogień norweskiej baterii Sandviken.

Wieczorem *Köln* w eskorcie torpedowców *Leopard* i *Wolf* opuścił Bergen udając się do Wilhelmshaven. W obawie przed lotnictwem brytyjskim dowódca okrętu postanowił przeczekać dzień 10 kwietnia w fiordzie Mauranger.

10 kwietnia

O godzinie 18.43 okręty podniosły kotwicę i obrały kurs na południe.

11 kwietnia

Nad ranem, o godzinie 05.45, spotkanie z niszczycielami *Hermann Schoemann* i *Richard Beitzen* wysłanymi jako dodatkowa eskorta. Po przybyciu do Wilhelmshaven okręt zacumował w basenie Hippera.

maj–czerwiec

Szkolenie załogi na wodach Bałtyku.

26 czerwca–10 sierpnia

Pobyt w stoczni Deutsche Werke w Kilonii, następnie próby postoczniowe i dalsze szkolenie załogi.

19 listopada

Kolejny remont, tym razem w filii stoczni Deutsche Werke w Gotenhafen (Gdynia).

1941

28 marca

Zakończenie pobytu w stoczni — okręt przystosowany został do doświadczeń ze śmigłowcem FL 282 *Kolibri*.

kwiecień–sierpień

Różnego rodzaju próby i doświadczenia ze śmigłowcem na wodach Danziger Bucht (Zatoka Gdańska) i na południowym Bałtyku.

wrzesień

Utworzenie tzw. „Baltenflotte" pod dowództwem wiceadmirała Ciliaxa. W skład zespołu weszły następujące okręty: pancernik *Tirpitz*, krążowniki *Admiral Scheer*, *Nürnberg* i *Köln* oraz trzy niszczyciele i pięć torpedowców. Okręty te miały wspierać siły lądowe w walkach z wojskami radzieckimi. W dniu 23 września zespół opuścił Swinemünde i skierował się na Morze Alandzkie celem uniemożliwienia ewentualnego wyjścia floty radzieckiej z Zatoki Fińskiej. Do bazy w Swinemünde okręty powróciły 29 września.

12–21 października

Köln wspierał ogniem artyleryjskim lądowanie wojsk niemieckich na wyspie Dagö u wybrzeży Estonii. W dniu 13 października krążownik stał się celem nieudanego ataku radzieckiego okrętu podwodnego Szcz 323. Natomiast 14 października *Köln* ostrzeliwał baterie radzieckie na przylądku Ristna.

listopad–grudzień

Postoje w różnych portach na zachodnim Bałtyku

— okręt nie brał udziału w działaniach bojowych. W grudniu przeszedł na Morze Północne.

1942

5 lutego–23 maja
Pobyt w stoczni Kriegsmarine Werft w Wilhelmshaven, dokowanie okrętu, a następnie próby postoczniowe i szkolenie załogi.
lipiec
Köln przeszedł na wody norweskie i początkowo stacjonował w Oslo. 13 lipca szkierami skierował się na północ.
6 sierpnia
Krążownik wpłynął do Narwiku, aby zmienić krążownik *Lützow*.
10 września
Przeszedł do fiordu Alta, gdzie pełnił wraz z innymi okrętami niemieckimi funkcję tzw. floty w gotowości.
grudzień
Po niepowodzeniu operacji „Regenbogen" Hitler wydał rozkaz o wycofaniu ze służby kilku dużych okrętów niemieckich.

1943

luty
Köln wraz z krążownikiem *Admiral Hipper* opuścił Norwegię i udał się do Kilonii.
17 lutego
Okręt wycofano ze służby, a załoga zeszła na ląd. Krążownik zacumowano przy nabrzeżu Blücherbrücke i kadłub zakryto siatką maskującą, co miało zabezpieczyć okręt przed wykryciem podczas nalotów.

Pierwsze prace podczas procesu złomowania okrętu.

Initial ship-breaking works.

(ze zbiorów S. Breyera / courtesy of S. Breyer)

1944

styczeń
Pierwsze grupy marynarzy zaokrętowały się na krążowniku.
marzec
Köln został przeholowany z Kilonii do stoczni F. Schichau'a w Königsbergu.
1 kwietnia
Ponowne wcielenie krążownika do służby.
1 września
Zakończenie pobytu w stoczni. Krążownik służył jako okręt szkolny kadetów odbywając ćwiczebne rejsy w rejonie Bałtyku.
11 października
W Swinemünde na pokład załadowano 90 min i *Köln* w eskorcie niszczycieli *Richard Beitzen* i *Friedrich Ihn* przeszedł na wody norweskie. Tam przebywał w dyspozycji tzw. grupy bojowej (Kampfgruppe), gotowy do operacji minowych.
listopad
W połowie miesiąca na krążowniku zaokrętował się dowódca niszczycieli (FdZ), kontradmirał Kreisch. *Köln* wspólnie z krążownikiem *Emden* odbywał ćwiczenia na wodach fiordu Oslo. Okręt często zmieniał miejsca postoju ze względu na coraz częstsze zagrożenie nalotami samolotów alianckich. Podczas jednego z rejsów krążownik otarł się o skaliste dno fiordu i musiał być wydokowany w Oslo.
13 grudnia
Krążownik przetrwał ciężki nalot bombowców RAF-u na Oslo (około 80 samolotów typu *Beaufighter*).
15 grudnia
Dowódca FdZ opuścił okręt.
31 grudnia
Kolejny nalot samolotów typu *Lancaster* na Oslo spowodował, że *Köln* odniósł liczne uszkodzenia od odłamków — głównie ucierpiała siłownia.

1945

styczeń
Ponieważ usunięcie uszkodzeń w Oslo było niemożliwe, krążownik odesłany został do Kilonii, skąd po krótkim postoju udał się do Wilhelmshaven. Podczas rejsu do Wilhelmshaven 9 stycznia *Köln* na wysokości Wangerooge nad rzeką Jade szczęśliwie uniknął trafień podczas nalotu samolotów brytyjskich.
14 stycznia
Okręt skierowano do stoczni marynarki wojennej.
luty
Prace na okręcie posuwały się bardzo powoli na skutek częstych alarmów lotniczych i braku fachowców, a także braków w zaopatrzeniu w materiały.
30 marca
Podczas nalotu samolotów US Air Force na bazę i stocznię *Köln* otrzymał bezpośrednie trafienia bombami (pomiędzy przedziałami VI a VIII) i osiadł na równej stępce w basenie budowlanym (Bauhafen) stoczni — nadbudówki i wieże artyleryjskie wystawały ponad poziom wody w basenie. Wieże artylerii głównej zasilane z lądu mogły nadal prowadzić ogień.
5 kwietnia
Okręt oficjalnie wycofano ze służby.
6 maj
Tuż przed zajęciem Wilhelmshaven przez wojska kanadyjskie i polskie krążownik został wysadzony w powietrze przez własną załogę.

1946

Początek rozbiórki wraku okrętu.

1956

wrzesień
Podczas odbudowy terenów dzisiejszego arsenału w Wilhelmshaven podniesiono z dna ostatnie fragmentu okrętu.

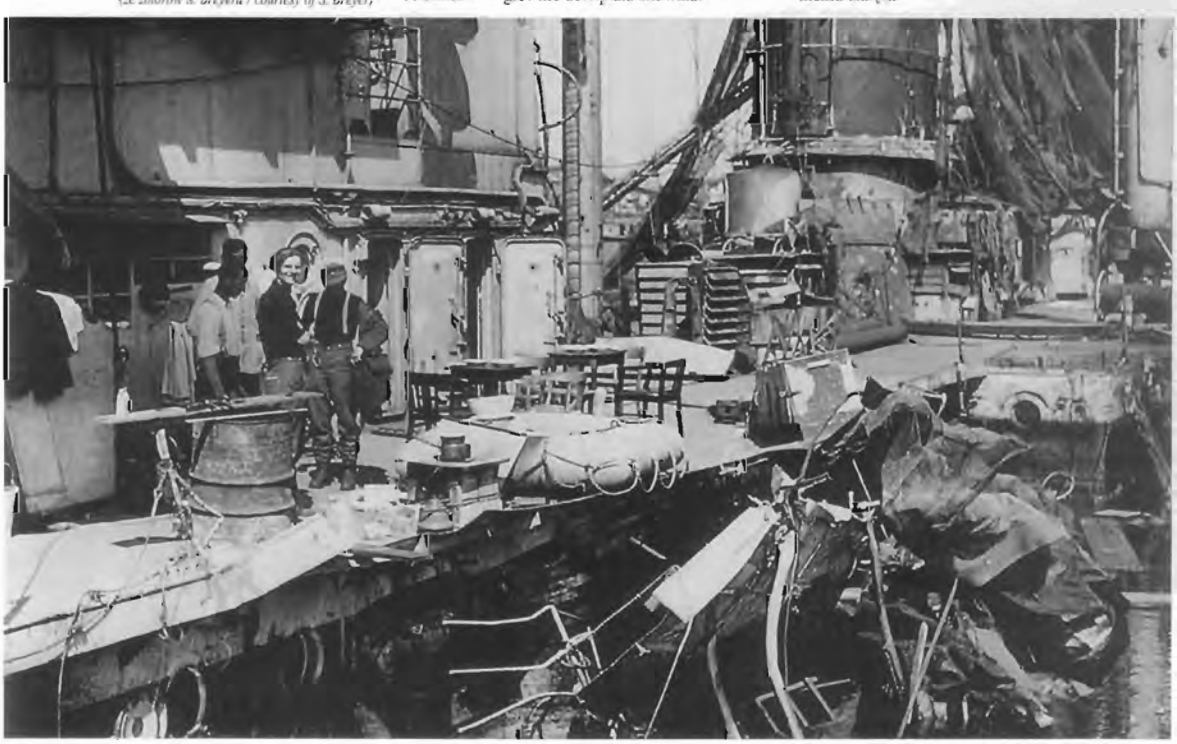

Literatura

Breyer S., Koop G., Von der „Emden" zur „Tirpitz", Bernard & Graefe Verlag, Bonn 1991.

Breyer S., Koop G., Die Deutsche Kriegsmarine 1935–1945 Band IV, Podzun-Pallas Verlag, 1988.

Breyer S., Die K–Kreuzer (I), Band 11, Podzun-Pallas Verlag, 1990.

Breyer S., Die K–Kreuzer (II), Band 13, Podzun-Pallas Verlag, 1990.

Conway's All The World's Fighting Ships 1906–1921, Conway Martime Press, London 1985.

Conway's All The World's Fighting Ships 1922–1947, Conway Martime Press, London 1988.

Evers H., Kriegschiffbau

Gröner E., Die deutschen Kriegschiffe, Band 1., Bernard & Graefe Verlag, Bonn 1966.

Gröner E., Die deutschen Kriegschiffe, Band 8., Bernard & Graefe Verlag, Bonn 1994.

Janes' Fighting Ships 1929.

Koop. G, Schmolke K., Vom orginal zum Modell Die leichten Kreuzer der Königsberg-Klasse, Bernard & Graefe Verlag, Bonn 1993.

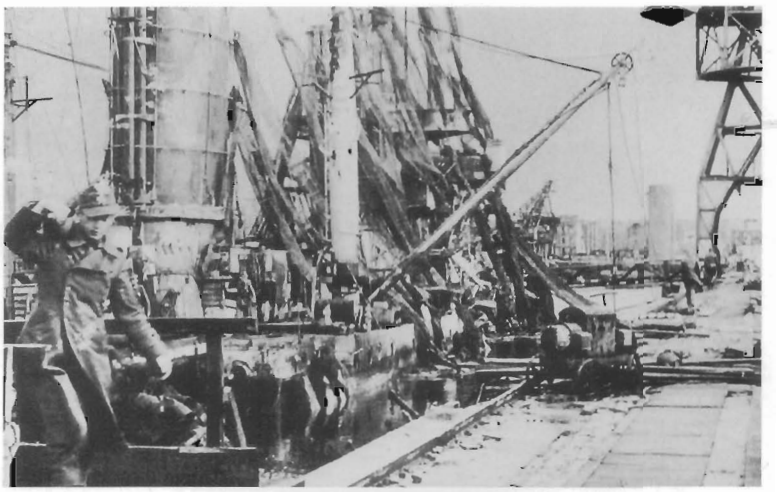

Śródokręcie uszkodzonego *Kölna*, Wilhelmshaven.

***Koeln*'s damaged midship, Wilhelmshaven.**

(ze zbiorów M. Cieślaka / courtesy of M. Cieślak)

Ostatnie wydobyte z dna basenu stoczni Wilhelmshaven fragmenty krążownika *Köln*.

Last pieces of the cruiser *Koeln* taken out of the Wilhelmshaven wet dock.

(ze zbiorów M. Cieślaka / courtesy of M. Cieślak)

Przypisy

[1] Był to trzeci okręt o tej nazwie w historii niemieckiej marynarki wojennej. Pierwszy *Karlsruhe* zwodowany został 11 listopada 1912 roku w stoczni Germaniawerft w Kilonii. W służbie od 15 stycznia 1914 roku. Wyporność — 4900/6191 ton, długość — 142,2 m, szerokość — 13,7 m, zanurzenie — 6,2 m. Moc maszyn — 37.885 KM, prędkość — 28,5 w.

Uzbrojenie: 12 dział kalibru 10,5 cm, dwie wyrzutnie torped 500 mm. Załoga: 18 oficerów i 355 marynarzy. Podczas swej korsarskiej działalności zatopił 17 statków o łącznym tonażu 76.609 t. Zatonął 4 listopada 1914 roku na skutek wewnętrznej eksplozji w pozycji 11°07'N, 55°25'W.

Drugi okręt o tej nazwie zwodowano 31 stycznia 1916 roku w stoczni Kaiserliche Werft w Kilonii. W służbie od 15 listopada 1916 roku.

Wyporność — 5440 t, długość — 151,4 m, szerokość — 14,2 m, zanurzenie — 6,32 m. Moc maszyn — 45.900 KM, prędkość — 27,8 w.

Uzbrojenie: osiem dział 15 cm, dwa działa 8,8 cm plot., cztery wyrzutnie torped 500 mm. Załoga: 17 oficerów i 458 marynarzy. Samozatopiony w Scapa Flow 21 czerwca 1919 roku.

[2] Krążownik *Königsberg* był trzecim okrętem o tej nazwie w historii niemieckiej marynarki wojennej. Pierwszy krążownik o tej nazwie zwodowany został 12 grudnia 1905 roku w stoczni Kaiserliche Werft w Kilonii. W służbie od 06 kwietnia 1907 roku. Wyporność — 3390/3814 ton; długość — 142,2 m, szerokość — 13,7 m, zanurzenie — 6,2 m. Moc maszyn — 37.885 KM, prędkość — 28,5 w. Uzbrojenie: 12 dział 10,5 cm, dwie wyrzutnie torped 500 mm. Załoga: 18 oficerów i 355 marynarzy. Z chwilą wybuchu I WŚ działał na wodach Wschodniej Afryki. Tam 19 września 1914 roku zatopił brytyjski krążownik *Pegasus*. Zablokowany w ujściu rzeki Rufidżi i odcięty od możliwości zaopatrzenia, po ciężkich ostrzeliwaniach przez monitory brytyjskie 11 lipca 1915 roku wysadzony w powietrze przez własną załogę. Wrak złomowany w latach 1962–63.

Drugi *Königsberg* zwodowany został 18 grudnia 1915 roku w stoczni AG Weser, Bremen. W służbie od 12 sierpnia 1916 roku.

Wyporność — 5440/7125 ton; długość — 151,4 m, szerokość — 14,3 m, zanurzenie — 6,32 m. Moc maszyn — 45.900 KM, prędkość — 27,8 w. Uzbrojenie: osiem dział 15 cm, dwa działa 8,8 cm plot., cztery wyrzutnie torped 500 mm. Załoga: 17 oficerów i 458 marynarzy. Działał na Bałtyku i Morzu Północnym. Przekazany Francji podniósł 6 października 1920 roku banderę Marine Nationale, nazwany *Metz*. Wycofany do rezerwy w 1928 roku. Złomowany w Bremie w 1936 roku.

[3] Pierwszy krążownik o nazwie *Cöln* zwodowany został 5 czerwca 1908 roku w stoczni Germaniawerft w Kilonii. Do służby wszedł 16 czerwca 1911 roku. Wyporność — 4362/4864 t.; długość — 130,5 m, szerokość — 14,0 m, zanurzenie — 5,73 m. Moc maszyn 29.036 KM, prędkość — 26,8 w. Uzbrojenie: 12 dział 10,5 cm, cztery działa 5,2 cm, dwie wyrzutnie torped 450 mm. Załoga: 18 oficerów i 349 marynarzy. Zatopiony 28 sierpnia 1914 roku na Morzu Północnym przez brytyjskie krążowniki liniowe. Drugi *Cöln* zwodowany został 5 października 1916 roku w stoczni Blohm & Voss w Hamburgu. W służbie od 17 stycznia 1918 roku. Wyporność — 5620/7486 t; długość — 155,5 m, szerokość — 14,2 m, zanurzenie — 6,43 m. Moc maszyn 48.708 KM, prędkość — 29,3 w. Uzbrojenie: osiem dział 15 cm, trzy działa 8,8 cm, cztery wyrzutnie torped 600 mm. Załoga: 17 oficerów i 542 marynarzy. Samozatopiony 21 czerwca 1919 roku przez własną załogę w Scapa Flow. Podniesiony i złomowany w 1920 roku.

Specjalności oraz otoczka czapki z jednego z marynarzy służącego na krążowniku typu K

Type K cruiser crew badges

Zbiory archiwalne Wojciecha Malskiego

ISBN 83-7237-104-0

Königsberg — prawa burta, 1939 rok
skala 1 : 700

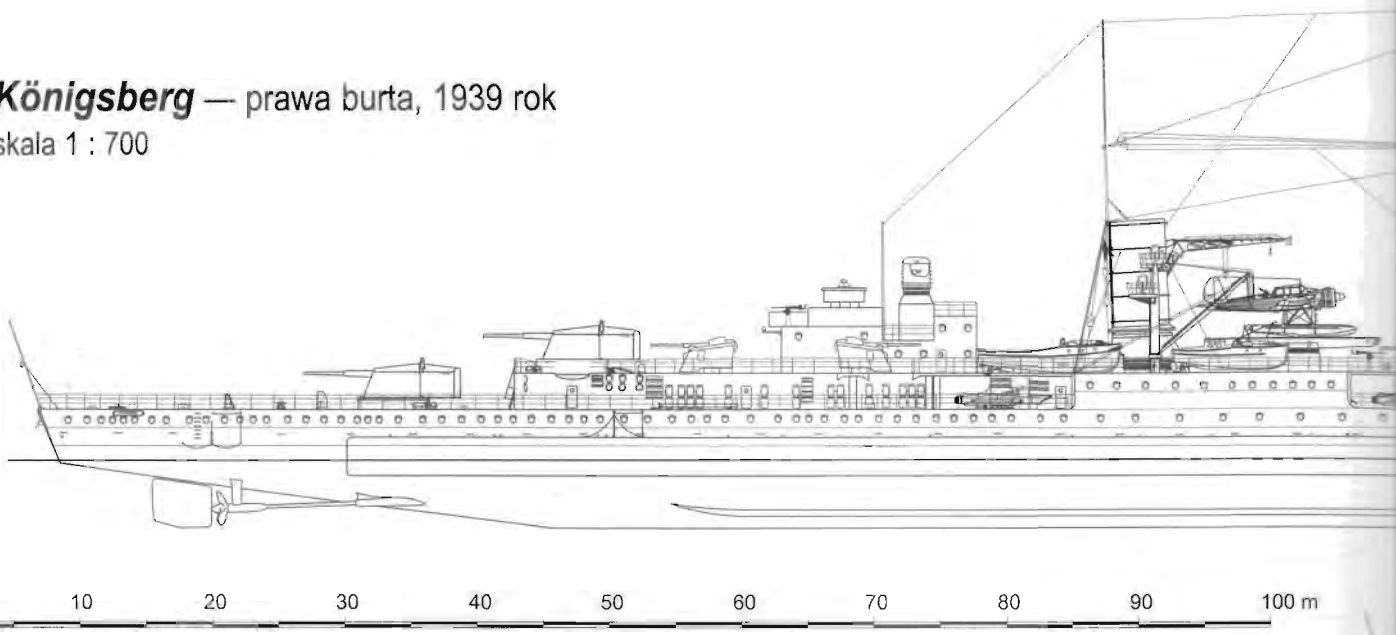

0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 m

Karlsruhe — prawa burta, 1939 rok
skala 1 : 700

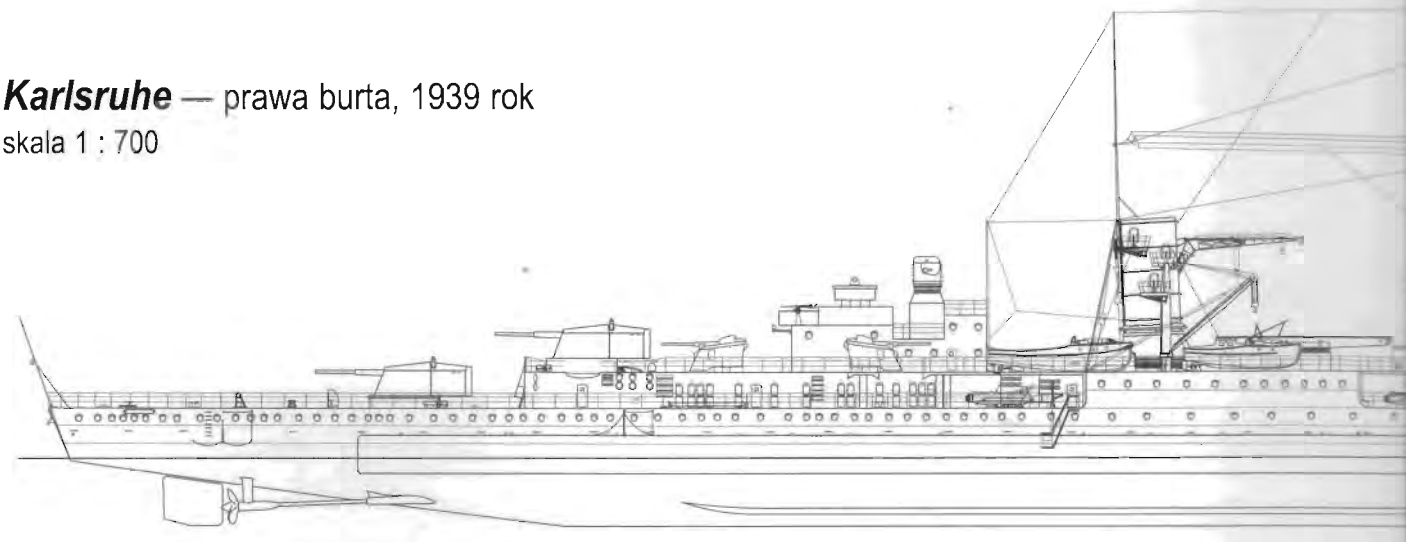

0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 m

Karlsruhe — prawa burta, 1939/40 rok

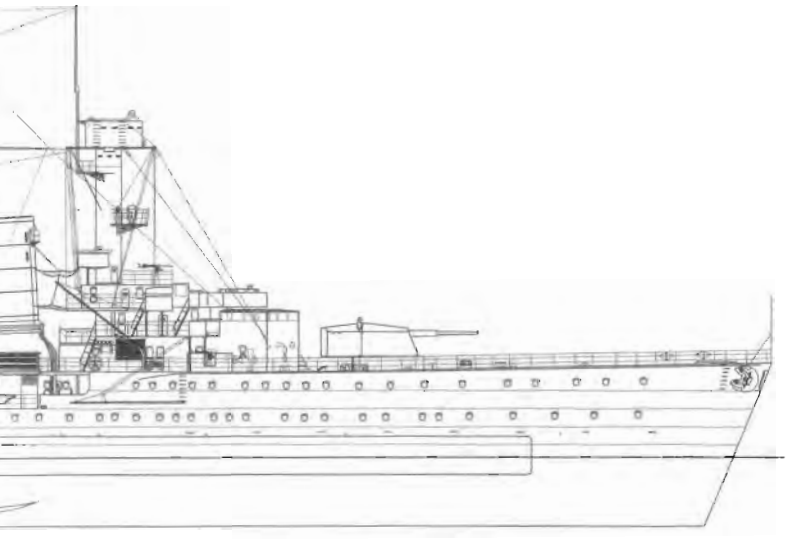

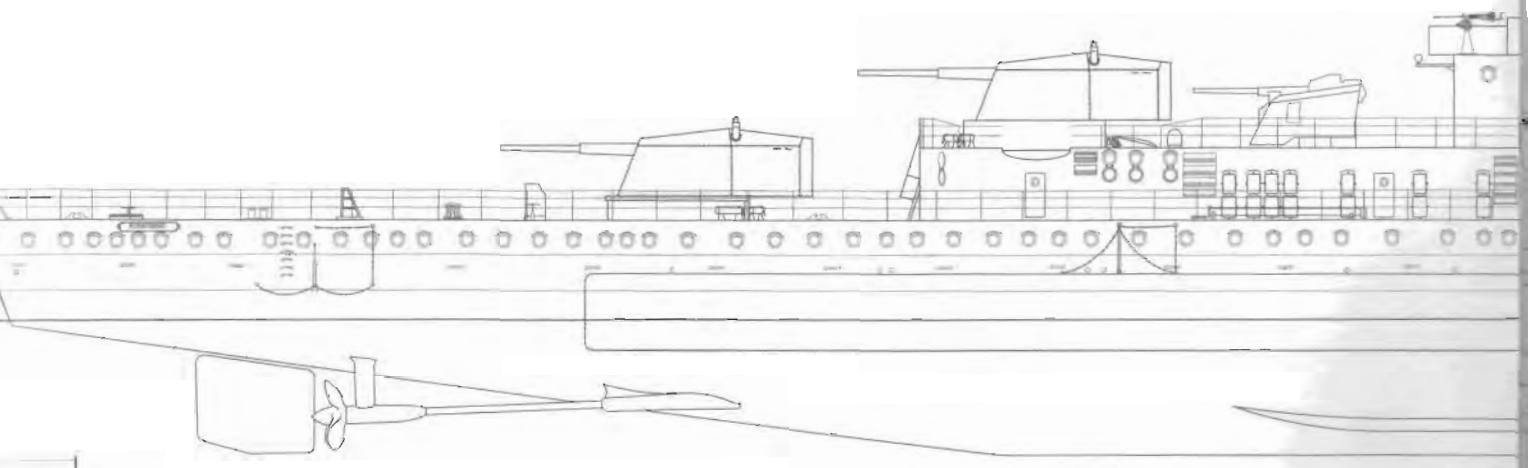

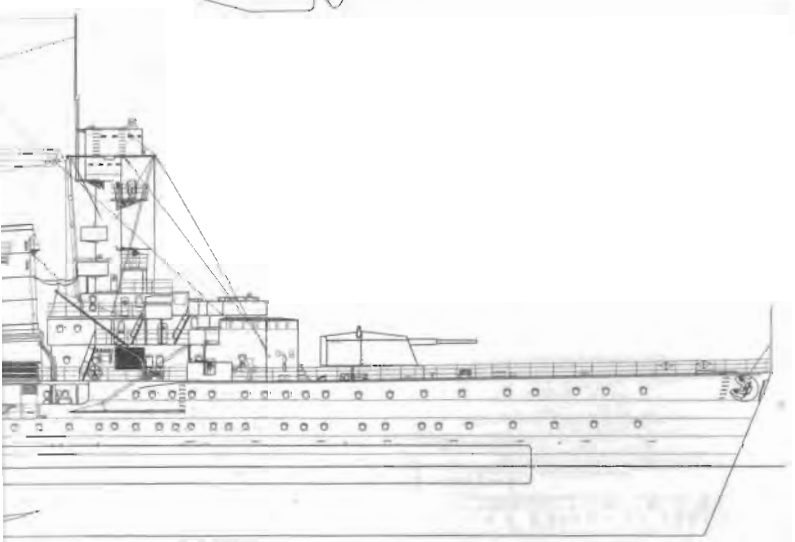

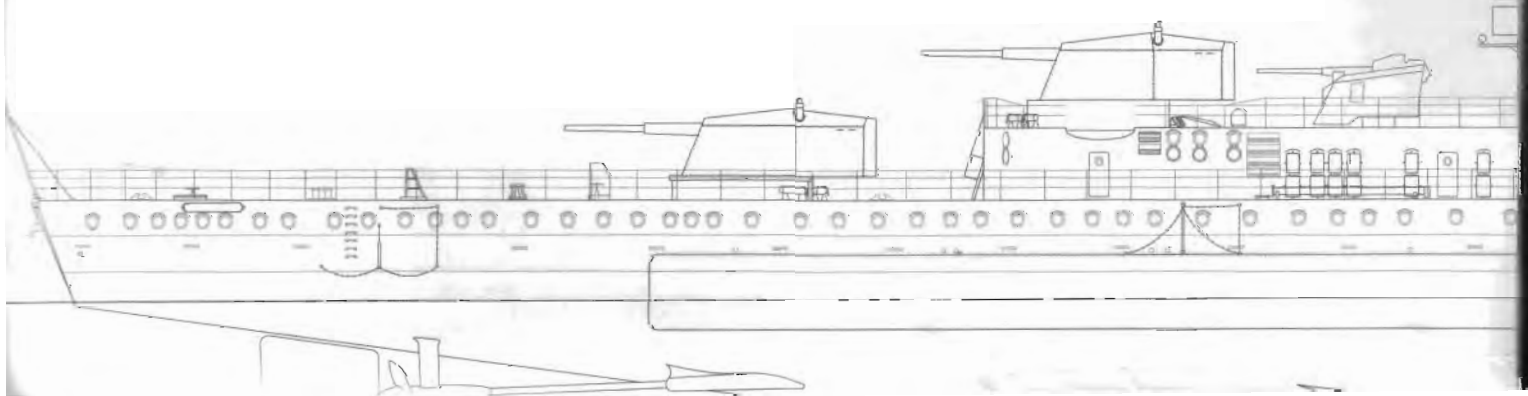

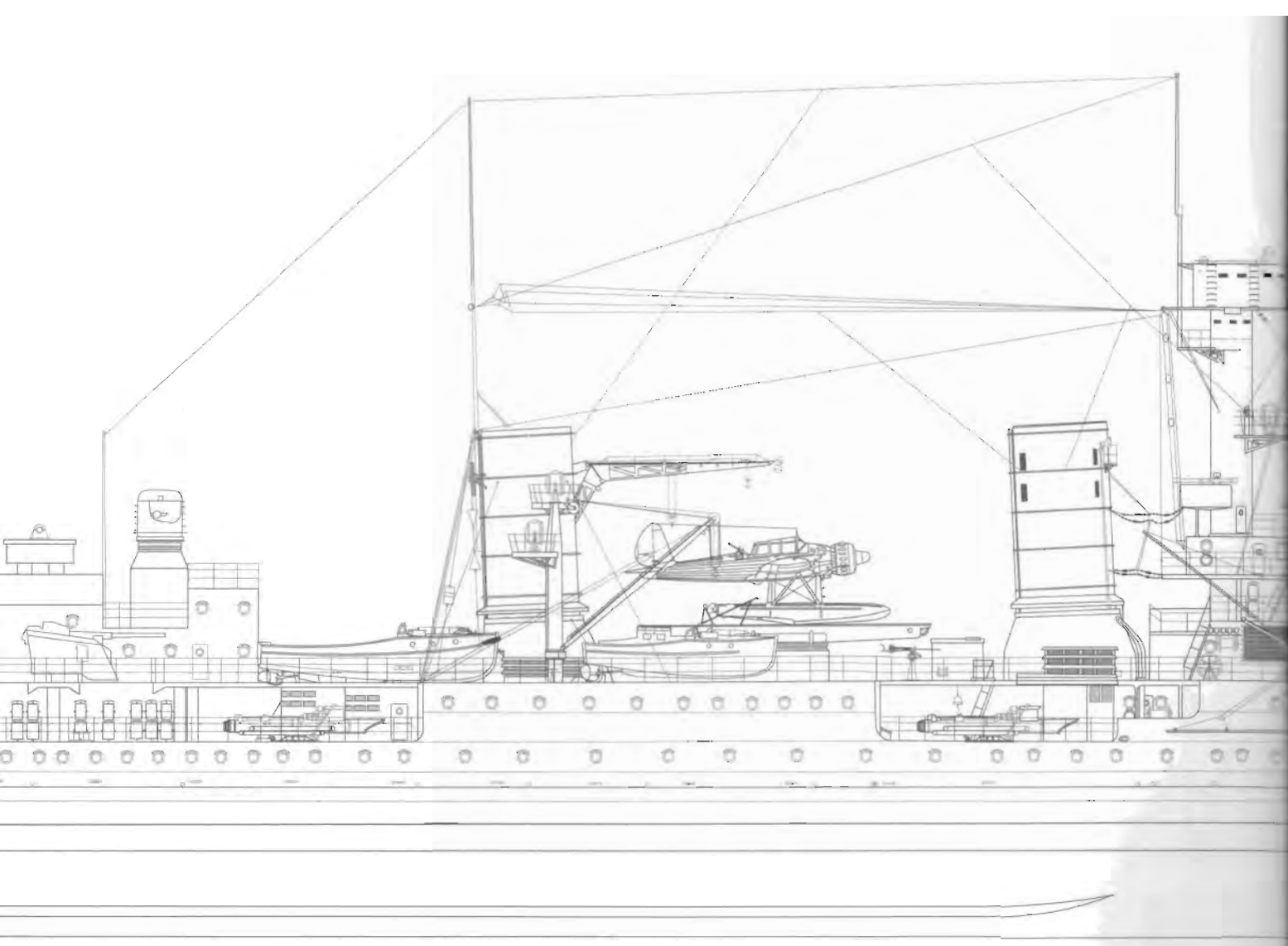

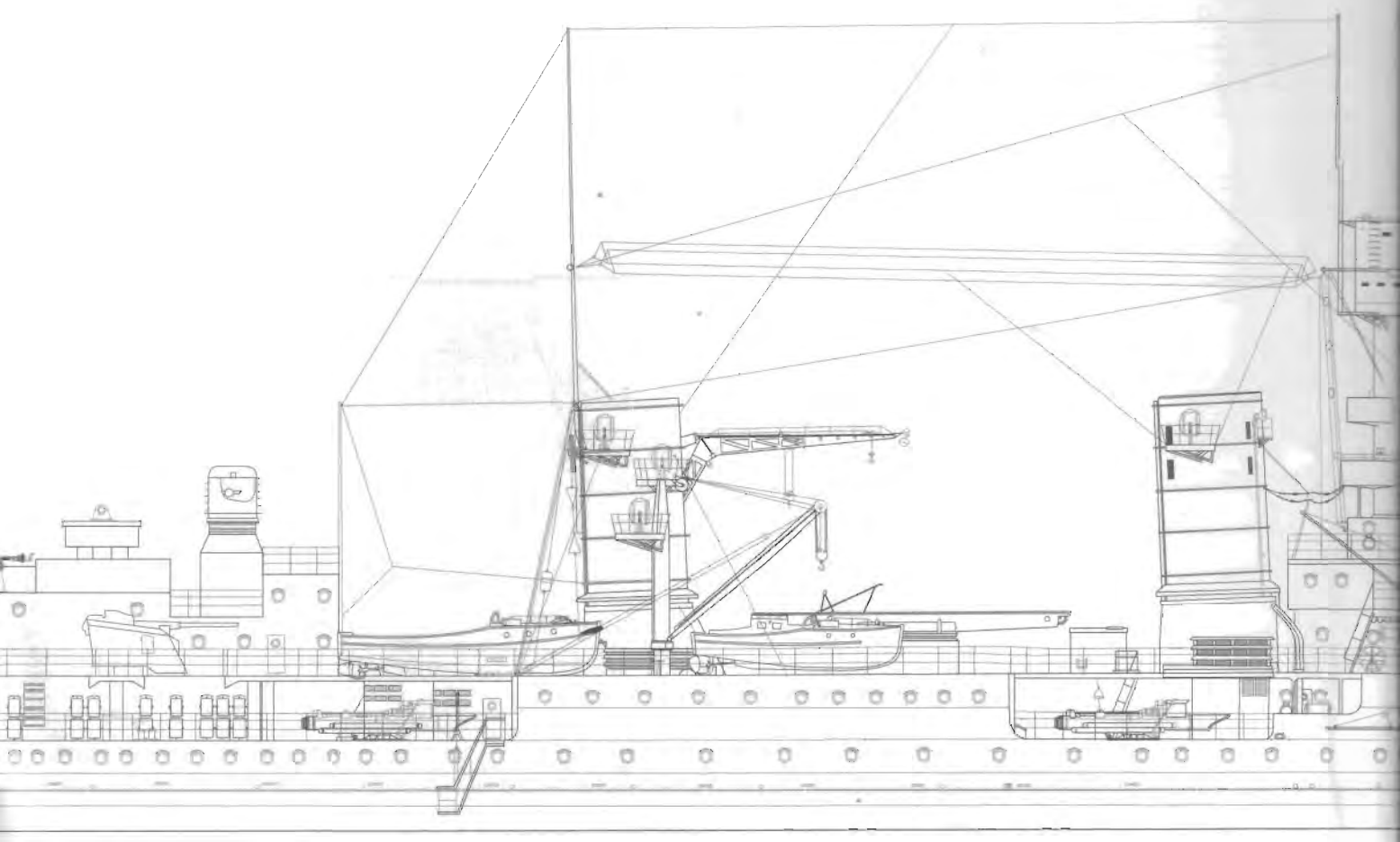

Königsberg — prawa burta, 1939 rok
skala 1 : 350

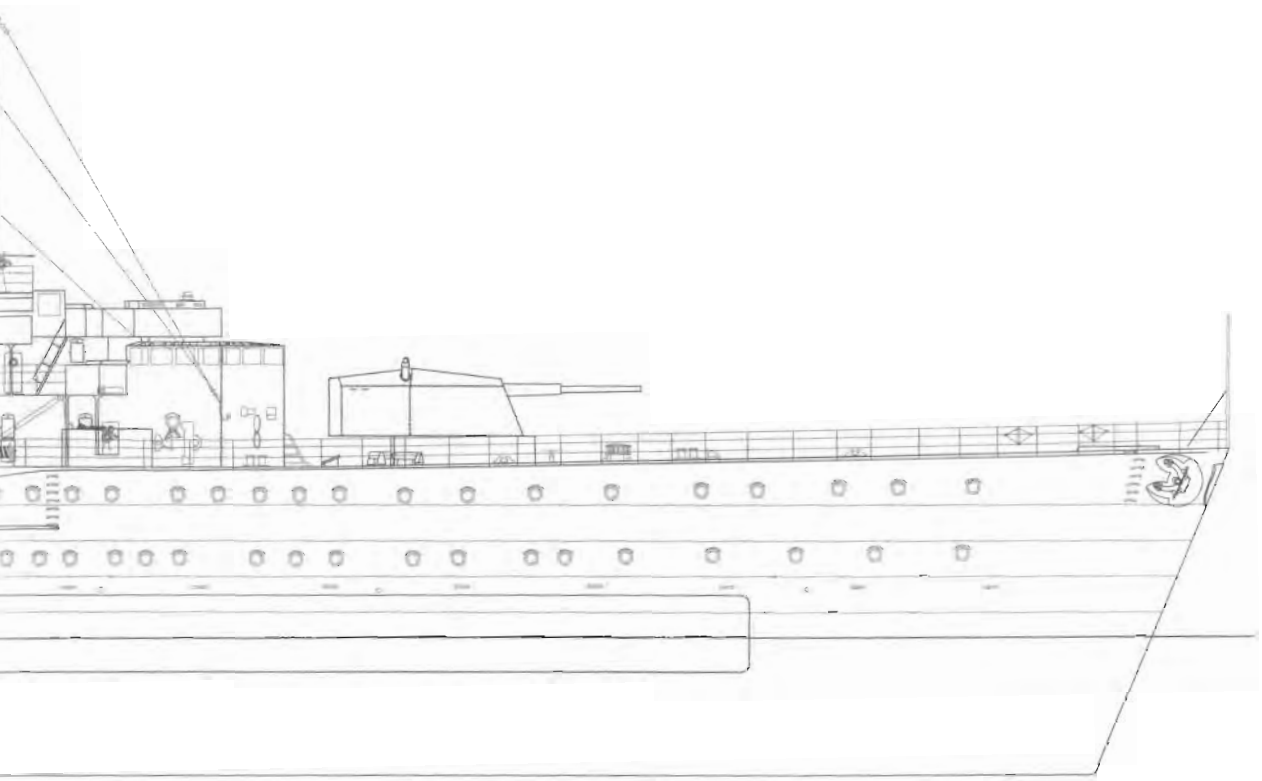

Karlsruhe — prawa burta, 1939 rok
skala 1 : 350

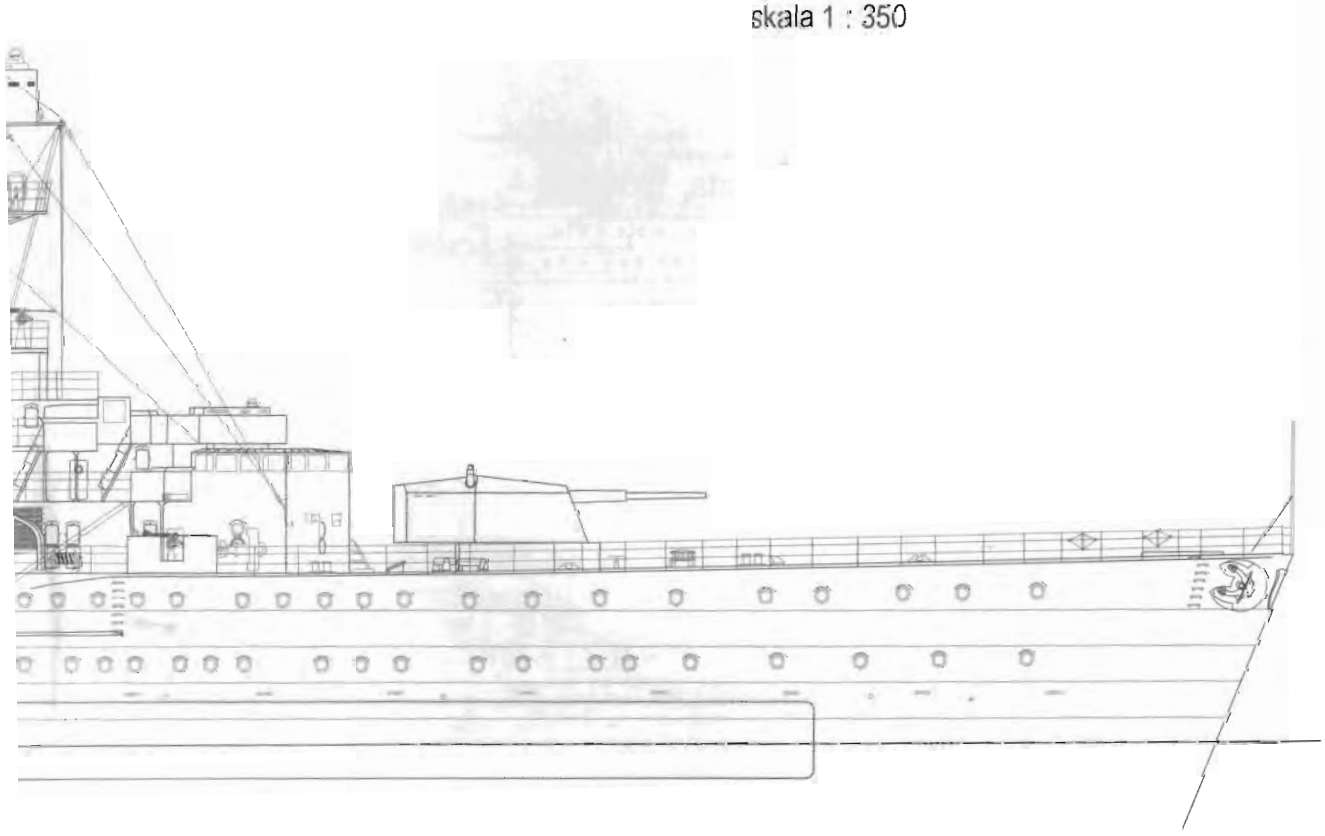

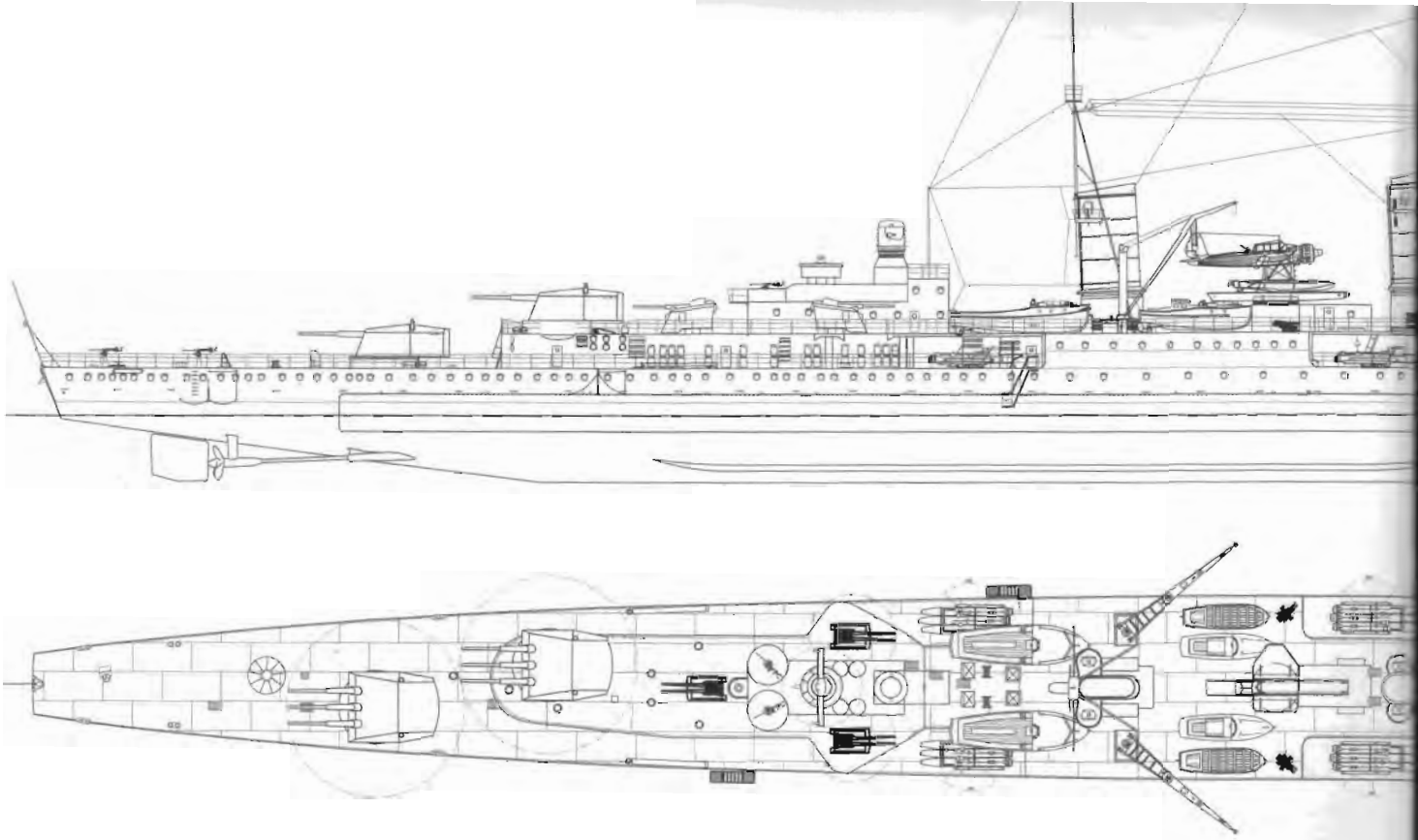

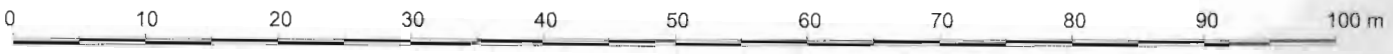

Rysował: Tadeusz Skwiot © 2001/02

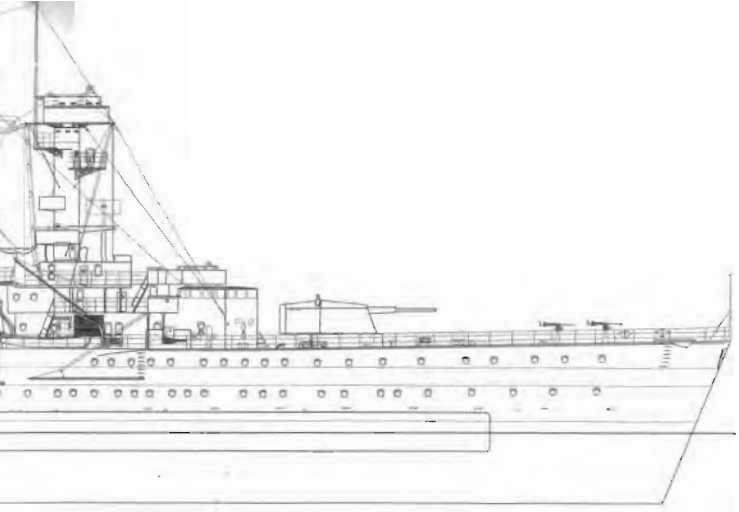

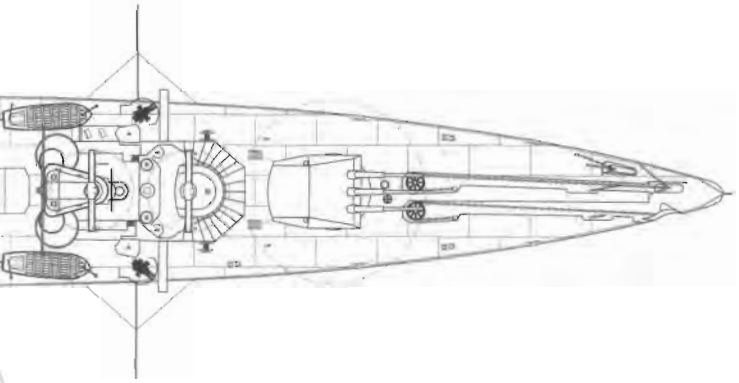

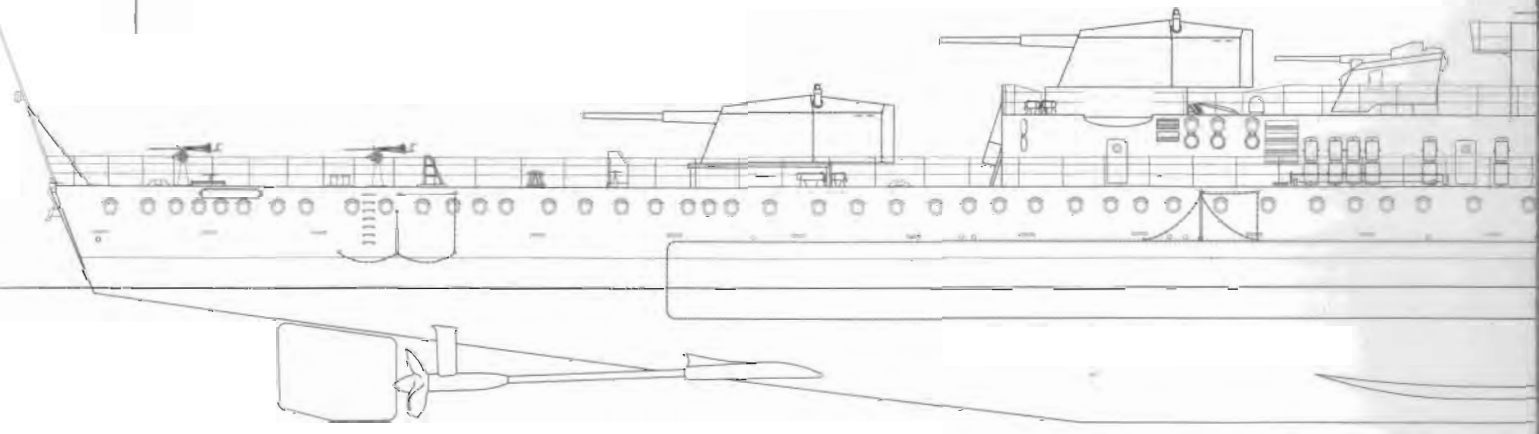

0
10
20
30
40

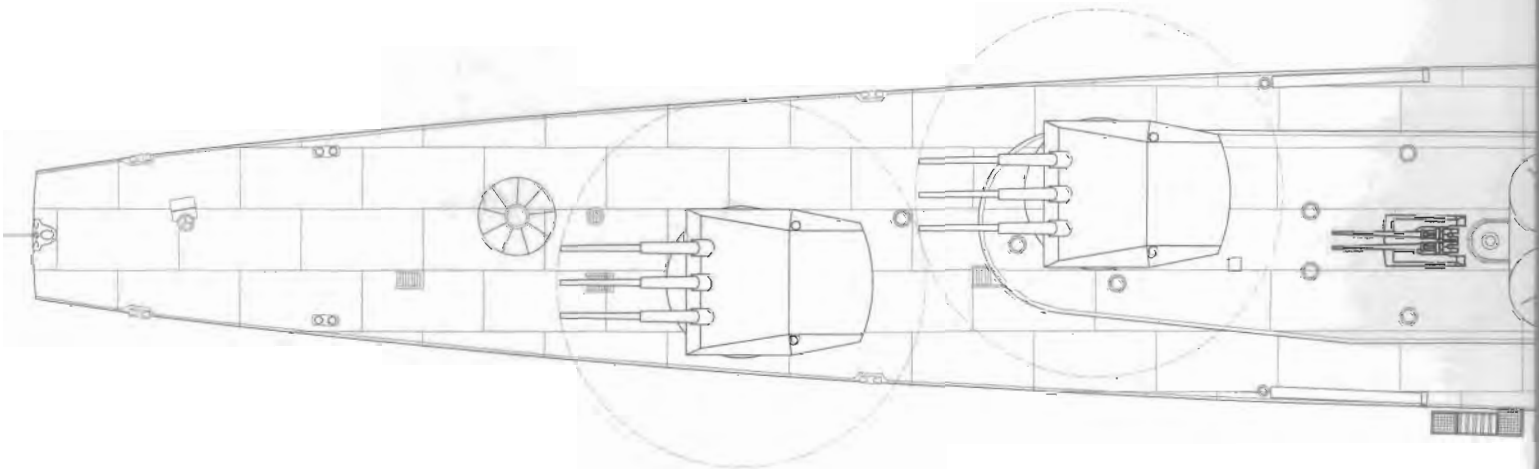

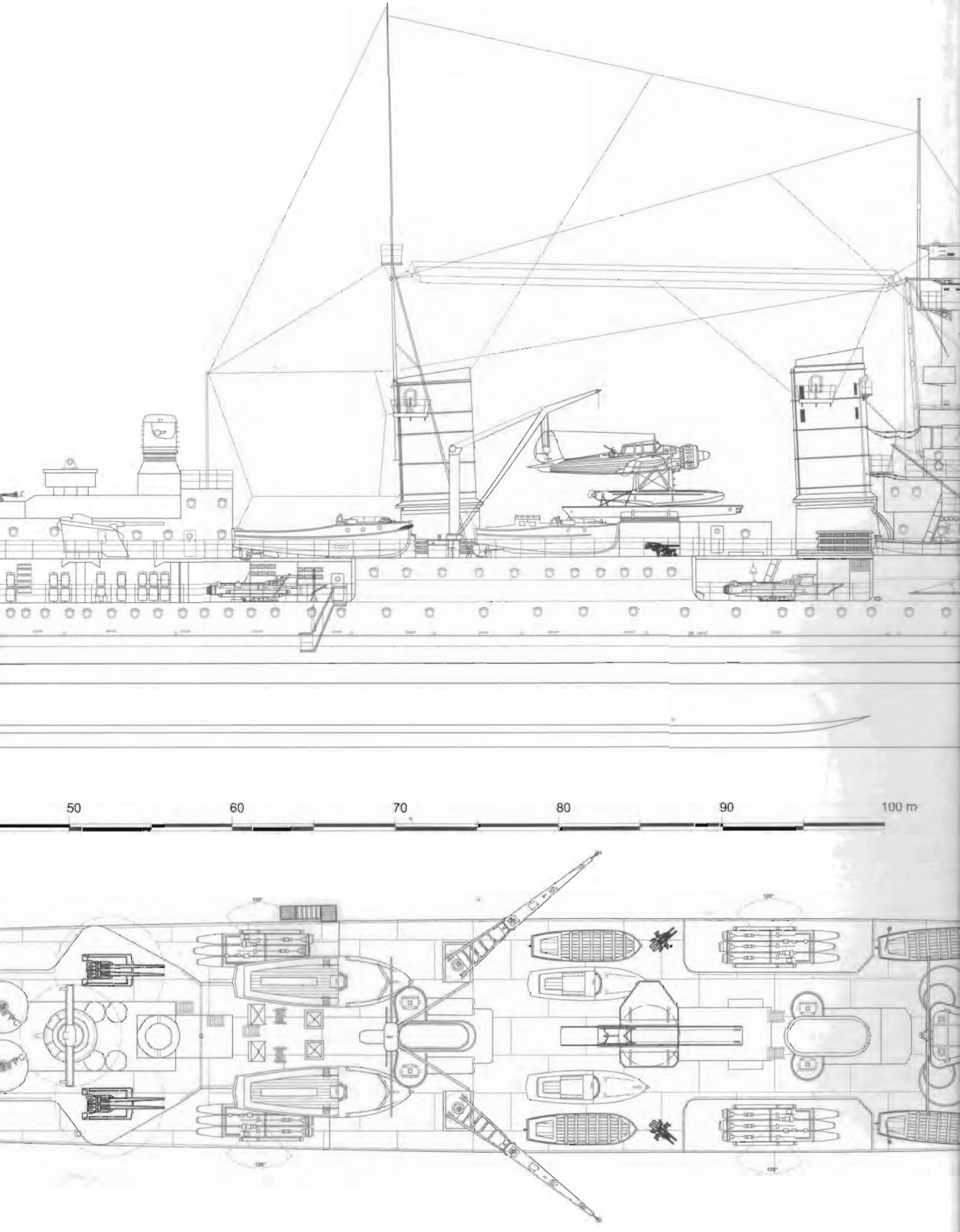
50
60
70
80
90
100 m

Karlsruhe — prawa burta, 1939/40 rok
skala 1 : 350

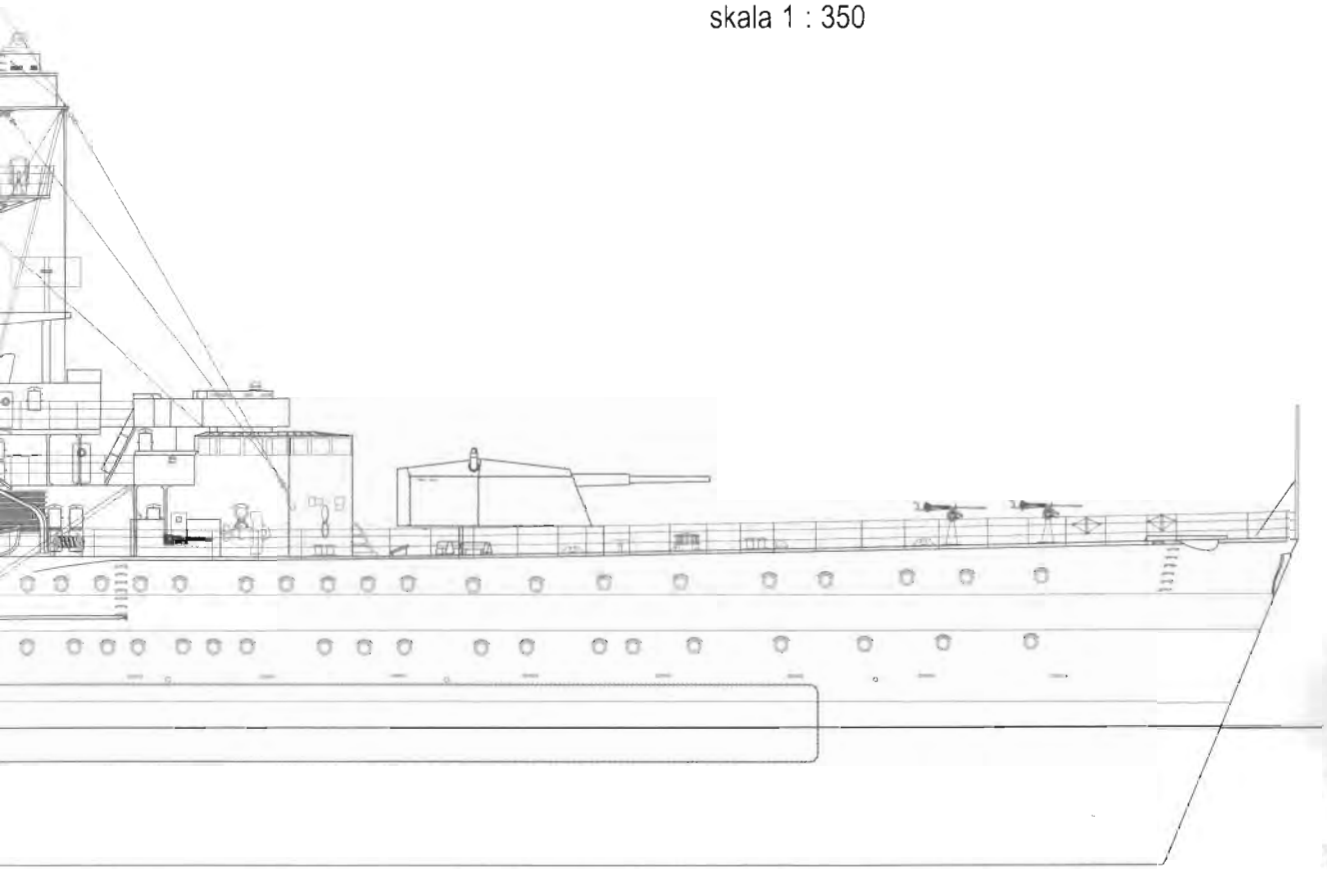

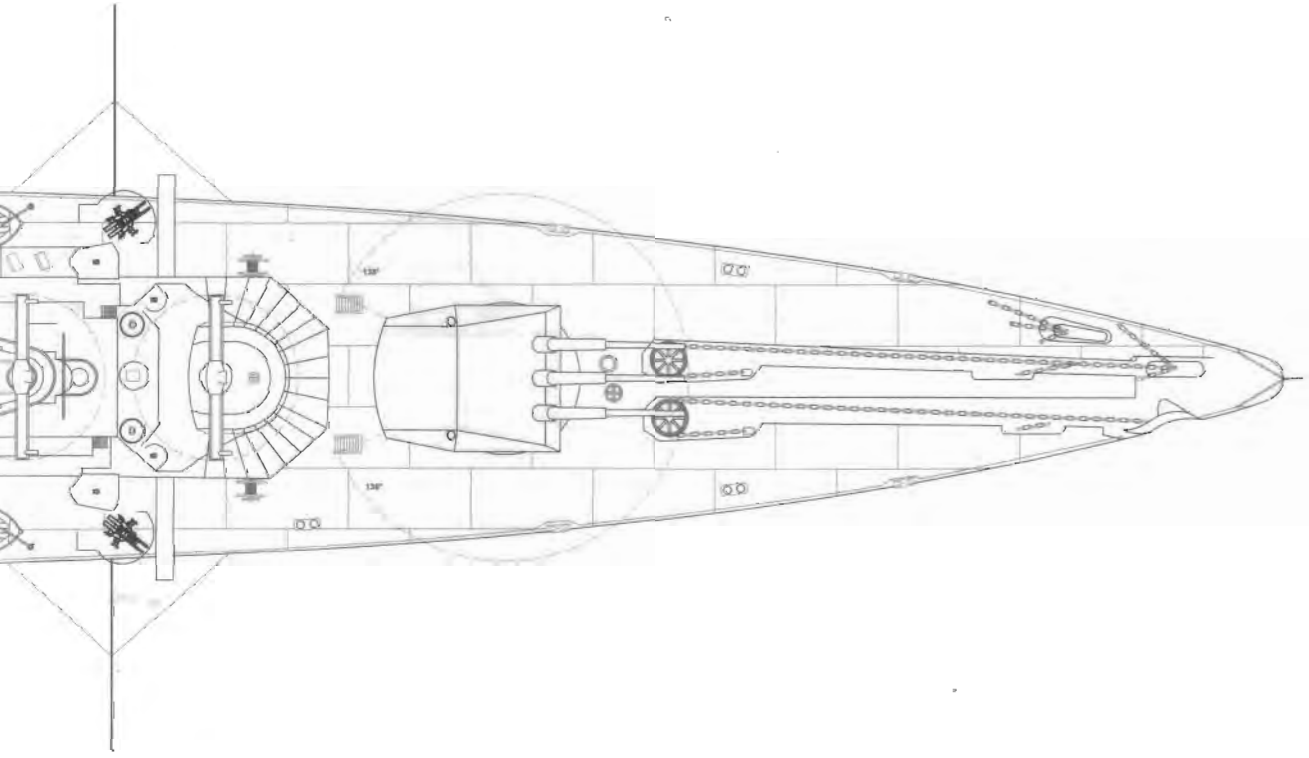

Köln — lewa burta, 1934/35 rok
skala 1 : 700

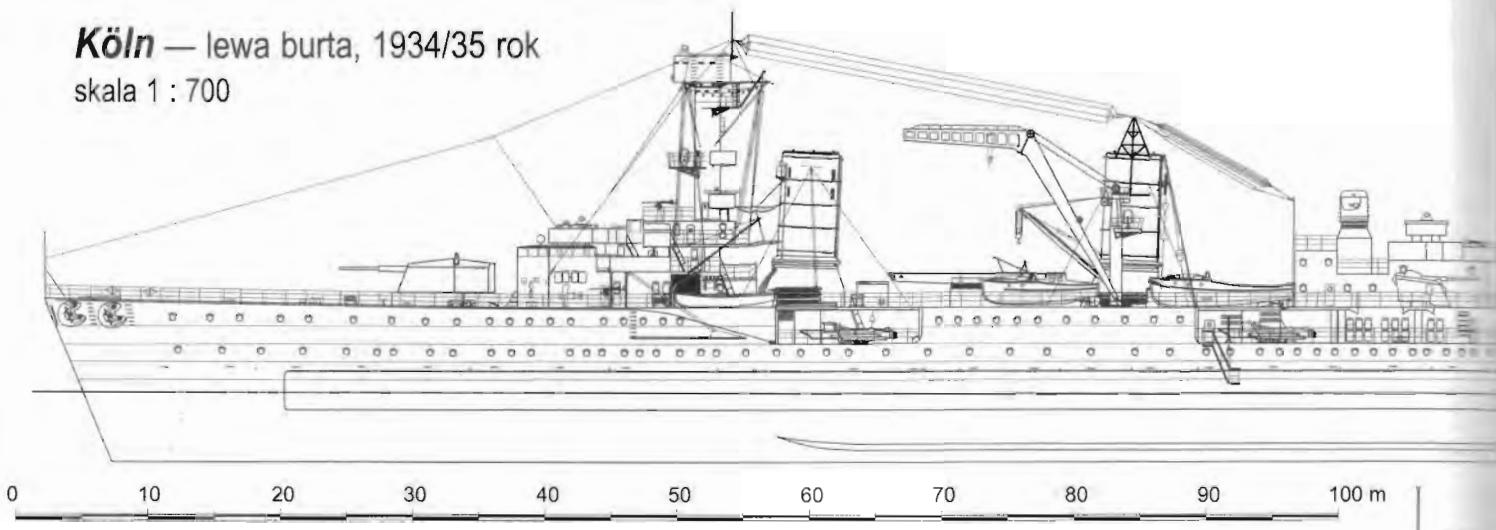

Köln — lewa burta, 1934/35 rok
skala 1 : 350

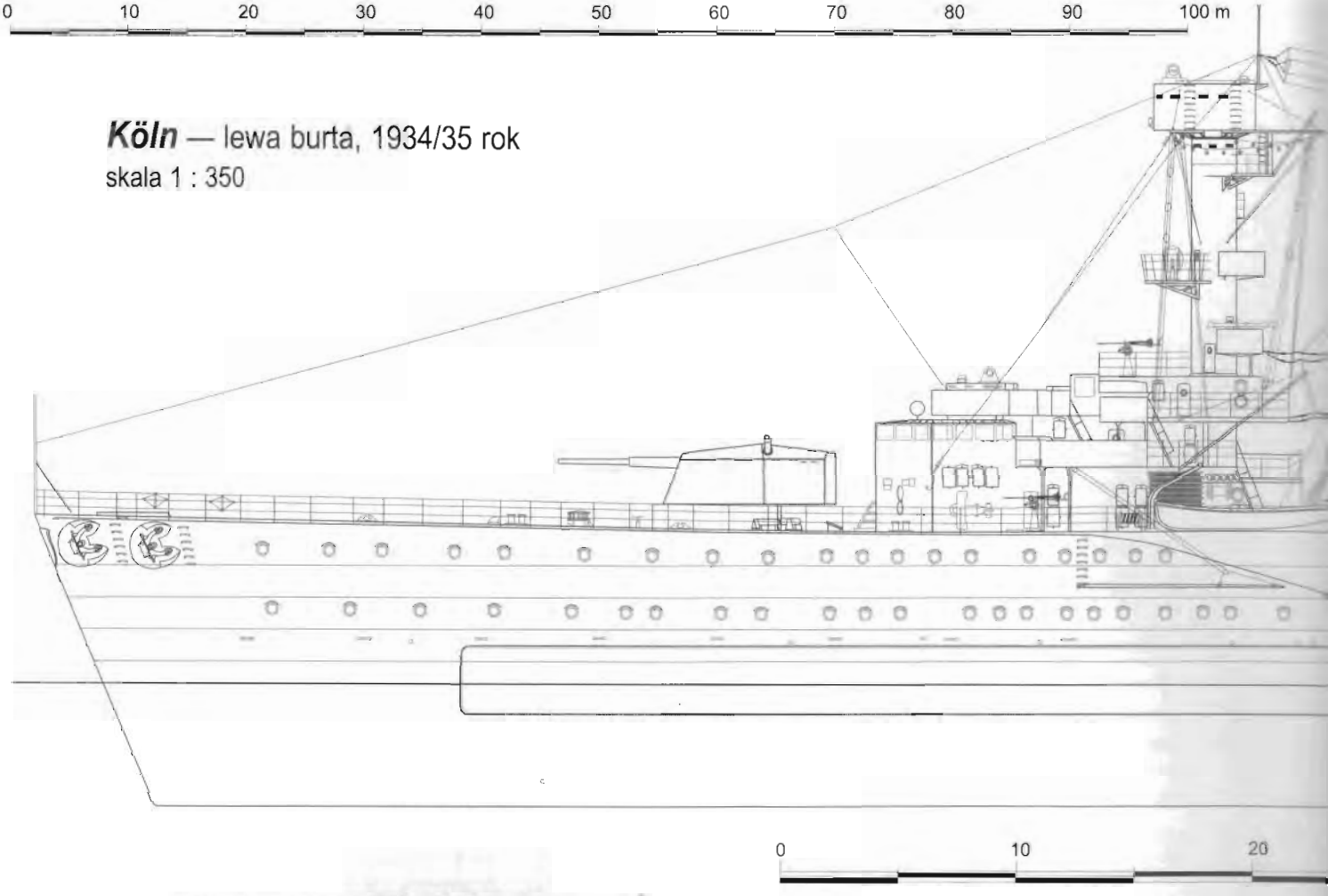

Königsberg, Karlsruhe — lewa burta, 1930 rok
skala 1 : 700

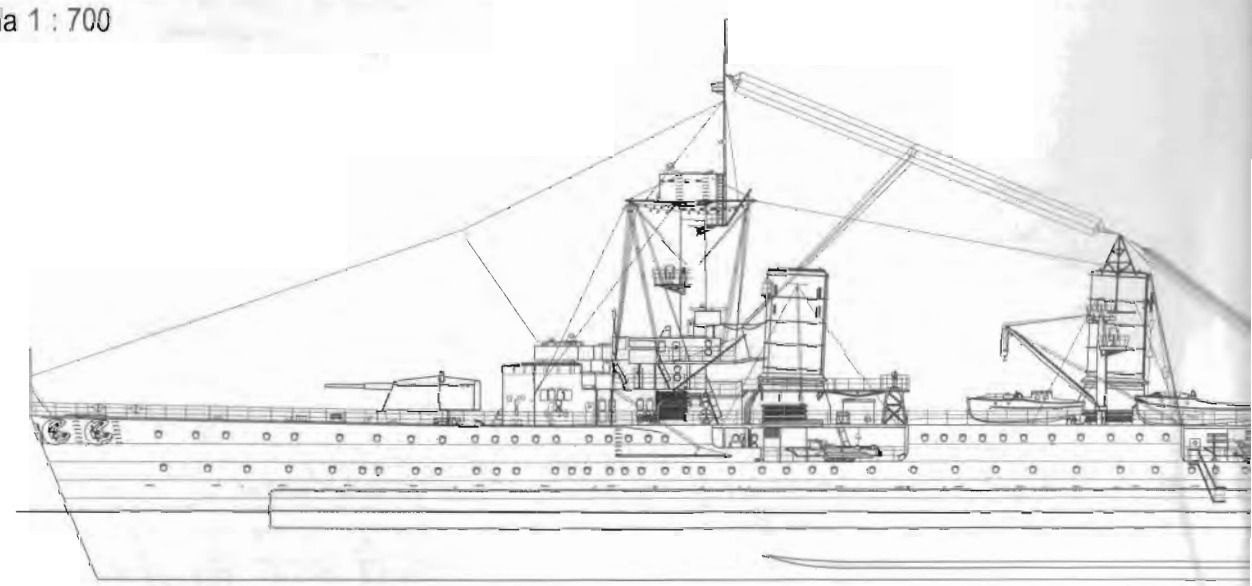

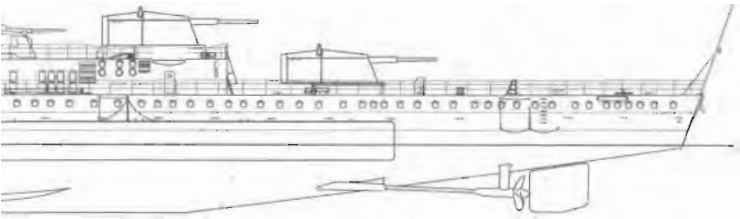

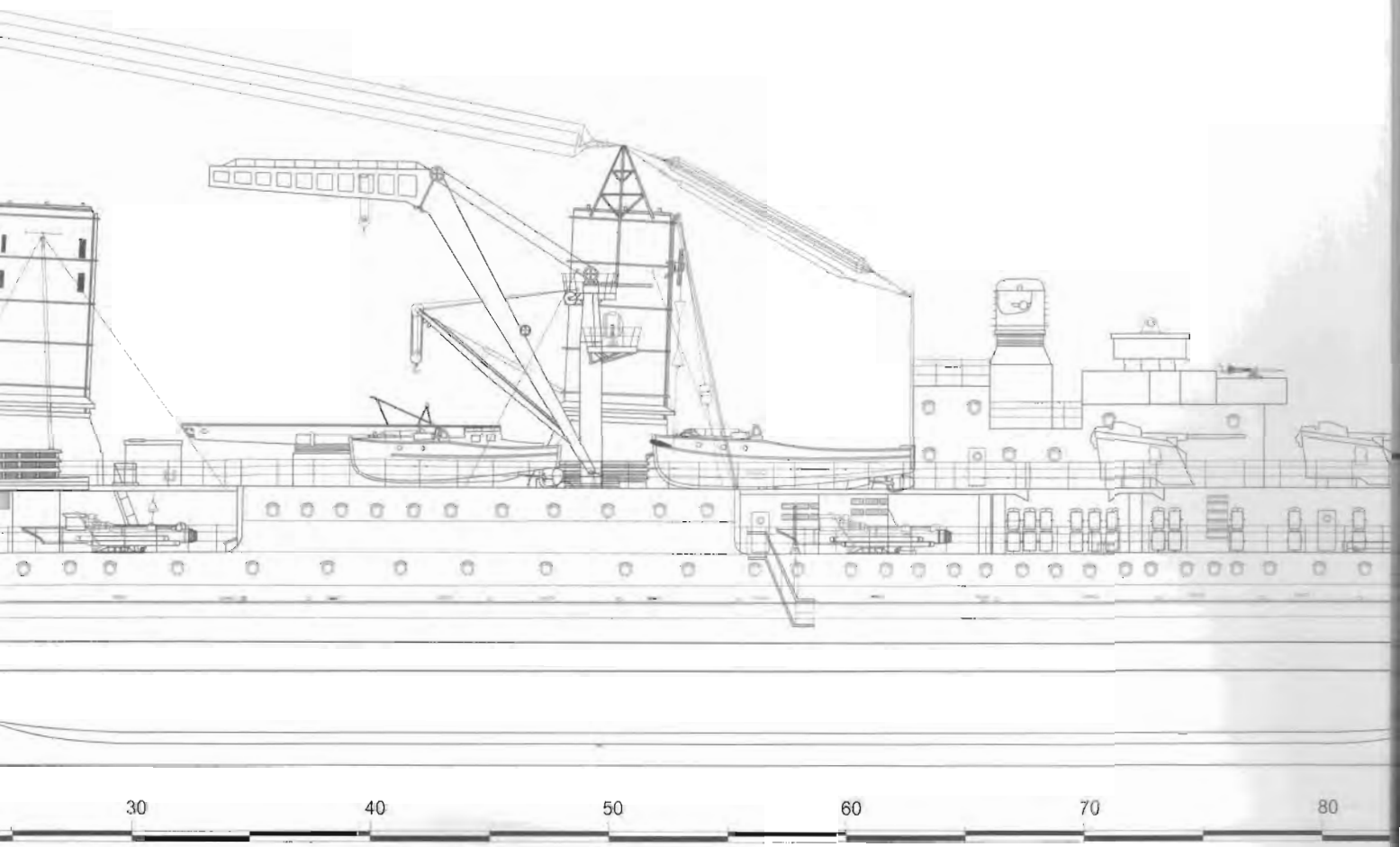

Köln — fragment dz
skala 1 : 700

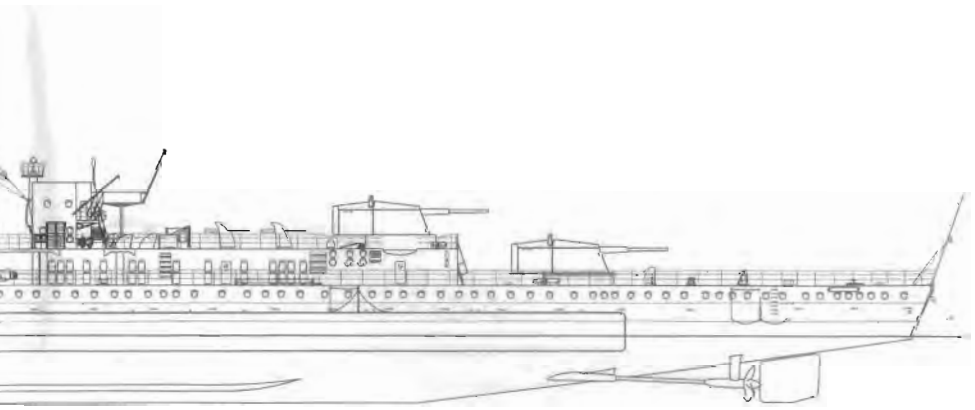

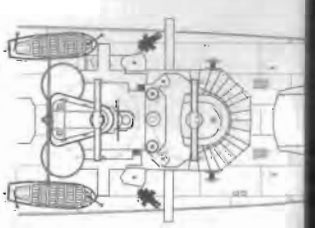

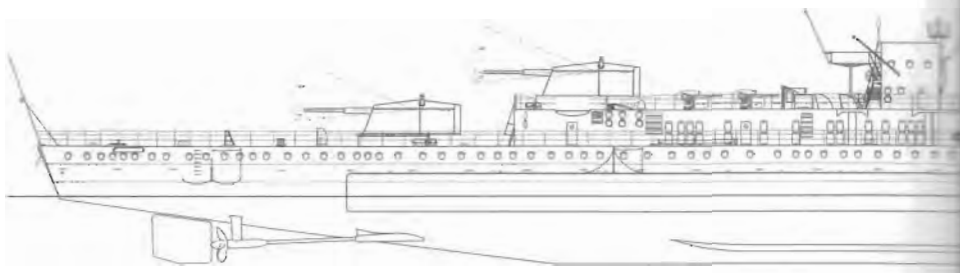

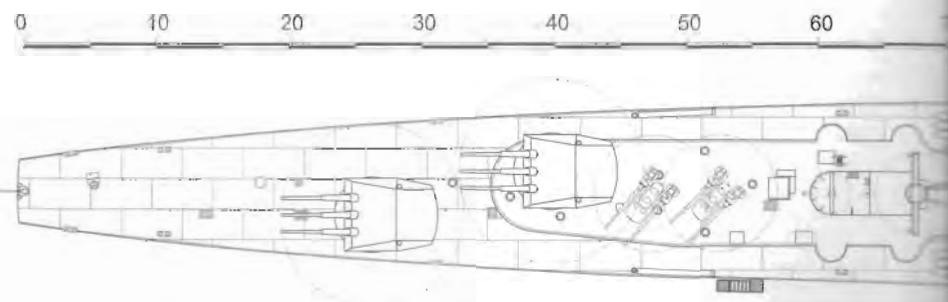

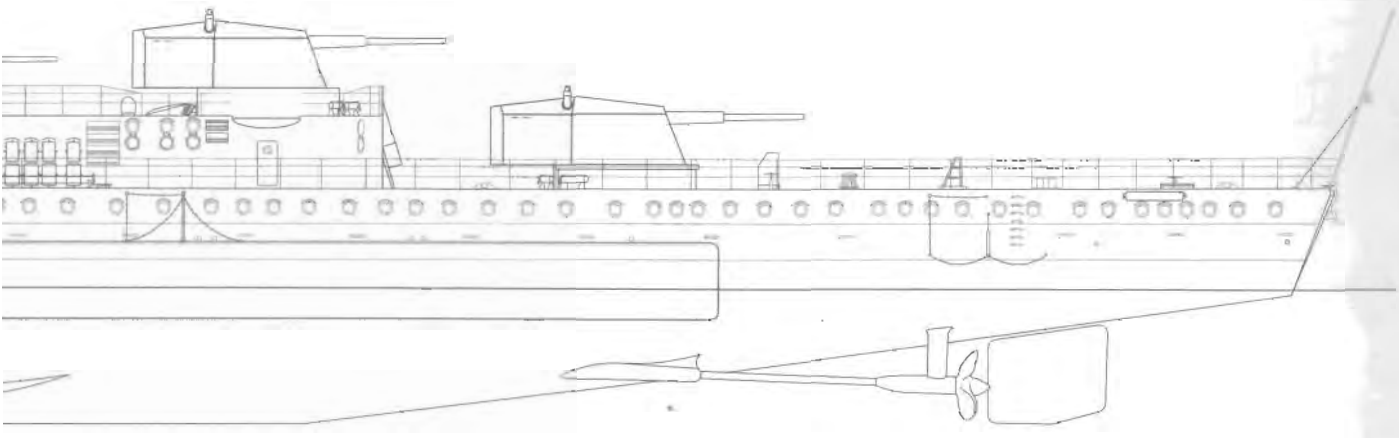

obu, 1939/41 rok

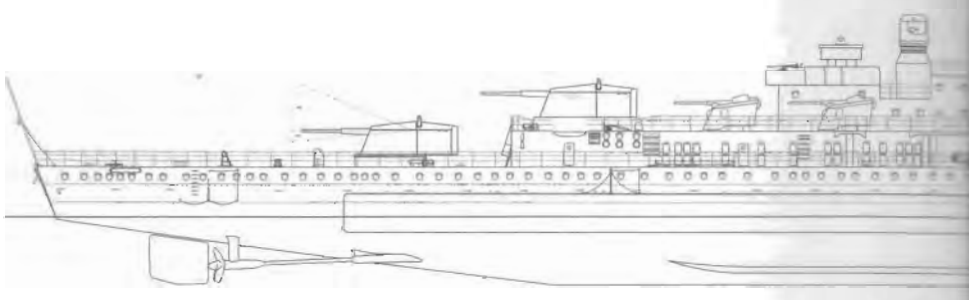

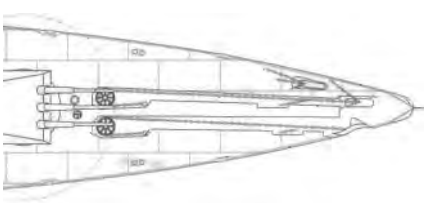

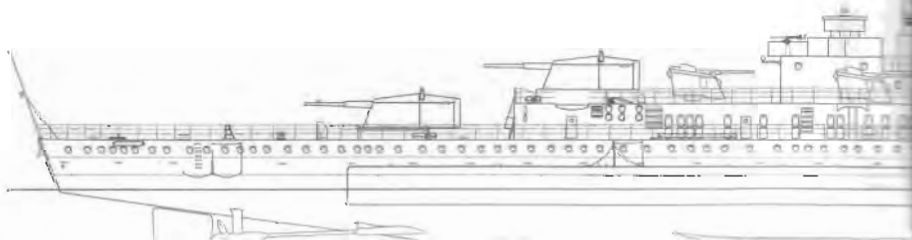

Köln — prawa burta i widok pokładu, 1930/31 rok
skala 1 : 700

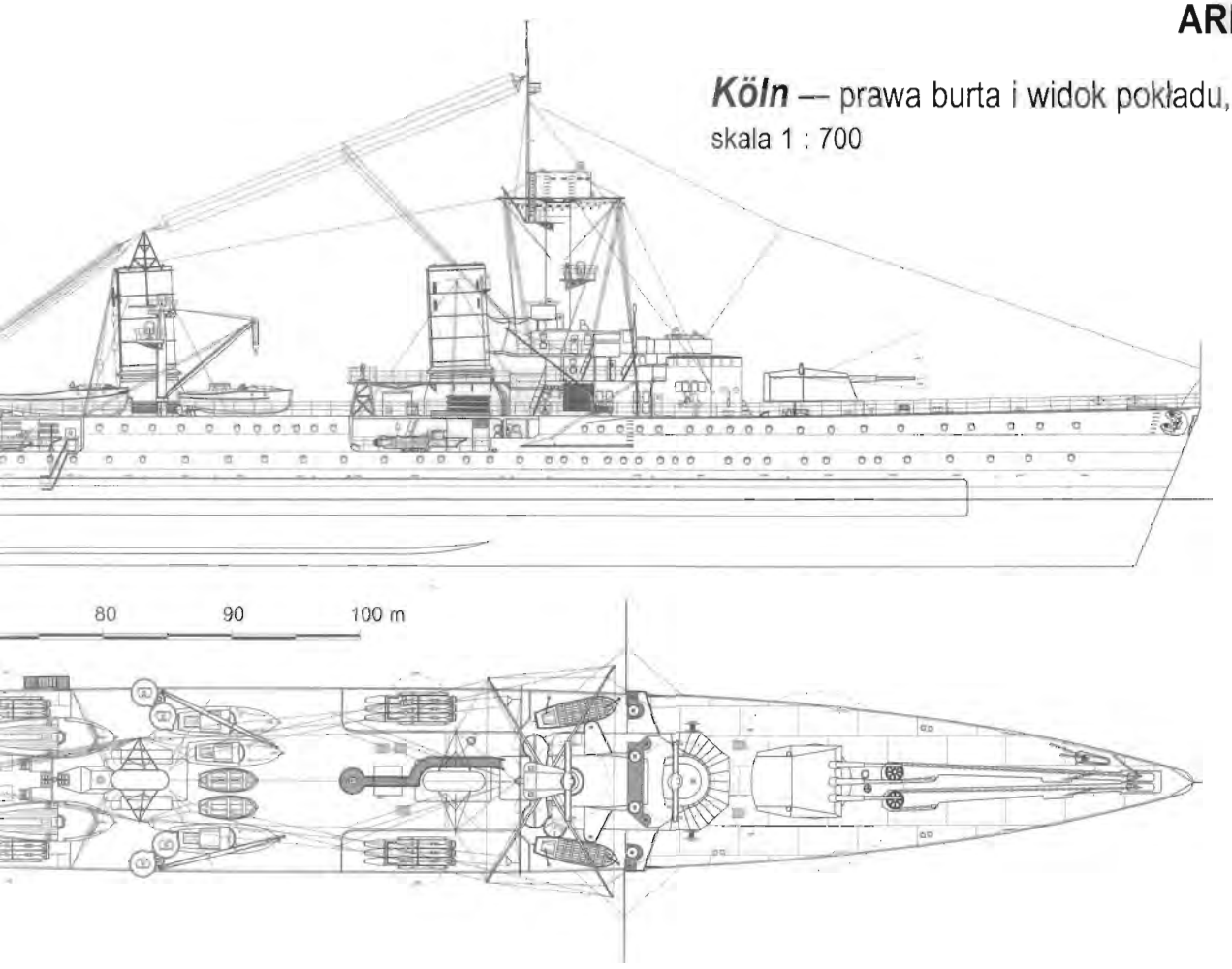

Köln — prawa burta, 1934/35 rok
skala 1 : 700

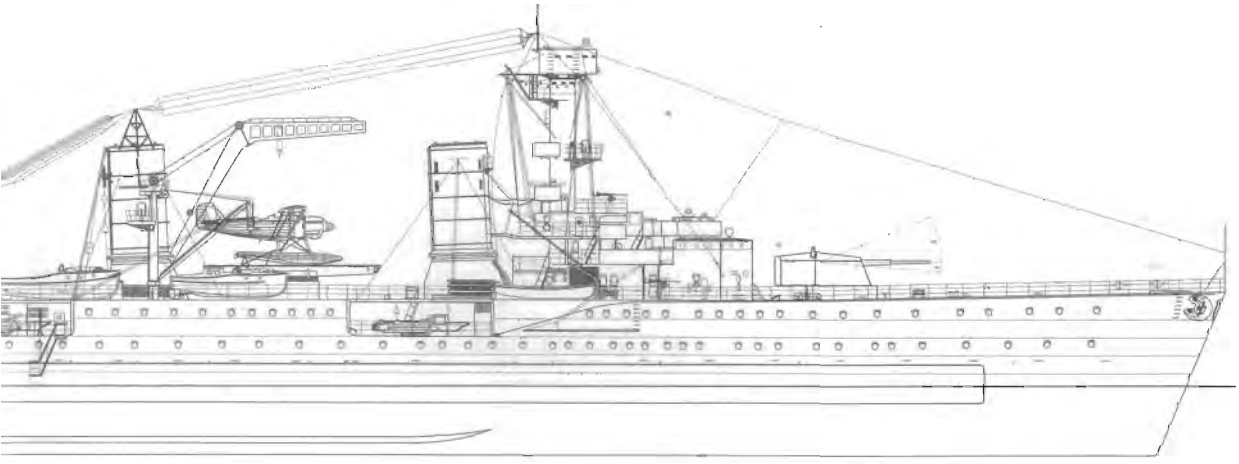

Köln — prawa burta, 1941/42 rok
skala 1 : 700

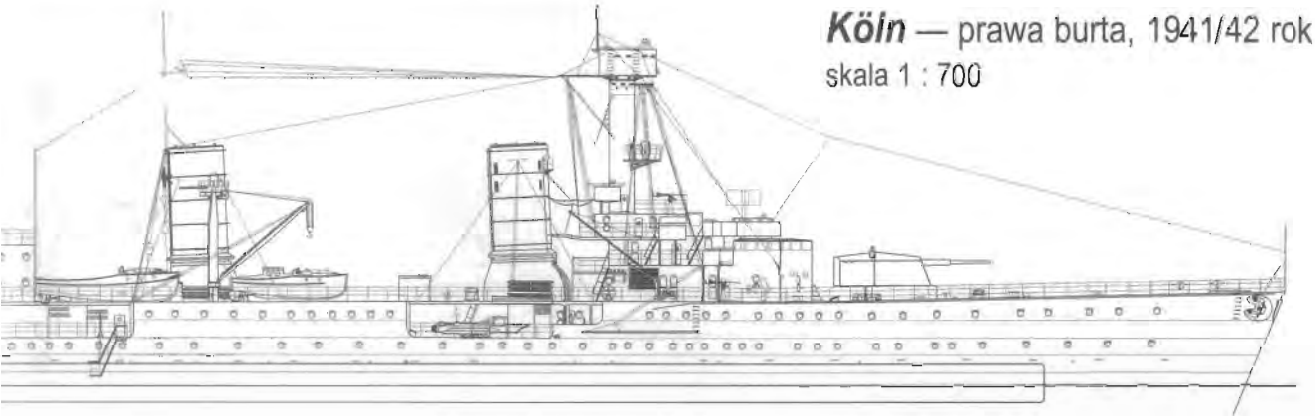

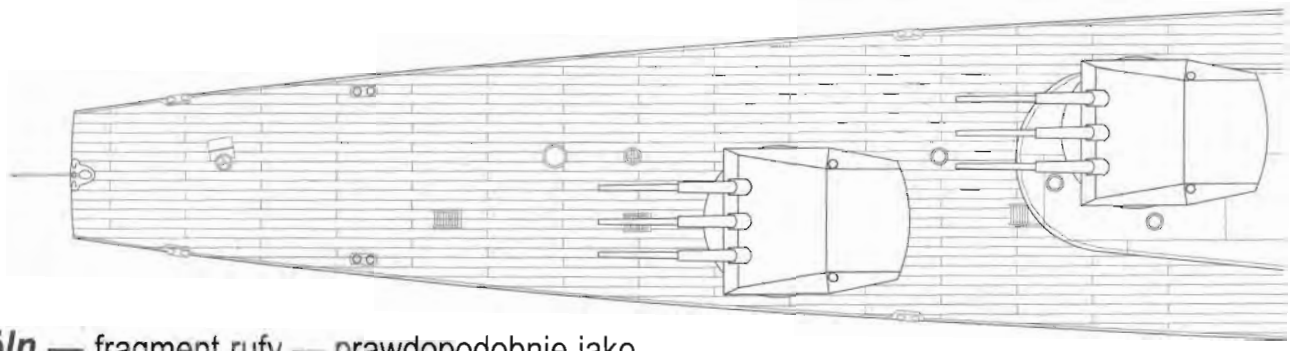

Köln — fragment rufy — prawdopodobnie jako jedyny z krążowników typu „K", *Köln* w 1939 roku miał położone deski na pokładzie
skala 1 : 350

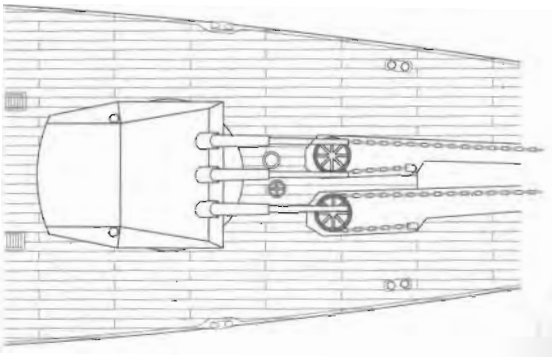

Köln — fragment dziobu — prawdopodobnie jako jedyny z krążowników typu „K", *Köln* w 1939 roku miał położone deski na pokładzie
skala 1 : 700

Königsberg, Karlsruhe — prawa burta, 1930 rok
skala 1 : 700

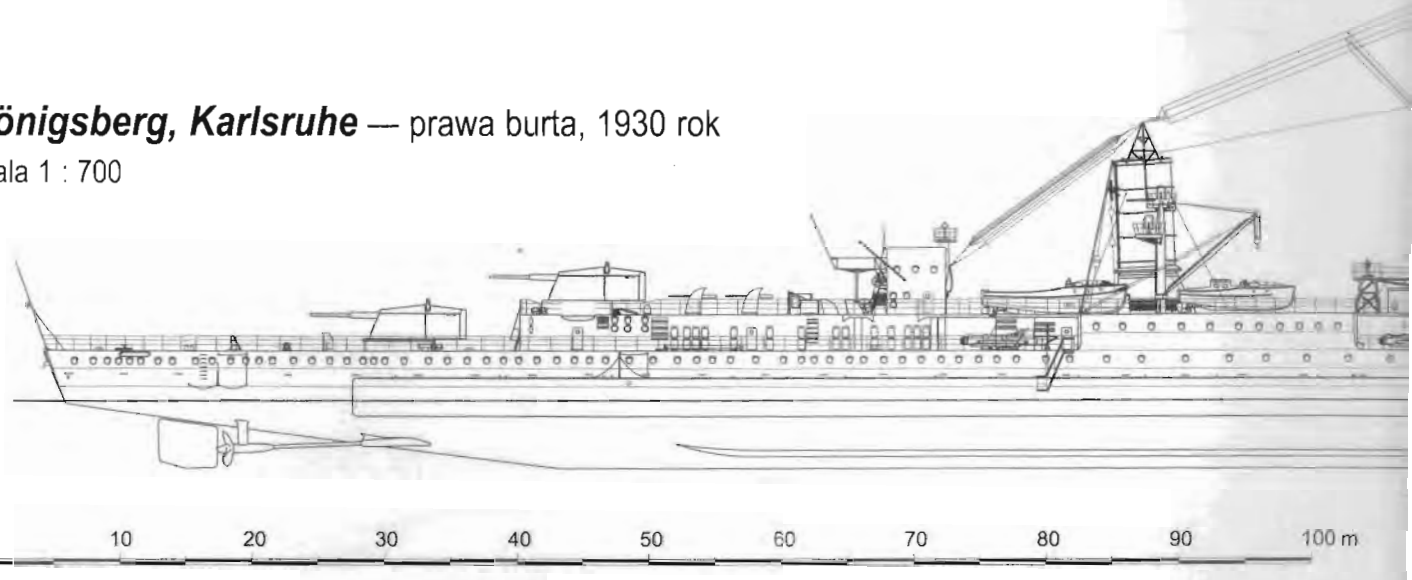

Rysował: Tadeusz Skwiot © 2001/02

100 m

Rys. Fragment układu,
skala 1 : 350

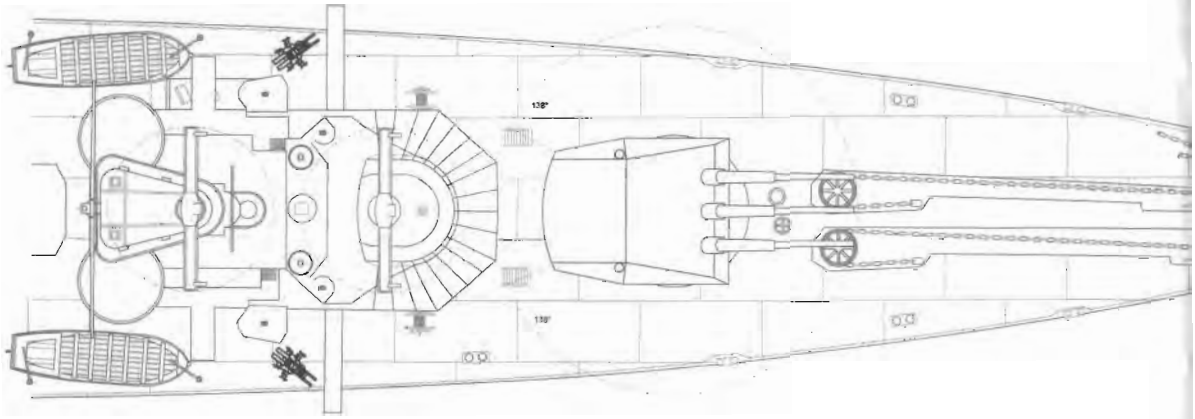

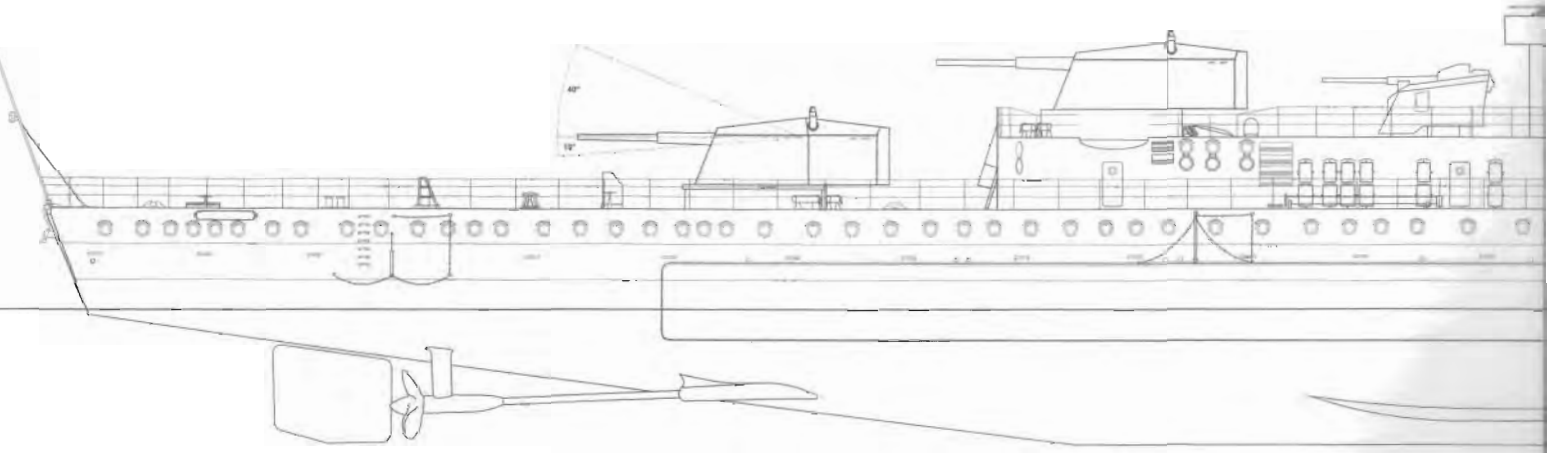

0 10 20 30

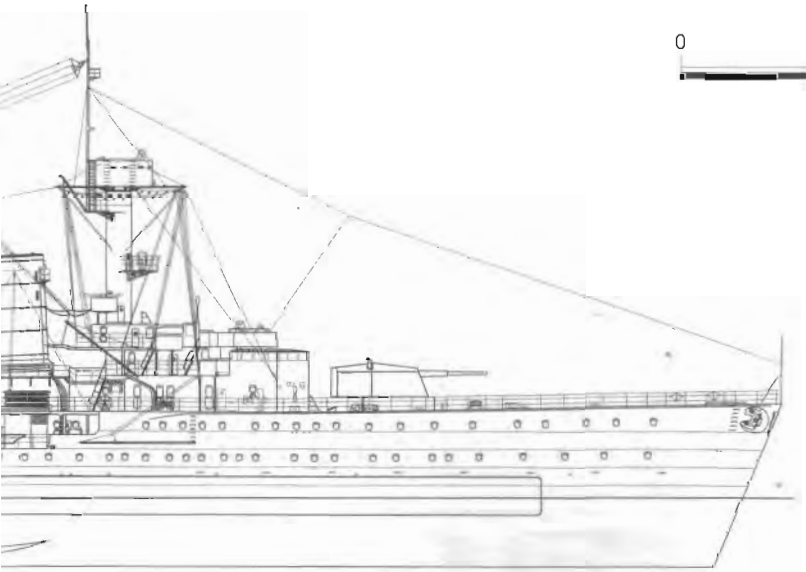

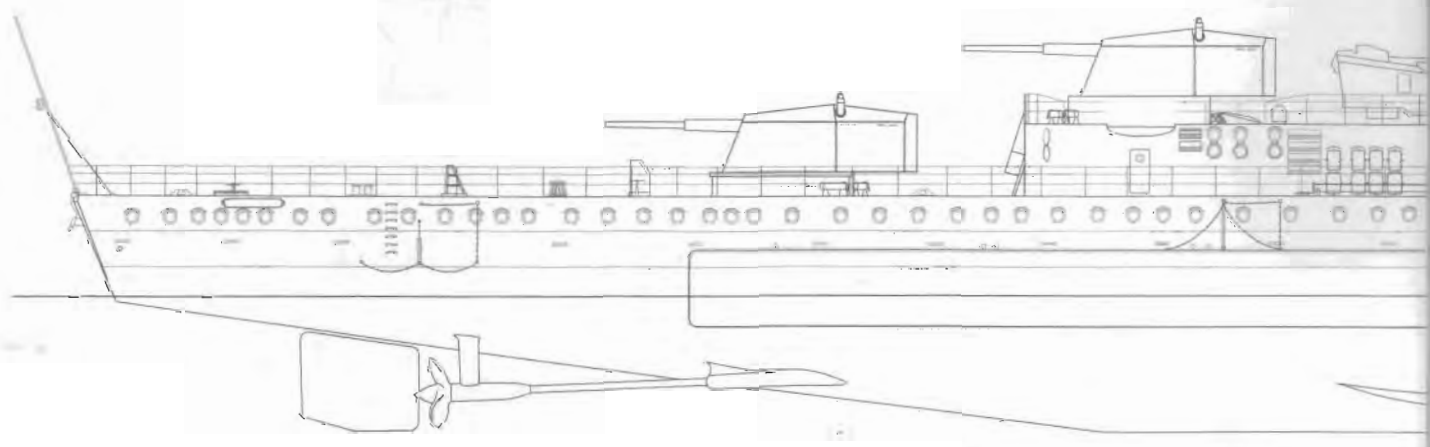

0 10 20

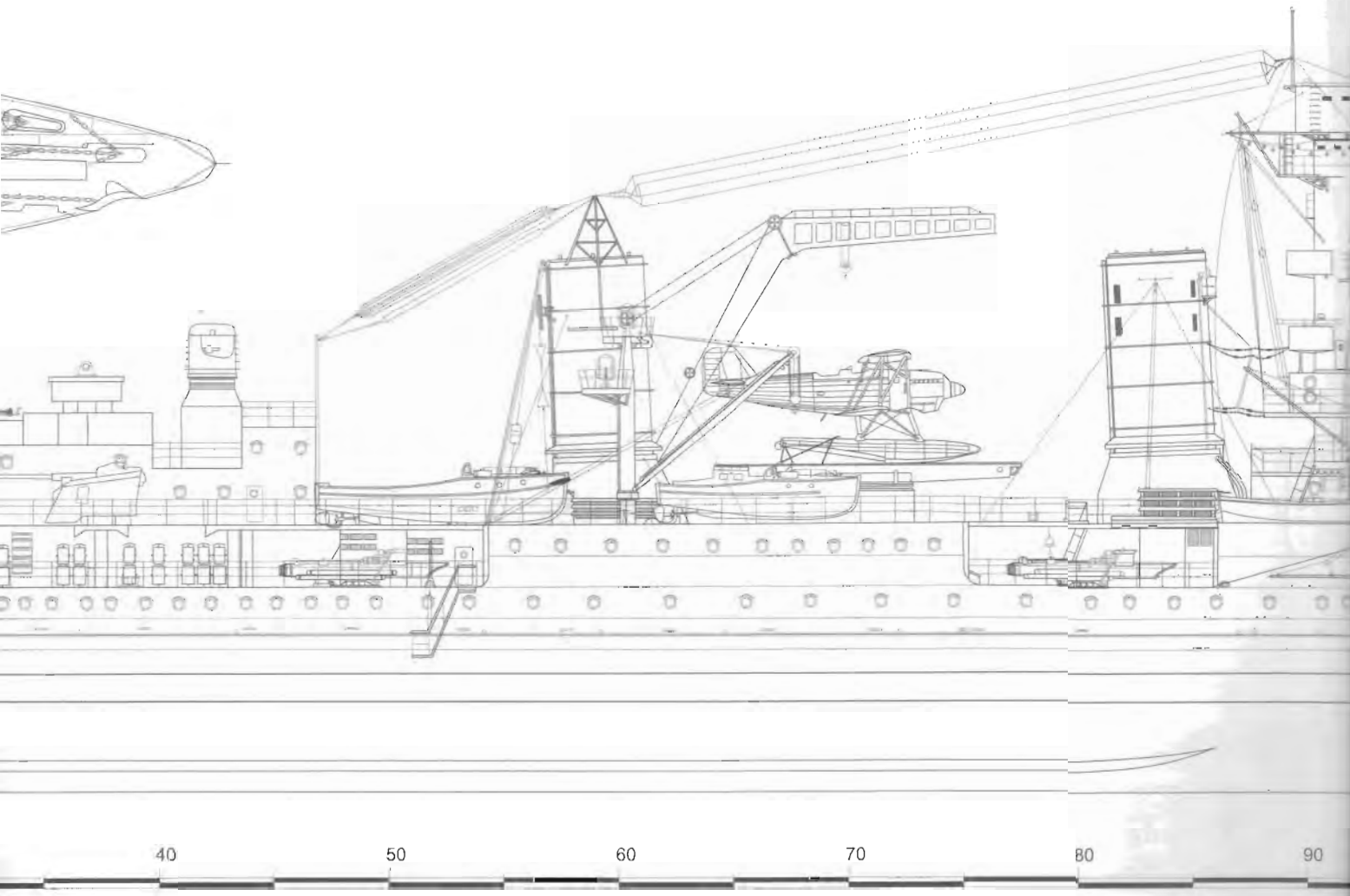
40
50
60
70
80
90

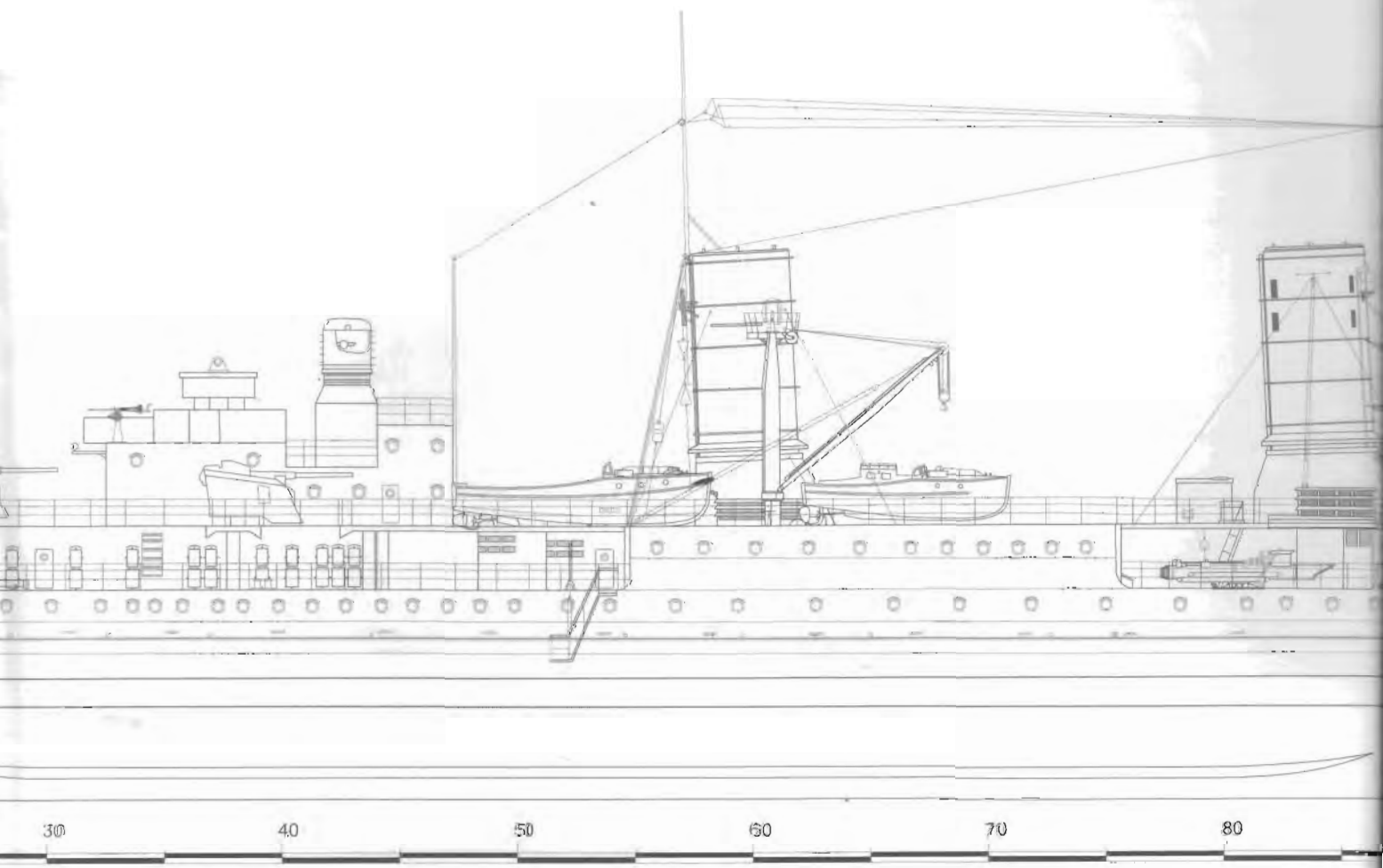
30
40
50
60
70
80

10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 m

Köln — prawa burta, 1934/35 rok
skala 1 : 350

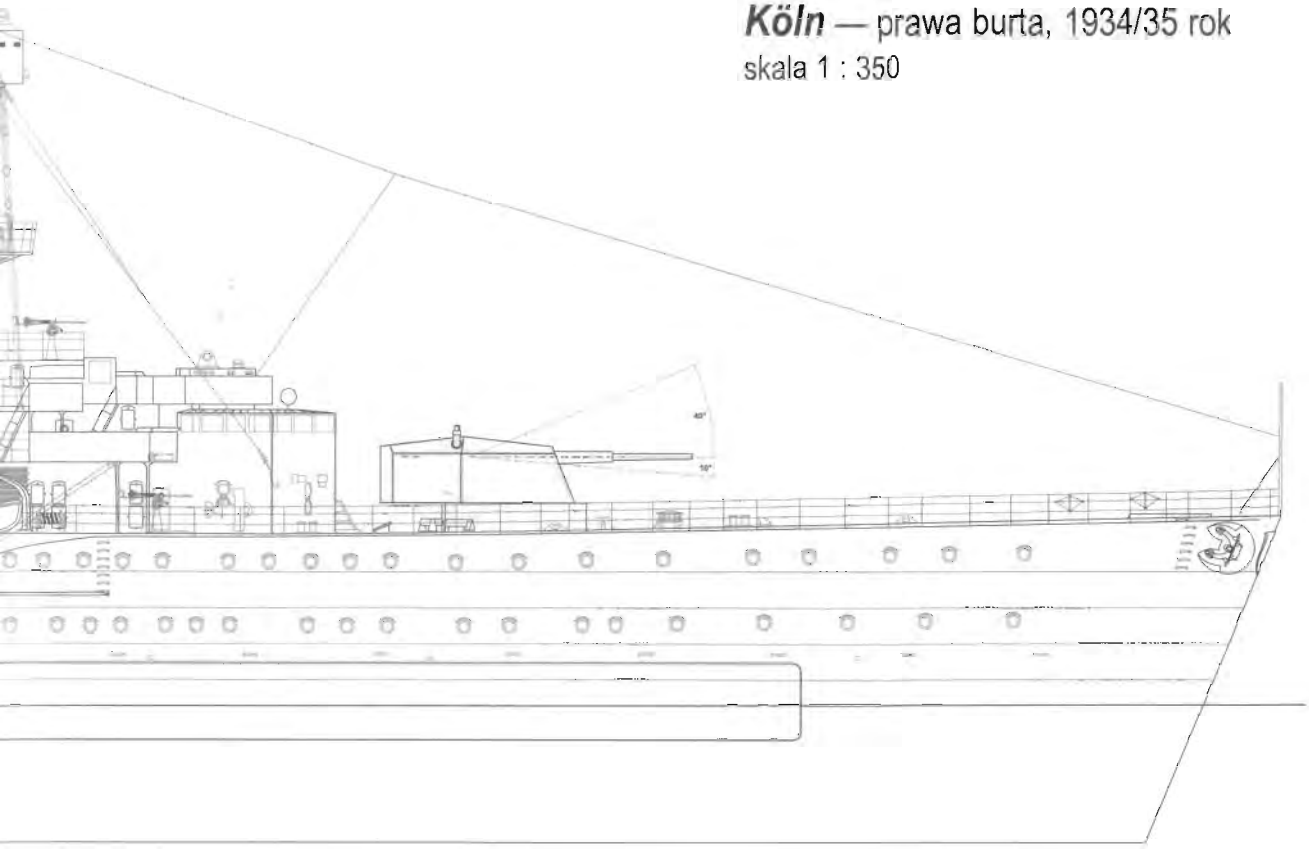

100 m

Köln — prawa burta, 1941/42 rok
skala 1 : 350

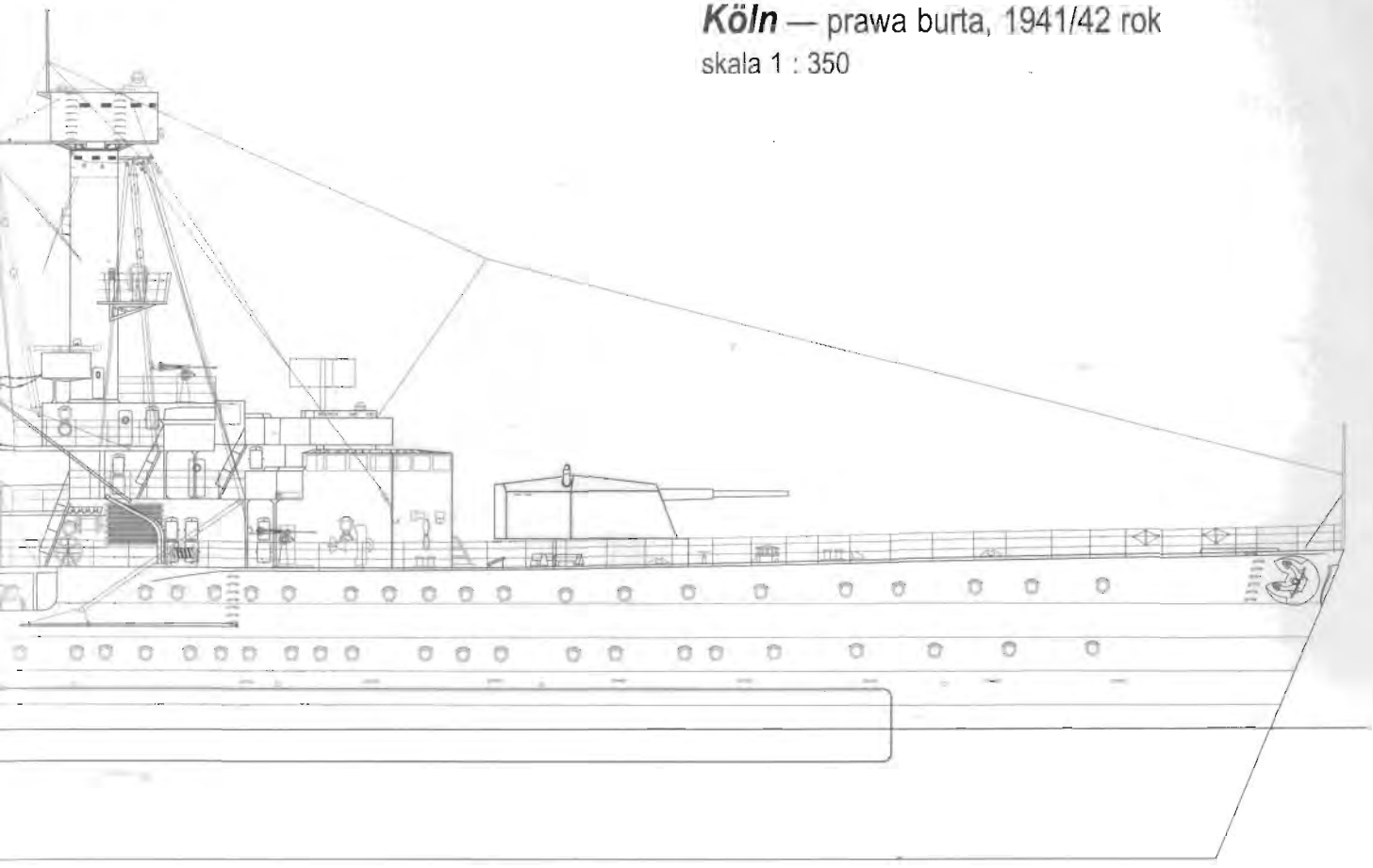

90 100 m